

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN
KESKUSLIITON
R. Y.

VUOSIKIRJA

1936

LIITTEENÄ
SAK:N VALTUUSTON PÖYTÄKIRJA
KOKOUKSESTA 10. 5. 1936

I. Kansainvälinen tilanne.

Kansainvälisessä tilanteessa ilmeni kertomusvuoden aikana yhä uusia ristiriitoja eri maiden kesken. Italia onnistui pyrkimyksissään, sai suurimman osan Abessinian valloitetuksi, varmaan suurin kustannuksin, mutta kuitenkin sai omistusoikeuden. Kansainliitto tosin ei vielä ole valloitusta tunnustanut, mutta se näyttää olevan muutoseikka, joka ei häiritse Italian omistusoikeutta valloittamaansa maahan.

Japanin valtauspolitiikka kaukaisessa idässä on aiheuttanut riitoja Kiinan kanssa. Varsinaista sotaa ei kuitenkaan vielä ole syttynyt ja luultavaa on, että jos se syttyy, niin se ei jää yksinomaan näiden kahden maan keskeiseksi, vaan tulee siihen osallistumaan muitakin valtioita, jopa Euroopastakin, sillä useilla Euroopan suurvalloilla on etuja valvottavana, varsinkin Kiinassa, joten ne tuskin voivat silloin jäädä sivuun.

Suursodan uhkaa oli omiaan lisäämään Espanjan kansalaissota, joka alkoi heinäkuussa ja jatkuu edelleen. Espanjan valtiollinen elämä kulki viime aikoina rauhallisesti kansanvaltaiseen suuntaan. Muodostui n.s. vasemmistohallitus, jossa olivat mukana radikaalisemmat porvarit ja sosialistit. Tätä eivät kuitenkaan sietäneet Espanjan suurmaanomistajat ja sotilaspiirit, vaan alkoivat kansalaissodan laillista valtiojärjestelmää vastaan. Kapinoitsijoilla on täysin fascistiset tunnukset, ja ovat he saaneet tukea muilta fascistimailta, kuten esim. Italiasta ja Saksasta. Kapinalliset ovat onnistuneet valtaamaan suuria alueita Espanjasta, mutta täydellistä ratkaisua he eivät ainakaan vielä ole saaneet niin kuin ovat toivoneet. Hallituksen joukot ovat kyenneet tehokkaaseen vastarintaan, joten hyökkäyksen kehitys on ollut erittäin hidasta. Miten tämä kansalaissota päättyy ja selviääkö se ilman kansainvälistä, suurempaa selkkausta, ei ole arvioitavissa. Saksa ja Italia ovat aktiivisesti mukana kapinallisten puolella, jopa saksalaisia sotalaivojakin on ollut kapinallisten käytettävissä, samoin lentokoneita. Luultavaa on, että kapinan rahoituskin on tapahtunut näiden diktatuurimaiden avustamana.

Ranskassa keväällä suoritettut vaalit johtivat valtiopolitiikan selvästi vasemmistolaiseen suuntaan. N.s. kansanrintama, jonka muodostavat sosialistit, kommunistit ja radikaaliset porvarilliset ryhmät, sai parlamenttiin enemmistön, josta oli seurauksena hallituksen vaihdos. Sosialistit astuivat hallitukseen tunnetun johtajansa Leon Blumin tullessa pääministeriksi. Tämä hallitus, jota kaikissa fascistimaissa katsellaan kauhulla,

on menestynyt ehkäpä odotettua paremmin. Hallitus on kyennyt saamaan useita sosialisia uudistuksia ja työpalkat ovat tuntuvasti kohonneet. Ammatilliset järjestöt ovat saaneet runsaasti uutta voimaa, jäsenmäärän lisäys on enemmän kuin kaksinkertainen. Tätä kehitystä on ollut omiaan edistämään vielä se, että aikaisemmin toimineet kaksi ammatillista liikettä, sosialistien johtama ja kommunistinen ammattiyhdistysliike, yhtyivät. Täten on muodostunut n.s. yhteisrintama ammattiyhdistysliikkeessäkin.

On mahdoton arvioida, miten Ranskassa tulee kehitys tapahtumaan. Kaikessa tapauksessa on Blumin hallitus voinut toteuttaa osan ohjelmastaan, joten on luultavaa, että se jatkuvasti herättää työväen voimat toimintaan ja siten turvaa nykyisen valtiopolitiikan antamat edut.

Erikoisesti on syytä todeta naapurimaamme Ruotsin valtiollisen elämän kehitys. Ruotsin sosialidemokraattinen hallitus erosi keväällä ennen vaaleja. Vaalit kuitenkin muodostuivat sosialidemokraateille odottamattoman edulliseksi, parlamentissa saivat sosialidemokraatit 14 uutta paikkaa. Tämän johdosta joutui hallituskysymys uuteen vaiheeseen. Hallituksen muodostaminen ei liene tuottanutkaan mitään vaikeuksia, sillä talonpoikaispuolue oli halukas jakamaan sosialidemokraattien kanssa hallitusvastuun. Uuteen hallitukseen tuli 6 sosialidemokraattia ja 3 talonpoikaispuolueen jäsentä.

Norjassa suoritettiin niinkään parlamenttivaalit. Sosialidemokraattien kannatus vaaleissa kasvoi runsaasti, yli 100.000 lisääntä edellisiin vaaleihin verraten. Edustajapaikkoja ei tosin tullut lisää kuin 1, sillä vaalitekniilliset seikat muodostuivat sosialidemokraateille epäedullisiksi. Kaikessa tapauksessa antoivat vaalit selvän osoituksen siitä, että sosialidemokraattinen hallituspolitiikka, jota Norjassa on seurattu, oli saanut yhä suuremman kansanosan hyväksymisen, joten sosialidemokraatit jäivät edelleen habitukseen.

Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa on siis edelleen hallitusvastuu sosialidemokraateilla, joka ilahduttavana tosiasiana tässäkin yhteydessä todettakoon.

II. Suomen sisäpoliittinen tilanne.

1. VaaHvuosi.

Suomen valtioelämään antoi kertomusvuotena erikoista jännitystä se, että suoritettiin kahdet vaalit, nimittäin eduskuntavaalit heinäkuussa ja kunnallisvaalit joulukuussa. Sitäpaitsi presidentin valitsijamiesten vaali-toiminta aloitettiin jo kertomusvuoden aikana, vaikka varsinainen vaali-toimitus tapahtuukin vasta tammikuun 15—16 p:nä 1937.

Eduskuntavaalit antoivat sosialidemokraateille tyydyttävän tuloksen, 5 uutta edustajapaikkaa (ennen 78, nyt 83). Äänimäärän lisäys oli lähes 50.000 (aikaisemmissa vaaleissa 413.000, nyt 453.000) ja se olisi oikeuttanut useampaan lisäedustajaan, mutta vaalitekniset seikat ratkaisivat tuloksen sellaiseksi kuin se tuli. Tulos oli kuitenkin siksi hyvä, että säännöllisissä parlamentaarisisa oloissa olisi sen pitänyt merkitä valtiopolitiikan siirtymistä välittömästi enemmän työväkeä turvaavaksi kuin mitä se tähän asti on ollut.

Kivimäen hallitus oli sikäli epäparlamentaarinen, että sen takana ei virallisesti ollut kuin edistyspuolue, se oli siis 5 prosentin hallitus, kuten kansan keskuudessa sanottiin. Epävirallisesti oli hallituksessa mukana myöskin kokoomus ja maalaisliitto, mutta omakseen eivät nämä puolueet hallitusta tunnustaneet. Vasta vaalivalmisteluissa asettui kokoomus jyrkästi tukemaan Kivimäen hallituksen politiikkaa ja asiallisesti omaksui hallituksen omakseen. Kun vaalin tulos, vaikka kokoomuksella olikin hiukan menestystä, oli kaikessa tapauksessa hallitukselle epäedullinen, olisi odottanut, että hallitus olisi heti eduskunnan kokoonnuttua eronnut. Niin ei kuitenkaan tapahtunut, vaan odotti hallitus eduskunnan antamaa epäluottamuslausetta, joka tapahtuikin varsin nopeasti. Hallitus nimittäin ajoi voimakkaasti n.s. kommunistilakien edelleen voimassaoloajan jatkamista, mutta osittain epäonnistui. Kaikki hallituksen esitykset eivät eduskunnassa läpäisseet, joten asiallisesti hallitus sai tässä epäluottamuslauseen. Hallitus ei kuitenkaan vielä eronnut, vaan odotti toista yhä selvempää eron aihetta. Tämä olikin jo näköpiirissä. Etsivän keskuspoliisin paljon puheenaihetta antanut muistio, jossa eräitä julkisessa elämässä toimivia järjestöjä ja niiden jäseniä selitettiin kommunisteiksi ja siis vieraan vallan asianajajiksi. Tällaisen epäilyksen alaiseksi joutui m.m. yksi hallituksen jäsen, ministeri Jutila. Ministeri Jutila erosi hallituksesta, mutta juttu ei päättynyt tähän. Sosialidemokraattien taholta tehtiin eduskunnassa välikysymys, joka johti epäluottamuslauseeseen hallitukselle. Täten oli mitta täyttynyt. Kivimäen hallitus, joka oli hallinnut 4 vuotta, pyysi ja sai eron.

Uuden hallituksen muodostaminen ei käynyt parlamentaaristen sääntöjen mukaan, sillä edellisen hallituksen eron aiheuttaja sos.-dem. puolue ei päässyt vaikuttamaan uuden hallituksen muodostamiseen, kuten parlamentaarinen tapa vaatisi. Tuntuu siltä kuin valtion päämies olisi saanut kehoituksia välttää sosialidemokraattista hallitusta.

Hallituksen muodostaminen annettiin eduskunnan puhemies Kyösti Kallion toimeksi. Täten oli jo selvää, että maalaisliiton väri tulee hallitusta johtamaan. Hallituksen muodostaminen ei kuitenkaan ollut helppo, sillä vaikutusvaltaisella taholla tahdottiin määrätä hallituksen kokoonpano, jopa aivan yksityiskohtaisesti henkilökysymykseen asti. Valtion päämies piti kiinni siitä, että kokoomus pitää olla hallituksessa edustettuna,

jopa varsin monella miehellä. Tämän vuoksi hallitusneuvottelut muodostuivat sangen sitkeiksi. Vihdoin löysivät maalaisliitto, kokoomus ja valtion päämies toisensa, joten hallitus syntyi. Hallitukseen tuli 10 maalaisliittolaista ja 3 kokoomuslaista ministeriä. Eduskunnassa ei siis hallituksella ollut enemmistöä takanaan, sillä mikään muu puolue ei luvannut hallitukselle erikoiskannatustaan, vaan käsittelevät ne kysymyksiä kerta kerralta asioiden mukaan, joten niitä eivät sido mitkään ennakkolupaukset. Syyskauden, jonka hallitus oli toimessa, voi hallitus merkitä voitokseen, sillä se sai eduskunnassa eräitä sellaisiakin päätöksiä, joita tuskin olisi syntynyt, ellei hallitus olisi ollut maalaisliiton johtama.

Oman lukunsa ansaitsee IKL:n toiminta. Se pitää edelleenkin suurta ääntä. Sen hyvänä ymmärtäjänä on edelleen kokoomus, vaikkapa eräissä juhlapuheissa sitä hiukan moititaankin. Kovasta huudosta huolimatta on liike asiallisesti taantunut. Sinimustajärjestön lakkauttaminen ja Viron vallankaappaukseen osallistuneiden tuomiot olivat omiaan lamauttamaan liikkeen toimintaa. Niinikään vaalin tulos, jolta liike odotti paljon, oli suorastaan pettymys. Ei yhtään lisäpaikkaa eduskuntaan. Liikkeen lehdet tosin kehuvat vaalimenestyksellään, muka lisääntyneestä äänestäjämäärästä, mutta on huomattava, että vertauskohtien hakeminen edellisiin vaaleihin on verraten vaikeaa, koska edellisissä vaaleissa IKL oli vaaliliitossa kokoomuksen kanssa ja useissa tapauksissa yhteisillä ehdokkailla. Näinmuodoin kehuminen voitoilla onkin katsottava vain häviöiden aiheuttaman tunteen peittämiseksi.

2. Hallituksen sosialipoliittiset harrastukset.

Kuten edellisen vuoden kertomuksessa mainittiin, asetti hallitus jo edellisenä vuonna komitean, jonka tuli valmistella ehdotus vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslain sekä äitiysvakuutuslain. Komitean ehdotus valmistui jo edellisenä vuotena, ja pyysi hallitus siitä lausuntoa eri järjestöiltä, m.m. SAK:lta. Lausunnot saapuivat vasta kertomusvuoden aikana, ja esitettiin useissa lausunnoissa vakavia huomautuksia komitean mietintöä vastaan. SAK:n lausunto on tämän kertomuksen toisessa osastossa kokonaati. luettavissa, joten sen käsittely ei tässä yhteydessä ole tarpeen.

Eri järjestöjen lausunnot saatuaan valmisti hallitus asiasta lakiesityksen, joka oleellisesti perustui komitean esittämille perusteille, joitakin vähän merkitseviä muutoksia lukuunottamatta. Tämä esitys annettiin uusien vaalien jälkeen kokoontuneelle eduskunnalle. Eduskunta asetti erikoisvaliokunnan käsittelemään esitystä.

Eduskunnan valiokunta ei vielä saanut mietintöään valmiiksi, ainoastaan n.s. ensimmäisen lukemisen. Mutta jo ensimmäisessä lukemisessa tehtiin hallituksen esitykseen suuria muutoksia. Esim. vakuutusmaksu on alennettu 2 prosenttiin, jotavastoin hallituksen esityksessä se oli 3 prosenttia.

Niinikään työnantajain maksuosuus on määrätty yhtä suureksi kuin vakuutetunkin osuus, kun se hallituksen esityksessä oli vain %. Niinikään lisäeläkkeiden suuruutta on lisätty tuntuvasti. Näistä parannuksista huolimatta on esitys vieläkin varsin epäedullinen työntekijöille. Tulevaisuus tulee näyttämään, minkälaisen sisällön lakiesitys saa kun se joutuu ratkaisuvaiheeseen.

Sen johdosta, että voimassaolevaa työaikalakia vastaan on esitetty runsaasti huomautuksia, se kun useilta tärkeiltä osiltaan on tulkinnanvarainen ja tulkinta useimmissa tapauksissa on muodostunut työläisille epäedulliseksi, asetti hallitus vuoden lopulla komitean tutkimaan ja tekemään ehdotuksia lain korjaamiseksi. Samalla annettiin komitean tehtäväksi tutkia, mitä mahdollisuuksia on olemassa työajan yleiseen lyhentämiseen, josta eduskunta on hyväksynyt toivomusponnen. Komitea ei vielä kertomusvuoden aikana saanut mitään valmiiksi, joten sen työn tuloksista ei vielä tässä yhteydessä voida sanoa mitään.

Kuten tunnettua, ovat useammat liitot päättäneet lopettaa työttömyysapukassansa toiminnan, koska vuoden 1937 alusta voimaanastuva työttömyysapukassalaki asettaa voittamattomia esteitä kassojen toiminnalle. SAK:n taholta on useissa eri yhteyksissä osoitettu lain epäkohdat ja esitetty muutoksia niiden johdosta. Vihdoin hallitus antoi eduskunnalle esityksen lain muuttamiseksi eräiltä osiltaan. Eduskunta hyväksyi lain pääasiassa hallituksen esittämässä muodossa. Uuden lain sisältö ei tullut sellaiseksi, mitä kassojen menestykselliselle toiminnalle olisi ollut välttämätöntä, mutta ovat useat kassat kuitenkin päättäneet yrittää toiminnan jatkamista. Lähitulevaisuus tulee osoittamaan, missä määrin kassat voivat täyttää tehtävänsä uuden lain mukaan.

Hallitus antoi eduskunnalle esityksen uudeksi työnvälityslaksi, jonka eduskunta suurinpiirtein sellaisena hyväksyi. Uudella lailla on tarkoitus saada työnvälitys entistä tehokkaammaksi. Tärkeä muutos vanhaan käytäntöön verraten on uudessa laissa se, että työnvälitystoimistot eivät enää välitä työvoimaa varatöihin, vaan on se tehtävä jätetty huoltolautakunnille, joita koskeva laki niinikään on jo astunut voimaan. Niinikään antaa uusi laki mahdollisuudet entistä useampien erikoisosastojen perustamiseen, sillä valtio osallistuu entistä enemmän tällaisten erikoistoimistojen kustannusten korvaamiseen. Täyttääkö uusi laki sille asetetut toiveet, ei nyt ole tunnettua, koska sen mukaan tulevat toimistot järjestetyksi vasta vuoden 1937 alusta.

Uudet huoltolait, jotka säännöstelevät köyhäinhoidon eri muotojen toiminnan, ovat niinikään saaneet vahvistuksen ja tulivat ne voimaan vuoden 1937 alusta. Niiden yksityiskohtaiseen käsittelyyn ei tässä yhteydessä ole mahdollisuutta, todettakoon vain, että ne eräiltä osiltaan tietävät parannusta aikaisempiin säännöksiin verraten, mutta läheskään sellaisia kuin työläiset toivoivat, ei näistä laeista tullut.

III. Talouselämän kehitys.

1. Ulkomaan kauppa.

Maan taloudellisen elämän kehitys jatkui kertomusvuodenkin aikana edelleen edulliseen suuntaan. Ulkomaankauppa oli tänäkin vuonna vientivoittainen, jopa asiallisesti enemmän kuin edellisenä vuotena. Kokonaisvienti oli arvoltaan 7215,1 milj. markkaa ja tuonti (kun jätetään huomioimatta rahakullan tuontiarvo 157,8 milj.) 6185,6 milj. markkaa. Täten jää vientivoitoksi 1.029,5 milj. markkaa. Kun edellisen vuoden vientivoitto oli 896,1 milj. markkaa, oli kertomusvuoden vientivoitto 133,4 milj. markkaa suurempi kuin edellisenä vuotena. Kulutuksen lisääntymistä, siis elintason nousua osoittaa m.m. se, että siirtomaatavaroiden tuonti on huomattavasti kohonnut, samoin viljatuotteiden tuonti. Teollisuuden jatkuva kehitystä osoittaa se, että koneiden ja yleensä metallituotteiden tuonti on niinkään tuntuvasti kohonnut. Tosin, kun edellä esitetyt luvut perustuvat tuontiarvoon eikä paljousmääriin, eivät numerot ole täysin verrannollisia paljousmääriin, sillä tuotteiden hintojen nousu osaltaan lisää kuluvan vuoden tuontiarvoja. Kaikessa tapauksessa ovat tuontitavaroiden eri artikkeleiden paljousmäärätkin tuntuvasti kohonneet,, joten voimme yleensä todeta talouselämän edullisen kehityksen. Oltaikoonpa kuinka kotimaisten tuotteiden kulutuksen kannalla tahansa, niin loppujen lopuksi, jos tuonti on kohtuuttoman pieni, osoittaa se useassa tapauksessa kulutuskyyvyn ja elintason alhaisuutta. Kun siis tuontimäärät kohoavat samanaikaisesti kun kotimainenkin tuotanto lisääntyy, on se merkinä noususuunnasta.

2. Työttömyys ja valtiovallan toimenpiteet sen torjumiseksi»

Jo edellisinä vuosina alkanut työttömyystilanteen helpoittuminen jatkui kertomusvuodenakin. Kun joulukuussa v. 1935 oli työttömiä työttömyyslautakuntien antamien tilastojen perusteella 17.778 henkeä[^] oli vastaava luku joulukuussa 1936 8.309 henkeä. Tässä yhteydessä on kuitenkin jälleen todettava, että tilastot eivät suinkaan osoita työttömyyden todellista suuruutta, sillä sellaisia tilastoja ei meillä ole olemassakaan, mutta sen sijaan tilanteen kehitystä arvostellessa näilläkin tilastoilla on merkitystä. Teollisen elämän kehitys selviää järempänä olevista erikoistiedoista,, joten tässä yhteydessä ei ole syytä asiaa laajemmin käsitellä.

Valtion menoarvioon oli kertomusvuodeksi merkitty työttömyyden torjumista varten 86 milj. markkaa. Tämän lisäksi oli edelliseltä vuodelta jäänyt käyttämättä n. 10 milj. markkaa. Kertomusvuoden aikana käytettiin tarkoitukseen n. 89 milj. markkaa.

Vuoden lopulla hyväksyi valtioneuvosto uudet ohjeet työttömyyden torjumistoimenpiteiksi. Tällöin varatyöt siinä merkityksessä,, mikä niillä

aikaisemmin oli ollut, lopetettiin ja korvattiin ne vapaamuotoisella työjärjestelyllä. Uusien ohjeiden mukaan ei siis enää lähetetä varatöihin työväkeä työnvälitystoimistoista, vaan on asianomaisella työnjohdolla oikeus ottaa työväki ilman työnvälitystoimistoakin, kunhan työntekijät otetaan vain sen kunnan alueelta, mistä kulkulaitosministeri määrää. Jos työväkeä tarvitaan ottaa työnvälitystoimistosta tahi huoltolautakunnasta, voi työnjohto ottaa niistäkin haluamansa työläiset, joten mitään vuorojärjestystä, perhesuhteet y.m. huomioonottaen ei tarvitse seurata. Tärkeä muutos uusissa säännöksissä on m.m. se, että tällaisissa töissä on maksettava yhtä suuri palkka kuin vapaissa töissä. Täten on erikoista kuuluisuutta saavuttanut varatyöpalkkajärjestelmä valtion osalta hautautunut ja toivottavasti ainiaaksi.

3. Valtion toimenpiteet palkkatason kohottamiseksi.

Edellä jo on mainittu varatyöpalkkajärjestelmän lopettamisesta. Vakinaisissakin töissä on valtiokin ollut pakotettu koroittamaan palkkoja. Niinpä antoi kulkulaitosministeriö keväällä valtion asianomaisille työvirastoille kehoituksen palkkojen tarkistamiseen siten, että palkkojen tulisi vastata ainakin v. 1926 käytännössä olleita palkkoja. Niinikään kehoitti ministeriö työvirastoja sellaisilla paikkakunnilla, joilla on työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kesken sopimuksia tahi työnantajain yksipuolisia palkkalupauksia, seuraamaan valtionkin töissä näitä palkkoja. Ellei sopimuksia tahi lupauksia ole, on perusteena pidettävä niitä palkkoja, joita suurimmat järjestyneet työnantajat noudattavat.

Metsä- ja uittotöiden palkkoja on valtio pyrkinyt osaltaan koroittamaan, tosin hyvin varovaisin toimenpitein. Hallituksen asettama palkkalautakunta, jonka toimintamahdollisuudet tosin ovat suuresti rajoitetut, on laatinut ja ministeriö hyväksynyt alimmaispalkkanormit, joita metsätöissä olisi yksityistyönantajainkin seurattava. Valtio on palkannut erikoisia palkkatarkkailijoita, joiden tehtävänä on valvoa, että vahvistetuja paikkannormeja seurataan.

Vaikka vahvistetut paikkannormit eivät suinkaan ole korkeat, ovat useat työnantajat pyrkineet niitäkin tuntuvasti alittamaan. Työntekijät ovat esittäneet lukuisia valituksia alipalkkauksista eri työpaikoilla. Tahottomatta kieltää sitä, että nämä valtiovallan toimenpiteet ovat osaksi vaikuttaneet palkkatasoa kohottavasti, on samalla todettava, että toimenpiteet ovat olleet aivan liian varovaisia, joten koroitukset eivät ole olleet läheskään niin suuria kuin olisi pitänyt olla. Teollisuuden maksukyky olisi varmaan kestänyt paremmat palkat kuin mitä on maksettu..

IV. Teollisuuden kehitys.

Kun tarkastellaan järempänä seuraavaa taulukkoa, joka esittää teollisuustoiminnan laajuuden kymmenvuotiskautena 1926—35, sekä taulukkoa teollisuustuotannon indeksiluvuista, voidaan todeta se valtava teollisuuden eteenpäin marssi, mikä maassamme on tapahtunut. Taulukon työntekijäin määrää ilmoittava sarake osoittaa, että teollisuuden palveluksessa työskentelevien työläisten lukumäärä on nykyään korkeampi kuin mitä se on ollut milloinkaan aikaisemmin. Lisäksi on otettava huomioon, että tilastosta puuttuu teollisuuden palveluksessa oleva muu henkilökunta, jonka määrä esim. v. 1935 oli yli 12.000, sekä varsinaisen käsi- ja pienteollisuuden palveluksessa olevat palkkatyöläiset, joiden määrä v. 1934 oli yli 25.000. Verrattaessa työntekijäin palkkojen määrää tuotannon bruttoarvoon on otettava huomioon, että teollisuustilasto ilmoittaa teollisuuden maksamain palkkojen kokonaismäärän ilman, että siitä käy selville varsinaisten työläisten palkkojen määrä. Näin ilmoitettujen palkkojen osuus tuotannon kokonaisarvosta osoittaa prosenteissa laskettuna varsinaisina pulavuosina voimakkaasti alenevaa suuntaa, josta vuonna 1935 on jo todettavissa nousua. Tuotannon kokonaisarvo v. 1935 nousi jo korkeammalle kuin mitä se on ollut milloinkaan ennen.

Teollisuustoiminta kymmenvuotiskautena 1926—1935.

(Virallisen teollisuustilaston mukaan.)

Vuosi	Työ- paikkoja	Työn- tekijöitä	Työntekijäin palkat milj. mk.	Tuotannon bruttoarvo milj. mk.	Työpalkkojen osuus tuotannon bruttoarvosta prosentteissa
1926	3.526	149.367	1.860,5	10.942.892,7	17,0
1927	3.787	159.141	2.058,5	12.379.560,7	16,6
1928	4.021	169.180	2.264,2	13.709.884,5	16,6
1929	4.109	165.073	2.218,0	13.179.072,0	16,8
1930	3.773	144.931	1.889,0	11.285.128,3	16,7
1931	3.497	129.579	1.484,8	9.249.092,6	16,1
1932	3.371	127.222	1.397,4	9.556.221,0	14,6
1933	3.527	140.736	1.518,3	10.837.434,6	14,0
1934	3.747	161.682	1.809,2	13.120.428,6	13,8
1935	3.917	174.310	1.989,5	13.929.265,3	14,3

1. Teollisuuden tuotanto v. 1936.

Voimakas noususuunta teollisuustuotannon alalla on v:n 1936 aikana jatkunut edelleen. Niinpä tuotantomäärä lisääntyi edelliseen vuoteen verraten n. 7 % ja tuotannon arvo nousi yli 10 %.

Tuotannon määrän indeksi oli koko vuoden ajalta laskettuna 160 (1926 — 100), ollen täten lähes 70 % suurempi kuin varsinaisina pulavuosina. Myöskin tuotannon arvon indeksi nousi, ollen koko vuoden ajalta 140 ja siis yli 70 % korkeampi kuin v. 1931. Sekä tuotannon määrä että arvo ovat näin ollen edellinen 30 % ja jälkimäinen 11 % korkeammat kuin korkeakonjunktuurin aikana v. 1928. Teollisuustuotannon volyymin ja arvon indeksiluvut vuodesta 1926 lähtien käyvät lähemmin selville oheisesta taulukosta.

Teollisuustuotannon indeksi 1926—1936.

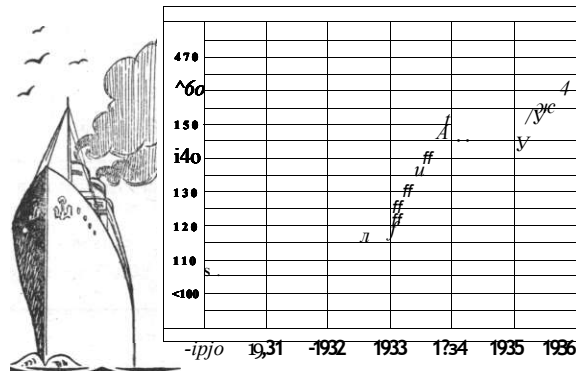
Vuosi	Teollisuustuotannon määrä			Teollisuustuotannon arvo		
	Koti-inarkk.-teollisuus	Vienti-teollisuus	Koko teollisuus	Koti-markk.-teollisuus	Vienti-teollisuus	Koko teollisuus
1926	100	100	100	100	100	100
1927	111	116	113	111	114	113
1928	127	119	123	129	117	124
1929	126	113	120	124	108	117
1930	111	107	109	106	94	101
1931	97	99	96	89	70	80
1932	97	106	100	91	74	84
1933	112	121	115	103	90	97
1934	132	151	140	122	118	120
1935	149	151	150	138	106	124
1936	156	164	160	147	134	140

Teollisuustuotannon kokonaisarvo oli v. 1935 13.900 milj. markkaa, mutta v. 1936 tuotannon arvo voidaan laskea 15.300 milj. markaksi. Tästä lisäyksestä (=1.400 milj. markkaa) tulee n. 1/3 yksinomaan sahatavara- ja puunjalostusteollisuuden osalle, toinen kolmannes tulee muun puunjalostusteollisuuden osalle ja loppuerä osoittaa kotimarkkinateollisuuden tuotannon arvon kasvua.

Erikoisesti vientiteollisuudelle on siis kulunut vuosi ollut oikeata kulta-aikaa. Tämän alan tuotannon määrän lisäys edelliseen vuoteen verraten oli lähes 11 %, mutta arvon lisäys oli kaksi kertaa suurempi. Suurin oli nousu sahatusteollisuudessa. Sen tuotantomäärä oli 1.240.000 std, josta

määrästä vietiin maasta 1.100.000 std. Kun keskihinta v. 1935 std. kohden oli 1.770 mk., oli keskihinta v. 1936 vientistandardia kohden 1.930 mk. Varsinaisessa puunjalostusteollisuudessa nousi tuotanto kaikilla aloilla ja erikoisesti nousi selluloosan tuotanto. Niinpä sulfiittiselluloosan tuotantomäärä on lähes 1 milj. tonnia ja sulfaattiselluloosan lähes 400.000 tonnia. Myöskin faneeriteollisuuden tuotanto on kasvanut 211.000 kuutiometriin, sen oltua edellisenä vuonna 185.000 kuutiometriä.

Vientiteollisuuden tuotantomääriä pulavuosina indeksilukujen perusteella kuvaa oheinen graafillinen käyrä.

Kotimarkkinateollisuuden alalla oli tuotannon määrän lisäys 6 % jäsen arvon lisäys 7 % eli n. 500 milj. markkaa. Erikoisesti nousi rakennusaineteollisuuksien sekä ravinto- ja nautintoaineteollisuuksien tuotanto, edellinen 17 % ja jälkimäinen 11 %. Rakennustoiminta oli kuluneena vuotena verrattain vilkasta/ sitä osoittaa sekin, että koko maan sementin laskutus on lisääntynyt 179:ään, edellisen vuoden indeksin oltua 144 ja v. 1926 = 100.

Rakennustoiminnan merkitys avaintoimintana, vaikuttaen työmarkkinoitten kehitykseen eri aloilla, on ilmennyt viime vuosinakin. Oheelliset luvut osoittavat huonerakennustoiminnan laajuuden (valmistuneitten asuinhuoneitten määrä) maamme kaupungeissa ja erikseen pääkaupungissa. Mutta paitsi tätä on huomattava myöskin se laaja tehdasrakennusten rakentelu, joka varsinkin parina viime vuotena on ollut käynnissä paperi- ja selluloosatehtaitten laajentaessa tuotantolaitoksiaan.

Huone rakennustoiminta kaupungeissa.

Vuosi	Kaupungeissa	Helsingissä
1928	22.522	11.527
1929	Γ 17.641	10.951
1930	4.647	1.605
1931	4.415	2.728
1932	6.245	3.926
1933	2.638	1.358
1934	3.108	1.836
1935	6.503	4.205
1936	—	4.943

2. Teollisuuden kannattavuus.

Teollisuus- ja liiketoiminnan kannattavuus on v. 1936 aikana ollut hyvä, sillä useat teollisuus- ja liikelaitokset ovat jakaneet voitto-osinkoja, jotka nousevat huomattavasti korkeammalle kuin mitä on pankkien talletuskorko.

Arvopaprien kauppa Helsingin Arvopaperipörssissä oli vilkkaampi, mitä se on ollut sitten vuoden 1920, joka oli tässä suhteessa huippuvuosi. Pörsin kokonaisvaihto oli 436,3 milj. markkaa, mistä määrästä oli pankkiosakkeita 101,5 milj. mk. ja teollisuusosakkeita 272,0 milj. mk. arvosta, loppuerän ollessa muita arvopapereita.

Teollisuusosakkeiden arvon indeksi nousi 258:aan, sen oltua v. 1935 aikana 204, pankkiosakkeiden arvon indeksi nousi 111:een, edellisen vuoden arvon oltua 105. Kaikkien osakekurssien kokonaisindeksi vuodelta 1936 oli 168 edellisen vuoden luvun ollessa 143. Teollisuusosakkeiden arvon nousu vuodesta 1935 laskien on siis ollut 26 %, pankkiosakkeiden 6 % ja osakkeiden arvon nousu keskimäärin 17 %.

Seuraavat lukusarjat osoittavat omalla tavallaan liiketoiminnan kehitystä viimeksi kuluneina vuosina.

Vuosi	Arvopaprien kauppa milj. mk.	Vararikot	Osakeyhtiöitten osakepääomat milj. mk.
1930	180,4	1.945	8.797,7
1931	306,0	2.417	8.830,6
1932	162,3	1.915	9.125,8
1933	195,7	1.251	9.095,6
1934	307,0	804	9.034,1
1935	234,7	724	9.296,3
1936	436,3	594	9.803,8

Arvopaperien kauppa pörssissä on siis vuodessa noussut yli 200 miljoonalla markalla, ja vararikkotilasto osoittaa, että vararikkosten määrä on enää 1/4 siitä mitä se oli pulavuosina. Osakeyhtiöitten osakepääomat ovat vuodessa kasvaneet 500 miljoonalla markalla ja vuodesta 1930 yli yhdellä miljaardilla markalla.

3. Teollisuustyöläisten ja työtuntien lukumäärän vaihtelut.

Teollisuuden työmarkkinatilasto osoittaa työntekijäin ja työtuntien vaihtelun vuoden aikana neljänneksittäin olleen seuraavan:

Vuoden *ensimmäisellä neljänneksellä* v:n 1935 vastaavaan aikaan verraten lisääntyi työntekijäin luku keskimäärin 1,2 % ja työtuntien luku 1,5 %. Nahkateollisuudessa työntekijäin luku lisääntyi 7,1 % ja työtuntien luku 10,1 %, lasi-, kivi- y.m.s. teollisuudessa vastaavasti 4,5 % ja 4,3 %, metalliteollisuudessa 3,2 % ja 2,1 %, sekä kemian teollisuudessa 1,3 % ja 4,1. Kutomateollisuudessa tilanne oli jokseenkin ennallaan, siinä kun työntekijäin luku oli vain 0,8 suurempi, mutta työtuntien luku 0,6 % pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Ravintoaineteollisuudessa havaittiin vähäistä laskua, työntekijäin lukuun nähden 1,6 % ja työtuntien lukuun nähden 0,6 %. Paperiteollisuudessa työntekijäin luku kasvoi 3,2 % ja työtuntien luku 4,6 %, mutta sahateollisuudessa taas työntekijäin luku supistui 1,6 % ja työtuntien luku 0,1 %.

Toisella neljänneksellä on v:n 1935 vastaavaan aikaan verraten työntekijäin luku vähentynyt 0,3 % ja työtuntien määrä 1,2 %. Lasi-, kivi- y.m.s. teollisuudessa työntekijäin luku kasvoi 8,1 % ja työtuntien luku 12,5 %, ravintoaineteollisuudessa vastaavasti 6,6 % ja 3,4 % sekä metalliteollisuudessa 3,8 ja 1,7 %, nahkateollisuudessa työntekijäin luku vähentyi 7,5 % ja työtuntien luku 11,8 %, kutomateollisuudessa vastaavasti 2,4 ja 5,4 % sekä kemian teollisuudessa 5,8 ja 7,1 %. Paperiteollisuudessa työntekijäin luku lisääntyi 0,9 % ja työtuntien määrä 2,3 %, mutta sahateollisuudessa työntekijäin luku vähentyi 2,3 % ja työtuntien luku 1,9 %.

Kolmannella neljänneksellä on v:n 1935 vastaavaan aikaan verraten työntekijäin luku vähentynyt 0,4 % ja työtuntien luku 0,9 %. Lasi-, kivi- y.m.s. teollisuudessa työntekijäin luku kasvoi 10,4 % ja työtuntien luku 9,1 % ja ravintoaineteollisuudessa vastaavasti 0,5 ja 2,5 %, kemian teollisuudessa työntekijäin luku vähentyi 0,7 % ja työtuntien luku 4,3 %, metalliteollisuudessa vastaavasti 1,4 % ja 0,6 %, kutomateollisuudessa 3,3 ja 4,8 % sekä nahkateollisuudessa 10,3 ja 16,9 %. Paperiteollisuudessa työntekijäin luku kasvoi 1,3 % ja työtuntien luku 1,8 %, sahateollisuudessa taas työntekijäin luku pysyi ennallaan, mutta työtuntien luku vähentyi 0,4 %.

Neljännellä neljänneksellä on v:n 1935 vastaavaan aikaan verraten työntekijäin luku kasvanut keskimäärin 1,3 % ja työtuntien luku 2,3

Lasi-, kivi- y.m.s. teollisuudessa työntekijäin luku kasvoi 15,4 % ja työtuntien luku 18,0 %, metalliteollisuudessa vastaavasti 4,2 ja 3,8 %, ravintoaineteollisuudessa 4,0 ja 2,8 % sekä kemian teollisuudessa 1,8 ja 3,7 %; kutomateollisuudessa työntekijäin luku supistui 0,5, mutta työtuntien luku kasvoi 0,5 %, nahkateollisuudessa taas työntekijäin luku vähentyi 10,7 % ja työtuntien luku 10,5 %. Paperiteollisuudessa työntekijäin luku lisääntyi 0,5 %, mutta työtuntien luku vähentyi 0,6 %, sahateollisuudessa työntekijäin luku supistui 0,3 %, mutta työtuntien luku kasvoi 2,5 %.

V. Elinkustannukset.

1. Elintarvikkeiden keskihinnat ja ravintokustannukset.

V. 1936 oli hintojen kehityksessä havaittavissa soususuunta viljatuotteiden, lihan, kalan sekä halkojen hintoihin nähden, jota vastoin voin, kahvin ja sokerin hinnat ovat olleet alemmat kuin v. 1935.

Maitotaloustuotteista niin hyvin kuorimattoman kuin kuoritun maidon keskihinnat vuodelta 1935 ja 1936 ovat miltei samat, meijerivoi taas on huoistunut 1,0 % ja maatiaisvoi hieman enemmän, 2,7 % v. 1935 verrattaessa; juuston hinta on sitävastoin noussut 5,4 % . — Margariini ja paistinrasva huoistuivat huomattavasti enemmän kuin voi, edellinen 4,5 % ja jälkimmäinen 4,3 % . Sitä vastoin munien hinta oli 4,9 % korkeampi kuin edellisenä vuonna.

Perunain keskihinta v. 1936 oli hieman alempi kuin v. 1935 ja uuden sadon hinta oli myös syksyllä vähän huokeampi kuin edellisenä vuonna. Sitävastoin muut juurikasvit, lantut, porkkanat ja punajuuret olivat keväällä 1936 huomattavan paljon kalliimmat kuin vastaavana aikana v. 1935, joten keskihinnat viime vuodelta ovat huomattavasti korkeammat kuin edellisenä vuonna.

Viljatuotteista useimmat lajit kallistuivat viime vuonna; niinpä prima vehnäjauhojen hinta nousi 2,6 %, ruisjauhojen 2,6 %, kaura-, ohra-, riisi- ja mannasuurimoiden 6,7, 1,2, 1,0 ja 1,8 %, pehmeän ruisleivän 1,4 % ja näkkileivän 1,1 %. Tämä hintojen nousu tapahtui varsinkin vuoden loppupuolella, joten hinnat vuoden lopussa yleensä olivat vuoden keskihintoja korkeammat.

Lihaan nähden voidaan havaita, että jo viimeisinä vuosina todettu hinnannousu on yhä jatkunut. Naudanlihan hinta on kallistunut vuoden kuluessa 5,7 %, vasikanlihan 6,1 %, lampaanlihan 2,4 %, tuoreen sianlihan 7,2 %, savustetun 2,3 % ja suolatun sianlihan 4,9 % .

Myöskin tuoreen ja suolatun kalan hinnat ovat yleensä nousseet; ainoan poikkeuksen muodostaa tuore silakka, jonka hinta on hieman alentunut.

Sekä kahvin että sokerin hinnat alenivat huomattavasti heti v. 1936 alusta, kun uusi tullitariffi alentuneine tullimäärineen näihin tarvikkeisiin nähden astui voimaan. Kahvin keskihinta oli viime vuonna 13,1 % alempi kuin edellisenä ja pala- sekä kristallisosokerin hinnat vastaavasti 9,2 ja 13,9 % huokeammat. Myöskin luumujen ja sekahedelmien hinnat ovat jonkin verran laskeneet.

Halkojen hinnat ovat suuresti nousseet; niinpä koivuhalot ovat kallistuneet 15,8 %, havuhalot 13,0 % ja saha- eli rimapuut 8,6 %.

2. Paikkakuntakalleus.

Elinkustannusten suhteellisesta kalleudesta eri paikkakunnilla ei vuodelta 1936 ole käytettävissä tarkempia tietoja, sillä viimeinen tässä suhteessa toimitettu tutkimus on vuodelta 1934.

Sen sijaan on Sosiaalisessa tutkimustoimistossa v. 1936 kuten edellisinkin vuosina, toimitettu, ensisijassa tapaturmavakuutuslaitosten tarpeita varten, tilastollinen selvitys tärkeimpien elintarvikkeiden, halkojen ja vuokrien sekä muutamien muiden työväen palkkoihin sisältyvien luontais-etu-
tujen keskihinnnoista eri paikkakunnilla. Tämä hintatiedustelu kohdistui aikaisemmin vain maalaiskuntiin ja kauppaloihin, mutta käsittää nyt, kuten jo v. 1935, myös osaksi kaupungit.

Maalaiskunnat ja kauppalat on kuten aikaisempina vuosina, jaettu ravintokustannusten suhteellisen kalleuden nojalla neljään kalleusryhmään. Kun koko maan ravintokustannusten keskimäärä merkitään 1.000:ksi, niin eri ryhmien rajat ovat seuraavat:

I kalleusryhmä: suhdeluku alle . . .	1.000
II » » »	1.000—1.100
III » » »	1.100—1.200
IV » » »	1.200 ja yli sen

Ensimmäinen kalleusryhmä käsittää 318 kuntaa, toinen kalleusryhmä käsittää 212 kuntaa, kolmanteen kalleusryhmään kuuluu 23 kuntaa ja neljäs kalleusryhmä käsittää 11 kuntaa.

Hintaerot eri kalleusryhmien välillä ovat saman suuntaiset kuin edellisinkin vuosina, siten että ensimmäisen ja toisen ryhmän välillä yleensä on pienempi ero kuin toisen ja kolmannen sekä varsinkin kolmannen ja neljännen ryhmän välillä. Kahteen ensimmäiseen ryhmään kuuluu etupäässä maalaiskuntia, joiden välillä ei suurempia hintatason eroavaisuuksia ole. Kolmanteen ryhmään kuuluu sitä vastoin sellaisia seutuja, joissa kuljetuskustannukset nostavat hintoja, sekä kauppaloita, esikaupunkialueita ja taajaväkisiä yhdyskuntia, joissa hintataso on muita korkeampi. Erikoisasemassa ovat neljännen kalleusryhmän kunnat, jotka sijaitsevat maan pohjoisimissa osissa.

Kaupungeista kerättiin hintatiedot v. 1936 samoin kuin edellisenäkin vuonna. Täten tulivat ensimmäiseen kalleusryhmään kuulumaan seuraavat

kaupungit:

Uusikaupunki	Lappeenranta	Kristiina
Heinola	Kaskinen	Uusikaarlepyy

Toiseen kalleusryhmään kuuluvat:

Loviisa	Pori	Rauma
Naantali	Hämeenlinna	Lahti
Käkisalmi	Hamina	Mikkeli
Savonlinna	Kuopio	Iisalmi
Pietarsaari	Kokkola	Jyväskylä
Kemi	Kajaani	

Kolmanteen ryhmään seuraavat kaupungit:

Porvoo	Tammisaari	Hanko
Turku	Maarianhamina	Tampere
Viipuri	Sortavala	Kotka
Joensuu	Vaasa	Oulu
Raahe	Tornio	

Neljänneksi kalleusryhmäksi erotettiin Helsinki, jonka hintataso on huomattavasti korkeampi maan muiden kaupunkien hintatasoa.

3. Elinkustannusindeksi.

Paitsi öheellisen laajemman taulukon osoittamaa jatkuvaa elinkustannusindeksiä kuukausittain vuodesta 1921 lähtien on sosialisen tutkimustöiden toimesta valmistettu uudet elinkustannusindeksilaskelmat, joiden perustana on v. 1928 toimitettu elinkustannustutkimus, mutta vertausvuotena v:n 1935 hintataso, joten sen vuoden elinkustannusten kokonaisindeksi on merkitty 100:lla. Uuden elinkustannustutkimuksen perusteella on nyt laskettu indeksi sekä aikaisemman vertausvuoden 1914 että uuden vertausvuoden 1935 mukaan. Näin saadut luvut kunkin neljänneksen ensimmäisen kuukauden ajalta ovat seuraavat:

V. 1936	1935 = 100	1914—100
Tammikuu	100	992
Huhtikuu	99	989
Heinäkuu	99	988
Lokakuu	101	1008
V. 1937		
Tammikuu	102	1020

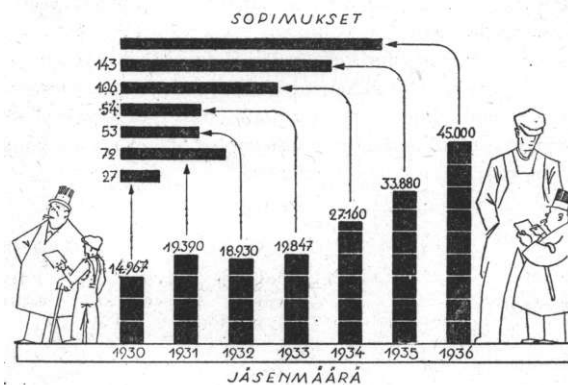
Virallinen elinkustannusindeksi vv. 1921—1936.

Vuosi	Tam- mikuu	Helmi- kuu	Maa- liskuu	Huhti- kuu	Tou- kokuu	Kesä- kuu	Heinä- kuu	Elo- kuu	Syys- kuu	Loka- kuu	Mar- raskuu	Joulu- kuu	Koko vuosi
1921	1.136.1	1.085.9	1.100.6	1.085.2	1.091.3	1.128.2	1.214.4	1.248.6	1.277.1	1.279.4	1.231.3	1.171.8	1.170.9
1922	1.124.4	1.119.9	1.106.7	1.109.1	1.111.4	1.137.4	1.142.4	1.159.2	1.159.2	1.176.0	1.167.9	1.156.7	1.139.2
1923	1.149.7	1.148.5	1.146.7	1.116.4	1.096.4	1.108.5	1.110.7	1.162.9	1.171.8	1.193.4	1.190.1	1.170.0	1.147.1
1924	1.154.8	1.142.7	1.140.7	1.120.9	1.120.8	1.147.1	1.153.7	1.198.4	1.198.7	1.219.0	1.221.9	1.217.4	1.169.1
1925	1.198.7	1.191.3	1.210.2	1.200.9	1.175.5	1.190.8	1.217.7	1.265.8	1.242.2	1.227.7	1.227.2	1.196.5	1.212.9
1926	1.165.9	1.175.0	1.171.5	1.163.0	1.158.9	1.175.0	1.183.1	1.212.7	1.203.3	1.197.4	1.192.6	1.196.6	1.182.9
1927	1.187.1	1.188.8	1.183.1	1.173.2	1.165.8	1.183.9	1.202.8	1.236.9	1.230.1	1.236.8	1.250.8	1.243.2	1.206.7
1928	1.215.5	1.206.0	1.213.6	1.211.5	1.207.3	1.219.0	1.236.3	1.258.2	1.248.7	1.254.2	1.262.2	1.260.1	1.232.3
1929	1.241.8	1.232.3	1.228.8	1.219.0	1.209.8	1.215.3	1.223.3	1.231.9	1.230.4	1.236.0	1.227.6	1.207.2	1.225.2
1930	1.180.5	1.164.5	1.153.8	1.133.7	1.114.8	1.108.3	1.127.7	1.143.6	1.129.9	1.108.8	1.101.0	1.083.2	1.129.6
1931	1.071.3	1.061.3	1.057.3	1.050.3	1.037.2	1.019.9	1.021.1	1.034.2	1.013.3	1.012.9	1.035.9	1.048.0	1.038.7
1932	1.046.2	1.041.2	1.043.4	1.027.9	1.020.7	1.003.4	1.012.1	1.020.2	1.014.7	1.014.8	1.030.9	1.021.1	1.024.7
1933	1.010.9	1.004.0	995.6	993.6	993.3	985.3	1.001.2	1.009.2	1.009.6	1.011.7	1.003.5	990.6	1.000.7
1934	973.7	966.9	980.5	973.7	971.7	965.8	967.4	985.7	986.6	997.9	1.021.5	1.001.2	982.7
1935	992.8	984.3	979.0	980.2	973.7	982.9	996.0	1.011.9	1.010.0	1.021.3	1.019.5	1.011.5	996.9
1936	992.4	996.9	997.0	989.0	982.9	983.7	988.4	1.000.1	1.004.3	1.008.3	1.013.2	1.017.9	997.8

Virallinen elinkustannusindeksi on meillä laskettu vuodesta 1921 lähtien. Laskelmissa otetaan huomioon ravinnon, vaatetuksen, vuokrien, lämmön, valon, tupakan, sanomalehtien, kirjallisuuden, verojen y.m. menojen hinnat, jotka kerätään asiamiesverkoston avulla kautta maan. Laskelmien perustana käytetään sellaisen työläisperheen kulutusta, jonka tulot vv. 1908—1909 olivat 1 600—2 000 mk. vuodessa. Vähittäishintojen laskemisen perusvuodeksi on otettu v. 1914, koska se edustaa viimeistä normaalista aikaa ennen maailmansotaa, ja on tämä vuosi merkitty 100:ksi.

VI. Palkkatason kehitys.

Ammatillisten järjestöjemme voimistuessa ja niiden palkkaliikkeiden sekä saavutettujen sopimusten tuloksena ovat työpalkat viime vuoden aikana jatkuvasti nousseet pulavuosien alhaisesta tasosta. Saavutukset ovat eri aloilla sangen erilaisia ja riippuvaisia siitä, miten voimakasta järjestäytyminen kullakin alalla on. Ammattimiesten palkat ovatkin jätten monella alalla kyenneet nousemaan jo tyydyttävästi, mutta ammattitaidottoman työväen ja vähemmän ammattitaitoisen väen palkat ovat sitkeästi pysytelleet sangen alhaisina. Näin on asian laita sekatyöläisiin, metsä- ja uittotyöläisiin ja maataloustyöläisiin nähden. Ammatillisten järjestöjen käymät palkkaliikkeet käyvät lähemmin selville vuosikirjan tilasto-osastossa olevista taulukoista sekä jäljempänä julkaistuista liittojen toimintaselostuksista. Oheinen kuvio taas osoittaa järjestöjemme saavuttamain sopimusten määrää ja jäsenluvun kehityksen.

Virallinen palkkatilasto, joka nyt v. 1937 aikana saadaan ensimmäisen kerran aikaan, valmistuu vasta sanotun vuoden puolivälissä, joten sen ilmoittamista tiedoista ei vielä ole tietoa. Viralliset tiedot ovatkin siten käytettävissä vain valtion työvirastojen alaisissa vapaissa töissä maksetuista palkoista sekä metsätyöläisten ja maataloustyöläisten palkoista. Näiden tilastojen antamiin tietoihin ja erikoisesti metsätyöläisten palkkatietoihin on kuitenkin suhtauduttava varovaisesti, sillä täysin oikeata kuvaa näitten alojen palkoista ne eivät anna.

Maataloustöissä ovat nais- ja miespuolisten, talon ruuassa olevien vuosipalkkolisten keskimääräiset vuosipalkat olleet lääneittäin lueteltuina seuraavanlaiset:

Lääni	Naisten keskipalkka		Miesten keskipalkka	
	1935/36 mk.	1936/37 mk.	1935/36 mk.	1936/37 mk.
Uudenmaan	2.863	3.166	3.426	3.886
Turun ja Porin	2.775	3.084	3.222	3.577
Hämeen	2.609	2.873	3.038	3.287
Viipurin	2.049	2.160	3.254	3.321
Mikkelin	1.963	2.155	3.126	3.357
Kuopion	1.841	2.055	3.073	3.256
Vaasan	1.990	2.106	2.999	3.087
Oulun	1.725	1.873	2.950	3.069
Koko maa	2.284	2.483	3.131	3.357

Metsätöiden palkkatarkkailua varten on maa ollut jaettu 14 alueeseen, joissa on ollut yhteensä 17 tarkkailijaa valvomassa, että valtion työpalkkalautakunnan määräämiä normeja ei aliteta. Nykyisin voimassaolevat normit vahvistettiin astuviksi voimaan 1. päivästä lokakunta 1936. Palkkatarkkailijat ovat onnistuneet työssään vain osaksi, kyeten monessa tapauksessa korjaamaan alipalkkaustapauksia. Mutta osa työnantajista on suhtautunut aivan ylimielisesti tarkkailijoihin, kieltäytyen ryhtymästä mihinkään neuvotteluihin heidän kanssaan tai ottamasta huomioon heidän ehdotuksiaan palkkojen koroittamiseksi.

Palkkausalue	Tekomiehet		Hevosmiehet	
	Päiväpalkka- normit 1 / 10 1936	Päiväpalkka tammikuulla v. 1936	Päiväpalkka tammikuulla v. 1936	
1. Lapin alue	45	43:25	115:48	
2. Peräpohjolan alue	40	30:13	73:77	
3. Iijoen alue	37	27:01	89:82	
4. Kainuun alue	34	32:20	96:59	
5. Keski-Pohjanmaan alue . .	32	26:37	75:64	
6. Etelä-Pohjanmaan alue . . .	30	24:55	54:28	
7. Lounais-Suomen alue	30	26:87	63:65	
8. Päijänteen alue	30	25:86	68:89	
9. Kallaveden alue	30	26:05	63:43	
10. Pielisjärven alue	33	27:79	65:11	
11. Suur-Saimaan alue	30	23:55	62:92	
12. Suojärven alue	33	23:47	63:60	
13. Kaakkois-Suomen alue . . .	30	26:83	68:90	
14. Eteläinen rannikko	30	26:82	68:54	
Koko maassa keskim.	33	27:75	72:36	

Taulukko valtion työvirastojen alaisissa vapaissa töissä maksetuista työpalkoista marraskuulla v. 1936.

Virasto	Uudenmaan l.		Turun ja Porin l.		Hämeen l.		Viipurin l.		Mikkelin l.		Kuopion l.		Vaasan l.		Oulun l.	
	tunti-työ	urakka-työ	tunti-työ	urakka-työ	tunti-työ	urakka-työ	tunti-työ	urakka-työ	tunti-työ	urakka-työ	tunti-työ	urakka-työ	tunti-työ	urakka-työ	tunti-työ	
Metsähallitus:	4:34	4:16	3:83	4:07	4:—	4:16	4:46	4:46	4:15	4:03	4:39	5:12	4:34	4:18	4:89	5:10
	—	—	7:56	—	10:—	8:92	10:32	10:05	—	7:27	9:52	11:—	8:35	10:01	12:14	11:58
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Maataloushallitus:	—	—	4:35	5:39	—	—	4:24	4:80	—	—	4:75	5:03	4:33	4:59	4:55	4:88
	—	—	4:77	—	—	—	5:43	6:50	—	—	6:01	5:76	5:18	4:88	5:05	—
	—	—	8:—	5:—	—	—	8:40	7:99	—	—	7:69	—	—	7:34	8:75	8:85
Tie- ja vesirakennushallitus:	5:16	5:63	4:28	4:54	4:28	4:60	4:40	4:78	3:96	4:14	4:24	4:49	4:—	4:61	4:68	5:45
	7:08	8:04	6:67	6:67	5:93	5:66	5:96	6:41	5:47	6:53	6:15	6:62	5:65	6:11	6:65	6:90
	8:34	7:94	6:98	7:69	7:76	8:12	7:14	8:31	7:10	7:44	8:28	8:16	6:94	8:40	9:02	9:97
Rautatiehallitus, Rautatie- rakennukset:	—	—	4:20	4:40	4:21	4:50	4:56	4:75	4:24	5:01	4:11	4:64	4:30	4:50	4:47	5:42
	—	—	6:09	6:34	6:30	6:49	5:66	6:14	5:63	6:02	5:78	5:73	5:76	6:75	5:60	6:47
	—	—	6:31	6:56	7:31	7:52	6:73	7:53	7:46	8:89	—	—	6:55	6:75	8:32	9:93
Ratatajaksot:	5:08	7:93	4:13	4:76	4:89	5:45	4:42	5:29	4:08	4:32	4:02	4:78	4:17	4:99	4:20	5:32
	7:18	9:84	5:86	7:66	6:97	8:93	6:03	9:01	5:27	6:79	5:33	8:05	5:29	6:68	5:93	8:89
	8:68	—	7:92	8:—	8:39	—	7:86	—	7:87	—	7:87	7:97	7:95	8:87	7:95	—
Maaherrojen alaiset tie- y.m. työt:	4:32	4:94	3:38	4:65	3:86	5:11	4:17	4:55	3:88	4:27	3:93	4:59	4:—	4:30	3:89	4:34
	6:33	5:17	4:94	5:72	5:42	4:13	5:79	5:82	4:99	4:74	5:15	5:57	5:53	10:03	5:23	7:19
	7:21	8:32	6:66	7:76	6:80	7:14	7:19	7:95	6:89	8:73	7:29	8:37	7:12	7:08	6:95	8:22
Rakennushallitus:	7:—	—	5:04	—	—	—	5:40	—	4:13	—	—	—	3:55	—	—	—
	10:30	—	6:60	12:61	5:95	—	8:93	—	6:30	—	8:30	—	6:45	—	6:—	—
	15:—	—	—	—	—	—	8:—	—	—	—	10:—	—	—	—	—	—

VII. Työttömyys,

Kuten vuosikirjassa on edellä mainittu, oli työttömyystilanteessa todettavissa v. 1936 aikana huomattavaa helpottumista. Tilastojen osoittama työttömien määrä laski jatkuvasti, kuten oheellisesta taulukosta ilmenee, ollen elokuussa jo alle tuhannen. Siirryttäessä vapaamuotoiseen työttömyyden torjumisjärjestelmään, jolloin n.s. varatyöt poistettiin, poistettiin myös kunnan velvollisuus asettaa työttömyyslautakunta ja pitää työttömyyskortistoa. Näin ollen ei ehkä enää vastaisuudessa voida antaa tietoja työttömien lukumäärästä kunkin kuukauden lopussa, kuten tähän asti on ollut asia.

Työttömien määrä v. 1936.

	Varatöissä	Työttömänä	Yhteensä
Tammik.	10.915	8.997	19.912
Helmik.	12.337	8.254	20.591
Maalisk.	12.213	6.452	18.665
Huhtik.	9.359	3.964	13.323
Toukok.	6.640	1.542	8.182
Kesäk.	2.153	256	2.409
Heinäk.	1.441	206	1.647
Elok.	900	96	996
Syysk.	1.253	449	1.702
Lokak.	1.887	1.210	3.097
Marrask.	5.071	2.865	7.936
Jouluk.	5.801	2.508	8.309

Työttömyys onkin joillakin paikkakunnilla ollut melkein olematonta, kun sensijaan eräillä seuduilla tilanne on tässä suhteessa ollut ajoittain vaikeakin. Työttömyyslähetystöjen käydessä valtion asianomaisten elinten luona Helsingissä on SAK:n tai Rakennustyöläisten liiton taholta avustettu lähetystöjen käyntejä.

Valtion osuutta työttömyyden torjunnassa osoittavat menoarvion työmäärärahojen luvut. Näitä määrärahoja on menoarviossa eri vuosina ollut seuraavasti:

Vuosi	Varsinaisia työ- määrärahoja	Varatyömäärä- rahoja
1931.	1.196.582.500:—	65.000.000:—
1932	893.995.800	130.000.000:—
1933	827.150.000	267.000.000:—
1934	915.313.000	261.000.000:—
1935	1.032.511.200	117.375.000:—
1936	1.221.290.700	56.000.000:—

VIII. SAK:oon yhtyneet liitot ja niiden jäsenluku.

Vuoden 1936 aikana on S. Ammattiyhdistysten Keskusliittoon kuuluvien liittojen lukumäärä ollut 17 ja niiden alaisten osastojen luku oli vuoden lopussa 750. S. Kuljetustyöntekijäin liitto, joka perustettiin jo v. 1935 lopussa, liittyi v. 1936 alusta SAK:oon.

Kun liittojen alaisten osastojen lukumäärä v. 1935 lopussa oli 652, on kasvu tässä suhteessa vuoden aikana ollut 98. Liittojen yhteinen jäsenmäärä vuoden lopussa oli 44.525, joten SAK:n jäsenmäärän kasvu oli 10.642 eli prosenteissa laskettuna 31 %. Sekä määrällisesti että suhteellisesti on järjestöjemme jäsenmäärän nousu v. 1936 aikana ollut suurempi kuin minään aikaisempaa vuotena.

1. Liittojen jäsenluku neljännesvuosittain v. 1936 aikana.

Jäsenmäärän nousua on tapahtunut kaikissa muissa liitoissa paitsi Kirjatyöntekijäin liitossa, jonka jäsenmäärä laski 179:llä eli 4 %:lla. Numeroiden osoittama lasku Työläisliiton osalta johtuu siitä, että Kuljetustyöntekijäin liiton tultua perustetuksi siirtyi tämä osa Työläisliiton jäsenistöä omaan liittoonsa. ®

Suurin oli jäsenmäärän nousu Metallityöväen liitossa, missä se oli 2.588, seuraavina olivat Rakennustyöläisten liitto + 1.403, Merimies-Unioni + 1.140, Puutyöväen liitto + 1.034, muiden liittojen jäsenmäärän lisäyksen ollessa alle tuhannen. Suhteellisesti suurin nousu edelliseen vuoteen verraten oli Merimies-Unionissa, missä se oli 107 %, seuraavina olivat Kunnantyöntekijäin liitto + 49 %, Metallityöväen liitto + 47 %, Lasiteollisuustyöväen liitto + 43 % ja Rakennustyöläisten liitto + 42 %.

Liittojen jäsenistä oli naisia kaikkiaan 10.522 ja miehiä 34.003 eli naisten osuus prosenteissa koko jäsenmäärästä 24 %.

Oheelliset kaksi taulukkoa osoittavat liittojen jäsenmäärän vuosina 1930—36 sekä jäsenluvun vuosineljänneksittäin v. 1936.

Liittojen jäsenluku neljännesvuosittain v. 1936.

Liiton nimi	I neljännes			II neljännes			III neljännes			IV neljännes		
	Miehiä	Naisia	Yht.	Miehiä	Naisia	Yht.	Miehiä	Naisia	Yht.	Miehiä	Naisia	Yht.
Työläisliitto	854	1.172	2.026	823	1.026	1.849	889	1.071	1.960	973	1.311	2.284
Läiketyöntekijäin liitto	1.670	1.542	3.212	1.671	1.564	3.235	1.701	1.597	3.298	1.749	1.779	3.528
Kutomateollisuusyöväen liitto	695	2.160	2.855	766	2.176	2.942	730	1.954	2.684	863	2.640	3.503
Paperiteollisuudentyöntek. I.	912	249	1.161	937	263	1.200	962	246	1.208	990	356	1.346
Jalometallityöntekijäin liitto	224	55	279	224	57	281	215	55	270	212	66	278
Lasiteollisuusyöväen liitto ..	338	120	458	378	96	474	426	160	586	457	159	616
Rautatieläisten liitto	1.244	39	1.283	1.182	29	1.211	1.220	36	1.256	1.492	41	1.533
Metallityöväen liitto	5.786	119	5.905	6.651	134	6.785	7.459	225	7.684	7.870	234	8.104
Rakennustyöläisten liitto	3.587	161	3.748	3.996	178	4.174	4.212	170	4.382	4.600	173	4.773
Muurarien liitto	1.570	—	1.570	1.557	—	1.557	1.700	—	1.700	1.830	—	1.830
Kirjatyöntekijäin liitto	2.580	1.428	4.008	2.520	1.393	3.913	2.450	1.316	3.766	2.458	1.369	3.827
Puutyöväen liitto	3.079	356	3.435	3.464	422	3.886	3.538	390	3.928	3.730	449	4.179
Sos.-dem. Sanomalehtimiesl.	65	—	65	65	—	65	65	—	65	65	—	65
Kunnantyöntekijäin liitto ..	1.402	475	1.877	1.434	484	1.918	1.687	518	2.205	1.967	584	2.551
Elintarvetyöläisten liitto	466	894	1.360	514	951	1.465	559	937	1.496	741	1.205	1.946
Merimies-Unioni	1.411	—	1.411	1.514	—	1.514	1.709	—	1.709	2.115	94	2.209
Kuljetustyöntekijäin liitto ..	1.022	27	1.049	1.375	41	1.416	1.673	64	1.737	1.891	62	1.953
Yhteensä	26.905	8.797	35.702	29.071	8.814	37.885	31.195	8.739	39.934	34.003	10.522	44.525

Liittojen jäsenluku v. 1930—1936.

Liiton nimi	Jäsenluku vuoden päätyessä						Lisäys tai vä- hennys v. 1935 verraten o/n
	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Työläisliitto	8.403	2.817	1.161	1.353	2.362	3.071	2.284
Liiketyöntekijäin liitto	2.375	2.230	2.185	2.210	2.515	3.007	3.528
Kutomateollisuustyöväen liitto	1.448	1.351	1.310	1.402	2.228	2.777	3.503
Paperiteollisuudentyöntek. 1.	1.382	1.142	1.035	1.049	1.165	1.083	1.346
Jalometallityöntekijäin liitto	285	252	211	254	263	273	278
Lasiteollisuustyöväen liitto ..	218	148	290	281	403	431	616
Rautatieläisten liitto	856	763	720	747	1.209	1.345	1.533
Metallityöväen liitto	—	3.198	3.002	3.167	4.005	5.516	8.104
Rakennustyöläisten liitto	—	1.820	1.787	1.966	2.844	3.370	4.773
Muurarien liitto	—	851	680	681	850	1.570	1.830
Kirjatyöntekijäin liitto	—	3.372	3.311	3.327	3.392	4.006	3.827
Puutyöväen liitto	—	1.376	1.611	1.606	2.797	3.145	4.179
Sos.-dem. Sanomalehtimiesl.	—	70	70	60	65	65	65
Kunnantyöntekijäin liitto ..	—	—	617	901	1.024	1.852	2.551
Elintarvetyöläisten liitto	—	—	940	843	1.079	1.303	1.946
Merimies-Unioni	—	—	—	—	959	1.069	2.209
Kuljetustyöntekijäin liitto ..	—	—	—	—	—	—	1.953
Yhteensä	14.967	19.390	18.930	19.847	27.160	33.883	44.525
							+ 10.642
							+ 31

2. Työvaliokunta.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton Työvaliokuntaan ovat v. 1934 pidetyn edustajakokouksen valitsemina kuuluneet vakinaisina jäseninä: *Edv. Huttunen* puheenjohtajana, *Väinö V. Salovaara* varapuheenjohtajana, *Johan Virtanen*, *A. J. Hällström*, *Einari Aittola*, *Lauri Mikkonen*, *Matti Leskinen*, *Tuomas Bryggari*, *K.-A. Fagerholm*, varajäseninä *J. E. Saveri*, *Frans Heinonen*, *Erkki Härmä*, *Uno Nurminen*, *Karl Ahonen*, *Kusti Hiltunen*, *Ernst Lähde*. Kolme ensiksi mainittua on osallistunut kiinteästi Työvaliokunnan kokouksiin.

Työvaliokunta on kertomusvuoden aikana pitänyt kaikkiaan 43 kokousta, joista on pöytäkirjaan merkitty yhteensä 423 pykälää.

Toimitsijat: Puheenjohtajana on ollut *Edv. Huttunen*, sihteerinä *E. K. Louhikko* ja toisena sihteerinä *Aku Sumu*. Vakinaisena järjestäjänä on toiminut *K. F. Christiansson*, taloudenhoitajana *Anna Mikkonen*, toimistoapulaisina *Else Poutanen*, *Irene Mäkinen* ja *Eila Heino*. »Palkkatyöläisen» ilmoitusasiamiehenä on toiminut *Unto Aalto*. SAK:n toimisto on sijainnut Helsingin Työväentalossa Sirkuskatu 5.

Tilintarkastajat: Edustajakokouksen valitsemina tilintarkastajina ovat toimineet *J. Helo* ja *P. Railo* sekä heidän varamiehinään *A. Aalto* ja *T. H. Vilppula*.

3. SAK:n ruotsinkielinen sihteeristö.

Kuten muinakin vuosina on ruotsalainen sihteeristö huolehtinut ruotsinkielisestä kirjallisesta valistustyöstä. Ruotsinkielisten työläisten äänenkannattajaa »*Arbetarbladet*» on jaettu tehdyn sopimuksen mukaan liittojen välityksellä ilmaiseksi ruotsinkielisille jäsenille vuoden aikana kymmenkunta numeroa. Lisäksi ilmestyi SAK:n kustannuksella ammatillisen valistusviikon aikana ruotsinkielinen lentolehtinen, jonka toveri *K.-A. Fagerholm* oli kirjoittanut. Niinikään eräät liitot ovat vuoden mittaan julkaisseet lentolehtisiä y.m. valistuskirjallisuutta ruotsinkielellä.

»*Arbetarbladet*» on vuoden aikana ilmestynyt usean kerran erikoisena ammatillisena valistusnumerona koko maata varten sekä kerran paikallisena numerona pääkaupunkia varten.

Suullisesta valistustyöstä on pääasiassa huolehtinut järjestäjä *K. F. Christiansson*, joka on pitänyt vuoden aikana kaikkiaan 52 esitelmää taikka puhetta n. 4.800 kuulijalle. Niinikään ovat puheita pitäneet *K.-A. Fagerholm*, *G. Andersson*, *O. Faser* ja *Atos Virtanen*. Ruotsinkielisiin valistustilaisuuksiimme on osallistunut n. 6.000 työläistä.

Vuoden aikana on toimeenpantu neljät ruotsinkieliset ammatilliset neuvottelupäivät, nimittäin Pinjaisissa kaksi ja Larsmossa ja Hangossa yksi sekä yhdet opastus- ja luentokurssit Taalintehtaalla. Sitäpaitsi toi-

meenpani Helsingin Metallityöväen osaston ruotsinkielinen jaosto Helsingissä kolme päivää kestävät luentopäivät.

Ruotsinkielinen työväestö on ollut hyvin aktiivista menneenä toimintavuotena. Jäsenmäärä on kasvanut huomattavasti, mainitaksemme muutamia paikkakuntia, Taalintehtaalla, Björkbodassa, Pinjaisissa, Porvoossa, Pietarsaareissa, Ivarsossa ja Vaasassa. Myöskin pääkaupungin ruotsinkieliset metallimiehet ovat liittyneet entistä runsaammin ammattiyhdistysliikkeeseen.

Sihteeristöön ovat kuuluneet *K.-A. Fagerholm* puheenjohtajana, *G. Andersson* sihteerinä ja *K. F. Christiansson* järjestäjänä. Vuoden lopulla SAK:n Työvaliokunta täydensi sihteeristöä kahdella jäsenellä, joiksi kutsuttiin Kunnantyöntekijäin liitosta *O. Träskvik* ja Metallityöväen liitosta *J. E. Nyström*.

4. SAK:n Valtuusto.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton Valtuustoon ovat vuoden ajalla kuuluneet:

Iyiketyöntekijäin liitto: *Hannes Sarén*, Tampere ja *August Saxell*, Helsinki,

Rautatieläisten liitto: *Otto Saarinen*, Helsinki.

Metallityöväen liitto: *Emil Murto*, Tampere, *Kustaa Suhonen*, Loviisa ja *T. F. Laakso*, Turku.

Kutomateollisuustyöväen liitto: *J. A. Niemi*, Tampere ja *Johan Tunturi*, Tampere.

Iyasiteollisuustyöväen liitto: *Karl Andersson*, Karhula.

Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto: *Eero A. Vuori*, Viipuri.

Kirjatyöntekijäin liitto: *Uuno H. Immonen*, Tapanila ja *A. Karvosenoja*, Helsinki.

Elintarvetyöläisten liitto: *I. K. Björk*, Helsinki.

Muurarien liitto: *E. Härmä*, Helsinki.

Paperiteollisuudentyöntekijäin liitto: *Albin Valakama*, Nokia.

Työläisliitto: *J. Halme*, Helsinki ja *O. Suikkanen*, Turku.

Kunnantyöntekijäin liitto: *J. O. Kangas*, Tampere.

Rakennustyöläisten liitto: *K. Salonen*, Helsinki ja *H. Sahi*, Jyväskylä.

Puutyöväen liitto: *E. Päiviö*, Kotka ja *Toivo Haaja*, Viipuri.

Jalometallityöntekijäin liitto: *J. Niinistö*, Turku.

Merimies-Unioni: *N. Vallari*, Helsinki.

Kuljetustyöntekijäin liitto: *Yrjö Salminen*, Tampere.

Valtuuston sääntömääräinen kokous pidettiin Helsingissä toukokuun 10 päivänä, ollen siinä saapuvilla 25 liittojen edustajaa sekä Työvaliokunnan jäsenet ja liittojen toimitsijoita.

Valtuuston jäsen ja ammattiyhdistysliikkeen monivuotinen työntekijä *Sulo Mäenpää* kuoli v. 1936 tammikuussa ja hänen jälkeensä on Puutyöväen liiton edustajana valtuustossa ollut *T. Haaja*.

Kokouksen pöytäkirja seuraa vuosikirjan liitteenä jalempänä.

5. Ammatilliset paikallisjärjestöt.

Vuoden aikana on ammatillisia paikallisjärjestöjä perustettu uusia monille paikkakunnille, ollen järjestöjen luku vuoden lopussa 34. Niiden toiminta on yleensä tehostunut ja vilkastunut ja ne ovat täten kyenneet entistä paremmin suorittamaan tehtäväänsä paikkakuntansa osastojen yhdyssiteenä ja välilimenä SAK:n järjestämässä valistustyössä. Paikallisjärjestöjen toimintaa on ohjattu ja tuettu SAK:n taholta vuoden aikana monessa muodossa. Niinpä on lähetetty kaikkiaan 7 kiertokirjettä paikallisjärjestöille. Taloudellista tukea on annettu eri paikallisjärjestöille seuraavassa muodossa:

Oulun ammatilliselle paikallisjärjestölle kiertopalkinnon hankkimista varten kilpailtavaksi osastojen kesken painissa, Savonlinnan paikallisjärjestölle kiertopalkintoa varten kilpailtavaksi osastojen kesken kesällä ja talvella, Viipurin paikallisjärjestölle avustusta ammatillisen liikkeen propagandanäyttelyä varten. Helsingin paikallisjärjestön naisjaosto on saanut avustusta 300 mk. kuukaudessa jaoston hoitaessa yhteyttä paikallisjärjestöjen naisjaostojen kanssa.

Paikallisjärjestöjen alaisina on eri paikkakunnilla toiminut urheilu-, nuoriso-, naisjaostoja sekä työttömyysjaostoja. Parantuneitten työmarkkinain vuoksi on viimeainittujen toiminta monilla paikkakunnilla lakannut, kun taasen eräillä seuduilla ne ovat toimineet tuloksellisesti. Paikallisjärjestöjen toiminnassa on urheilutoiminta saanut erikoisen huomion osakseen. Varsinkin suuremmilla paikkakunnilla ovat paikallisjärjestön toimeenpanemat osastojen väliset >olympialaiset> talvella hiihdossa ja kesällä rata- ja kenttärheilulajeissa, olleet tilaisuuksia, missä joukot ovat olleet liikkeellä.

Kuten valistustyöosastossa on mainittu, toimivat SAK:n järjestäjät kuluneen vuoden aikana pitempiä aikoja eräitten paikallisjärjestöjen alueilla. Paikallisjärjestöjen työlinjalta on syytä erikoisesti mainita Helsingin ja Lohjan paikallisjärjestöjen järjestämä Uudenmaan palkkatyöväen suuri maakuntajuhla, jota nyt vietettiin ensimmäistä kertaa. Juhlat pidettiin Lohjalla 11—12 päivinä heinäkuuta ja onnistuivat ne erinomaisesti.

Paikallisjärjestöjen suorittamasta opintotyöstä on mainittu vuosikirjassa toisessa yhteydessä, ja järjestöjen toiminta yleensä käy lähemmin selville tilasto-osastossa olevasta taulukosta.

IX. Yhteistyö kotimaisten järjestöjen kanssa.

1. SAK:n ja osuuskauppaliikkeen keskinäiset suhteet.

Vuoden 1935 Valtuuston kokous päätti Työvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti, että KK:n ja SAK:n kesken oleva yleissopimus, joka säännöstelee työ- ja palkkasuhteiden periaatteet osuuskauppaliikkeessä, irtisanoetaan. Samalla kehoitti Valtuusto Työvaliokuntaa esittämään KK:lle uuden sopimusehdotuksen, jossa työntekijäin oikeudet ovat paremmin huomioituna kuin voimassaollessa sopimuksessa.

Työvaliokunta ilmoitti KK:lle sopimuksen määräämänä aikana sopimuksen irtisanotuksi niin, että sen voimassaoloaika päättyy vuoden 1935 lopussa. Samalla esitettiin ehdotus uudeksi sopimukseksi ja ilmoitettiin, että SAK:n taholla ollaan valmiit neuvotteluun uuden sopimuksen aikaansaamiseksi.

Erinäisistä syistä viivästyivät neuvottelut niin, että uutta sopimusta ei saatu aikaan vuoden loppuun mennessä: Tämän vuoksi neuvottelijat ehdottivat, että vanhan sopimuksen voimassaoloaika jatkettaisiin yhdellä kuukaudella.

Tammikuun ajalla käydyissä neuvotteluissa kävi selväksi, että ehdotus sellaisenaan kuin -SAK oli sen KK:lle esittänyt, ei tule hyväksytyksi. KK:n taholta ei hyväksytty mitään sellaisia muutoksia, jotka olisivat antaneet työntekijäin järjestölle huomattavampia oikeuksia kuin aikaisemmassakaan sopimuksessa oli määriteltä. Täten sopimusneuvottelut kohdistuivatkin pääasiassa muodollisiin korjauksiin. Pari kohtaa, joiden voidaan katsoa erikoisemmin muuttavan aikaisempaa sopimusta työntekijäin eduksi, saatiin neuvotteluissa hyväksytyksi.

Työvaliokunta hyväksyi sopimuksen olemaan voimassa vain siihen saakka kunnes Valtuuston kokous asian käsittelee ja päättää. Valtuuston kokous vahvisti sopimuksen ja on se voimassa helmikuun 1 päivään 1939 saakka ja jatkuu edelleen vuoden kerrallaan, ellei toinen tai toinen sopimus puoli viimeistään kolmea kuukautta ennen sopimuskauden päättymistä sitä irtisano.

Vuoden 1936 aikana ja uuden sopimuksen mukaisesti on KK:n ja SAK:n väliseen Sovittelulautakuntaan alistettu seitsemän riita-asiaa: Elannon varastotyöntekijäin ja leivänlaskijain, Oulun Osuuskaupan Vesalan maatilan henkilökunnan, Osuusliike Elannon autonkuljettajien, Osuusliike Elannon puuseppien, Osuusliike Imatran henkilökunnan, Pielisjärven Yleisen Osuusliikkeen henkilökunnan, Osuusliike Työnvoiman henkilökunnan palkka- ja sopimuskysymykset: Näistä sai Sovittelulautakunta aikaan arvovaltaisan ehdotuksen Oulun Osuuskaupan maatilan henkilökunnan ja OI. Imatran henkilökunnan riitakysymyksissä. OI. Elannon riitakysy-

myksissä vaikutti liikkeen johdon vaatimus eläkevakuutusehdon ottamisesta sopimukseen sen, että Sovittelulautakunta ei niissä saanut aikaan ratkaisua.

2. Kotimainen edustus.

Suomen Elintarvetyöläisten liiton ensimmäisessä varsinaisessa edustajakokouksessa Helsingissä huhtikuun 12. ja 13. päivinä edusti SAK:a Edv. Huttunen.

Tampereen Työväenyhdistyksen 50-vuotisjuhlassa toukokuun 9. päivänä edusti SAK:a Väinö V. Salovaara.

Suomen Sos.-dem. Sanomalehtimiesliiton edustajakokouksessa 24. päivänä toukokuuta Helsingissä edusti SAK:a Väinö V. Salovaara.

Suomen Sos.-dem. Puolueen puoluekokouksessa, joka alkoi Helsingissä 25. päivänä toukokuuta, edusti SAK:a E. K. Louhikko.

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin liiton 30-vuotisjuhlassa Tampereella 31. päivänä toukokuuta edusti SAK:a E. K. Louhikko.

Suomen Kutomateollisuustyöväen liiton 30-vuotisjuhlassa Tampereella 31 päivänä toukokuuta edusti SAK:a E. K. Louhikko.

Kulutusosuuskuntien Keskusliiton 20:nnessä edustajakokouksessa Helsingissä 6. päivänä toukokuuta edusti SAK:a Matti Leskinen.

Suomen Rakennustyöläisten liiton toisessa varsinaisessa edustajakokouksessa Helsingissä 27. päivänä syyskuuta edusti SAK:a Edv. Huttunen.

3. Edustus erinäisissä lautakunnissa.

Ammattienedistämislaitoksen säätiön hallintoneuvostossa ovat olleet vakinaisina edustajina Edv. Huttunen ja E. K. Louhikko sekä varaedustajana T. Bryggari. Johtokunnassa on ollut Edv. Huttunen.

Työaikalautakunnassa on ensimmäisenä vakinaisena edustajana ollut M. Leskinen, hänen varamiehinään A. J. Hällström ja J. Virtanen sekä toisena vakinaisena edustajana T. Bryggari, hänen varamiehinään L. Mikkonen ja T. Kuukkanen.

Valtion työttömyysneuvostossa on ollut työntekijäin edustajana Edv. Huttunen.

Ammattikasvatusneuvostossa on vakinaisena edustajana ollut Svante Lehtonen.

Vakuutusneuvostossa ovat työläisedustajina olleet: Edv. Huttunen ja Hj. Uuraslahti sekä varajäseninä J. Virtanen, A. Valta, T. Bryggari, H. Lehti, A. Kuusisto ja S. Nurmi.

Helsingin kaupungin työnvälitystoimiston johtokuntaan ovat kuuluneet varsinaisina edustajina L. Mikkonen ja K. R. Saarnijärvi sekä T. Bryggari varaedustajana.

Työväen Sivistysliiton edustajistoon ovat vakinaisina edustajina kuuluneet E. K. Louhikko, J. E. Saveri ja E. Aittola sekä varaedustajina Edv. Huttunen, T. Bryggari, K.-A. Fagerholm ja L. Mikkonen.

Tapaturmatorjuntayhdistyksessä on SAK:a edustanut E. K. Louhikko.

X. Kansainväliset suhteet.

1. Kansainvälinen edustus.

Ruotsin Ammattijärjestön puheenjohtaja Edv. Johanssonin hautaustilaisuudessa 2. päivänä helmikuuta Tukholmassa laskivat SAK:n seppeleen Edv. Huttunen ja K.-A. Fagerholm.

Kansainvälisen Työjärjestön 20:nnessa konferenssissa Genevessä 4—24. p:nä kesäkuuta oli Suomen työläisedustajana Edv. Huttunen.

Kansainvälisen Ammattiyhdistysliiton Valtuuston kokouksessa heinäkuun 6—7. p:nä ja kongressissa 8—11. p:nä Lontoossa oli SAK:n edustajana E. K. Louhikko.

Kansainvälisen Työtoimiston 21. ja 22. istunnoissa lokakuun 6. päivänä Genevessä merimiesasioitten käsittelyä varten oli Suomen työläisedustajana Merimies-Unionin silloinen puheenjohtaja K. Ahonen.

Ruotsin Ammattijärjestön kongressissa Tukholmassa syyskuun 27.—lokakuun 3. p:nä olivat SAK:n edustajina E. K. Louhikko ja E. A. Vuori.

Pohjoismaisen Yhteistyöjärjestön kokouksessa 15.—17. p:nä marraskuuta Kööpenhaminassa olivat SAK:n edustajina Edv. Huttunen ja K.-A. Fagerholm.

Tanskan Ammattijärjestön puheenjohtajan Wilhelm Nygaardin hautaus-tilaisuudessa joulukuun 13. p:nä Kööpenhaminassa laski SAK:n seppeleen E. K. Louhikko.

2. Kansainvälinen työkonferenssi.

Kahdeskymmenes kansainvälinen työkonferenssi pidettiin Genevessä kesäkuun 4.—24. päivinä. Suomen edustajina tässä konferenssissa olivat hallituksen puolesta esittelijäneuvos Niilo A. Mannio ja lähetystösihteeri Helge von Knorring, työnantajain puolesta insinööri Paavo Kyrenius ja työntekijäin puolesta SAK:n puheenjohtaja Edv. Huttunen.

Työajan lyhentämiskysymys oli jälleen konferenssin käsiteltävänä. Sopimusehdotukset työviikon lyhentämiseksi eivät saaneet tarpeellista määränemmistöä tullakseen hyväksytyiksi. Ainoastaan yleisiä töitä koskeva sopimus saavutti määränemmistön, sen sijaan kaikki muut — neljä eri ehdotusta — raukesivat. Kutomateollisuutta koskeva ehdotus

tulee vuonna 1937 toiseen käsittelyyn, mutta vaara on edelleen olemassa, että sekin silloin raukeaa. Suomen hallituksen edustajat pidättäytyivät työaikaan koskevien sopimusehdotusten ratkaisevista äänestyksistä. Jos he olisivat äänestäneet vastaan kaikkia ehdotuksia, niin yksikään töitä koskeva sopimus ei olisi tullut hyväksytyksi. Yhdysvaltain, Ranskan, Espanjan ja Venäjän hallitukset äänestivät sopimusehdotusten hyväksymisen puolesta, samoin yleensä Skandinaavian maiden edustajat.

Työläisten palkallista lomaa koskeva sopimusehdotus tuli hyväksytyksi. Se on pääasiassa samansisältöinen kuin meidän työsopimuslakimme lomaaikaa koskevat säännökset.

Työväen pestauksia siirtomaissa koskeva sopimusehdotus niinikään hyväksyttiin. Edelleen käsiteltiin konferenssissa useita eri maiden edustajain esittämiä toivomusalotteita, joissa kehoitettiin työtoimistoa ryhtymään toimenpiteisiin aloitteissa esitettyjen kysymysten tutkimiseksi. Erikoisesti ansaitsee mainita aloitteet, jotka koskevat joukkotyösopimuksia ja ammattiyhdistysliikkeen toimintavapauksia. Näistä kummastakin kysymyksestä nähtävästi tulee erikoiset sopimusehdotukset, jotka viitoittavat tietä, miten olisi meneteltävä.

Työtoimiston johtajan raportin, s.o. vuosikertomuksen käsittelyssä käytettiin 66 puheenvuoroa. Kertomuksensa osoitettiin, miten ne maat, joissa sosialipolitiikkaa on johdettu myönteiseen suuntaan m.m. järjestämällä runsaasti yleisiä töitä ja pitämällä palkkataso korkealla, ovat selviytyneet talouspulasta verrattain helposti. Esimerkkinä mainittiin m.m. Ruotsi, jota viime vuosina on hallittu sosialidemokraattien ohjeiden mukaan. — Tällaista selitystä eivät tietysti työnantajain edustajat hyväksyneet. M.m. Suomen työnantajain edustaja koetti kehua Suomen talouselämän hoitoa varatyöjärjestelmineen. Työtoimiston johtaja Butler loppupuheessaan osoitti, että Suomen edullinen talouselämä ei suinkaan ole ainoastaan suomalaisten omaa ansiota, vaan johtuu se ennenkaikkea siitä, että Englanti on kyennyt ostamaan Suomen puut tuotteita.

3. Pohjoismaiden työväenjärjestöjen yhteistyö.

Pohjoismaiden työväenpuolueiden ja ammatillisten keskusjärjestöjen yhteinen kokous, joka v. 1935 pidettiin Helsingissä, pidettiin v. 1936 marraskuun 15—16 päivinä Kööpenhaminassa.

Kokoukseen osallistuivat: Suomesta *Edv. Huttunen, K.-A. Fagerholm, Väinö Tanner* ja *K. H. Wiik*; Norjasta *O. Hindahl, K. Nordahl J. Nygaardsvold* ja *O. Torp*; Ruotsista *A. Lindberg, Gunnar Andersson, Per Bergman, Albert Forslund, P. Albin Hansson* *Gustav Möller, Richard Sandler* ja *Anders Nilsson*; Tanskasta *Chr. Jensen, Jans Jacobsen, Knud V. Jensen, Laurits Hansen, Th. Stauning, Aising Andersen, C. Klüwer* ja *Hedtoft-Hansen*. Kokouksen puheenjohtajana toimi pääministeri *Th. Stauning* ja sihteerinä *Oluf Carlsson*.

Jäsenjärjestöjen toimintakertomukset esitettiin kunkin järjestön taholta, mutta ne eivät antaneet aihetta mihinkään lausumiin tai päätöksiin. To-dettiin, että kun Norjan Ammattijärjestö nyt oli liittynyt Kansainväliseen Ammattiyhdistysliittoon, oli se nyt Yhteistyökomitean jäsen, kun taas Norjan Työväenpuolue oli vain vieraana.

Ruotsin ulkoministeri *Sandler* alusti keskustelun *taloudellisesta yhteis-työstä pohjoismaisten valtioiden kesken*. Rajoitukset ja säännöstelyt, mikäli mahdollista, olisi pohjoisten valtioiden kesken sisäisesti poistettava. Han-kauksia ja ärsyttymistä saattaa maitten kesken syntyä pienistä syistä — lihan vienti Suomesta Ruotsiin oli yhteen aikaan tällainen syy, joka on-neksi on nyt saatu poistetuksi. Tanskan valuuttasäännöstelyllä on myös-kin omat puolensa. Norjallakin on eräitä säännöstelyjä, jotka saattaa asettaa kyseenalaisiksi. Keskustelu tästä kysymyksestä liikkui enimmäk-seen kansantaloudellis-teoreettisissa suunnitelmissa.

Kysymyksen *työkonferensseja koskevasta yhteistyöstä* alusti Ruotsin Ammattijärjestön ent. puheenjohtaja, kulkulaitosministeri *Forslund*, joka oli sitä mieltä, että pohjoismaiden olisi sekä hallitusten että työntekijäin edustajistoissa sovittava asioista keskenään ennen konferensseja ja ennen lausuntojen tai vastausten antamista Geneveen.

Tanskan Ammattijärjestön puheenjohtaja *Jensen* alusti kysymyksen *työntekijäin vaihdosta pohjoismaiden kesken*, erikoisesti tarkoittaen tällä käsityöläisammattitehtäviä. Aikaisemmin oli käsityöläisillä tilaisuus vapaasti liikkua maasta toiseen lisätäkseen ammattitaitoaan. Nyt on tie etelään-päin käytännöllisesti katsoen suljettu, mutta olisi ainakin avattava pohjoismaiden väliset rajat tälle työntekijävaihdolle. Mutta tämän yhtey-dessä on kysymyksiä, esim. jäsenyys työttömyyskassoissa y.m., joista hallitusten olisi keskenään sovittava.

Jensen alusti myöskin *työaikakysymyksen*, josta keskusteltiin jo Helsin-gin kokouksessa. Hän selosti kysymyksen kehitystä Genevessä ja huo-mautti, että yleinen työtajan lyhennys yksistään pohjoismaissa olisi vai-kea toteuttaa, myöskin muun maailman tulee olla siinä mukana.

Norjan sosialiministeri *Oskar Torp* esitti työväenpuolueen nimessä, että komitea päättäisi järjestää *pohjoismaisen työläiskongressin*. Norjan työväenpuolue ottaisi kernaasti tehtäväkseen sen järjestelyn ja vastaan-oton Oslossa. Sihteeristö sai valtuuden valmistella kysymystä mahdolli-sesta pohjoismaisesta työläiskongressista.

Kysymyksen *Sosialistisen Internationalen kongressista* alusti Tanskan puoluesihteerin *Hedtoft-Hansen*, ja päätettiin esittää kongressin siirtämistä.

Tanner alusti kysymyksen *estävistä toimenpiteistä seuraavaa pulaa vas-taan*. Kunkin maan edustajat selostivat maansa toimenpiteitä, ruotsalai-set korostivat laadittua laajaa pulaohjelmaa huomauttaen, että jos pula puhkeaa Ruotsissa, on se voitettu nopeasti sen ohjelman ansiosta, jota

parhaillaan laaditaan pienimpiä yksityisseikkoja myöten. Kun pula saapuu, voidaan heti panna käyntiin taistelu sitä vastaan.

Möller alusti kysymyksen *yhtenäisen palkkatilaston hankkimisesta*. Tilasto rakentuisi yhteisille linjoille, jotta voidaan tehdä vertailuja.

Edelleen keskusteltiin saksalaisten pakolaisten avustamisesta sekä avunannosta Eestin ja Latvian työläisille. Ruotsin puolue ja Ammattijärjestö lähettävät edustajansa Eestiin tutustumaan tilanteeseen, ja sitten kun nämä ovat esittäneet raporttinsa, otetaan kysymys uudelleen käsiteltäväksi.

Sihteeristö sijoitettiin vuodeksi 1937 Tukholmaan.

4. Ammatillinen konferenssi.

Marraskuun 17. pnä pidettiin erikoinen ammatillinen konferenssi, johon Norja oli lähettänyt lisää kaksi edustajaa Yhteistyökomitean kahden jäsenen lisäksi.

Norjalaiset esittivät, että muodostettaisiin erikoinen ammatillinen yhteistyökomitea ammatillisten asiain käsittelyä varten. Ruotsin Ammattijärjestö sai tehtäväkseen tutkia kysymystä lähemmin ja mahdollisesti laatia työsuunnitelman tällaista ammatillista yhteistyötä varten ammattijärjestöjen kesken. Ehdotus on hyvissä ajoin ennen seuraavaa konferenssia lähetettävä ammattijärjestöille.

Gunnar Andersson, Ruotsin Ammattijärjestön toinen puheenjohtaja, joka erikoisesti tulee omistautumaan Geneve-työskentelylle ja siinä ominaisuudessa on Työtoimiston hallintoneuvoston jäsen, alusti keskustelun Työtoimiston asioista.

Kun lisäksi oli käsitelty eräitä muita ammatillisen liikkeen kysymyksiä, päättyi tämä konferenssi kestätyään yhden päivän.

5. Neuvottelukokous.

Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin Ammattijärjestöjen edustajain kokous, jossa keskusteltiin lähemmän yhteistoiminnan järjestämisestä, erikoisesti silmälläpitäen tehokkaampaa osallistumista kansainvälisten työväenjärjestöjen toimintaan, pidettiin Tukholmassa 1. päivänä lokakuuta, Ruotsin Ammattijärjestön kongressin yhteydessä. Tässä kokouksessa olivat saapuvilla: Tanskasta *Chr. Jensen, Knud V. Jensen, Axel Olsen+ Ejner-Jensen, Hans Jacobsen* ja *T. Klaussen*; Suomesta *E. K. Louhikko*; Ruotsista *Albert Forslund, Aug. Lindberg, Sigvard Gruse* ja *Sven Backlund*; Norjasta *Olav Hindahl* sekä Kansainvälisestä Työtoimistosta *Sture Thorsson*. Kokous oli neuvottelun luontoinen ja mitään varsinaisia päätöksiä siinä ei tehty.

XI. Herätys- ja valistustyö.

1. Yleistä.

Vuoden ajalla oli Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton valistus-työ voimaperäisempää kuin ehkä minään aikaisempana vuotena. Osaksi tämä johtui yhä kasvavasta ammatillisesta järjestäytymisestä sekä sen aiheuttamista velvoituksista ammatilliselle valistustyölle. Myöskin vaali-vuosi asetti velvoituksia ammatillisille järjestöille ja niiden järjestely-työlle. Erikoisesti on kykenevien toimitsijavaimien puute ollut tuntuva, ja pätevien toimitsijoiden kasvattamiseen onkin kasvatus- ja valistustyös-sämme pyritty.

2. Valistustyöhön käytettävissä ollut työvoima.

Vuoden alkupuolella oli SAK:n palveluksessa kaikkiaan neljä järjestä-jää. SAK:n vakinainen järjestäjä *K. F. Christiansson* kiertelee kertapuhuja-matkoilla, osallistui neuvottelupäiviin ja kursseihin sekä ennen vaaleja keskitti toimintansa eräisiin vaalipiireihin. Hänen toimintansa selviää lähemmin yksityiskohtaisemmasta selostuksesta. *Toivo Espo* oli SAK:n palveluksessa tammikuun puolivälistä lähtien vuoden loppuun, ja toimi hän Paperiteollisuudentyöntekijäin liiton tukemana koko alkupuolen vuotta Vuoksenlaaksossa, tehden sieltä pistomatkoja eri puolille Itä-Suomea. Syyspuolella hän toimi paikallisena järjestäjänä m.m. Kymin-laaksossa ja Porin seuduilla. Huhtikuun alussa otettiin erikoisjärjestäjäksi maaseudun työläisiä varten *Kalle Vesterinen*, joka on aikaisemminkin ollut ammatillisten järjestöjen palveluksessa. Hänen työnsä kesti kesäkuun loppuun saakka. Maaliskuun puolivälistä lukien oli SAK:n palveluksessa myös *Viljo Valander*, toimien hän aluksi kotivalistajana lähinnä Etelä-Suomessa, ja myöhemmin paikallisena järjestäjänä m.m. Lahdessa, Jyväskylässä y.m. seuduilla. Kevätkaudella oli SAK:n järjestäjänä Pohjolassa yhden kuukauden ajan *Viljo Kilpeläinen*. Kolme viimeksi mainittua jär-jestäjää työskentelivät kaikki osaksi maaseudun palkkatyöväen mielialan muokkaamiseksi otollisemmaksi ammatillista järjestötoimintaa kohtaan. Kun tässä tärkeässä valistustyön muodossa täten oli ensi kertaa siirrytty suunnitelmista toimintaan, muodostuivat siinä suhteessa saadut koke-mukset arvokkaaksi opetuksiksi vastaisuuteen nähden.

Kun lisäksi otetaan huomioon, että useilla liitoilla oli kevätkaudella vakinainen järjestäjä palveluksessaan, hoidettiin ammattiyhdistysliikkeem-me linjavalistustyötä kevätkaudella n. kymmenen miehen voimalla. Myöskin sekä SAK:n varsinaiset toimitsijat että liittojen toimitsijat ovat osallistuneet valistustyöhön tekemällä puhujamatkoja ja luennoimalla kursseilla ja neuvottelupäivillä, ollen sihteeri Louhikon matkapäivien määrä vuoden aikana 90.

3. Järjestäjä K. F. Christianssonin toiminta v. 1936.

Laaditun valistusohjelman mukaisesti toimi järjestäjä K. F. Christiansson alkuvuodella luennoitsijana ja ohjaajana useilla ammatillisilla neuvottelupäivillä ja kursseilla, m.m. Porissa, Uudessakaupungissa ja Kauttualla, jonka jälkeen viikon Raumalla järjestelytyössä. Tammikuun 21. ja 26. päivien välisenä aikana siirtyi hän Keski-Suomeen, Suolahteen ja Äänekoskelle opastuskursseille, ja samalla matkalla oli sarja valistustilaisuuksia Jyväskylässä ynnä muilla Keski-Suomen seuduilla. Helmikuussa suunnattiin matka Pohjanmaalle, Vaasaan, Pietarsaareen, Kokkolaan, Kauhavalle y.m. päättyen se Oulussa ja Kemissä, jossa oli opastuskurssit 14/2—23/2 välisenä aikana. Helmikuun loppupuolella siirtyi hän Lahteen opastuskursseille ja sieltä Porvooseen, Loviisaan, Pinjaisiin ja Varsinais-Suomeen, sekä edelleen Uudellemaalle ja Itä-Suomeen.

Syysvalistuskausi alkoi Satakunnassa ja jatkui pitkin rannikkoa Varsinais-Suomeen, päättyen Hangossa. Sen jälkeen oli laajat sarjakurssit Itä-Karjalassa. Ammatillisella valistusviikolla suunnattiin järjestäjän työ Tampereelle, Pohjanmaalle ja Pohjolaan, jossa oli Kemissä opastuskurssit. Syyskausi jatkui vuoden loppuun asti tavanmukaisena puhuja- ja järjestelytyönä.

Järjestäjä Christiansson oli vuoden aikana matkoilla maaseudulla kaikkiaan 223 päivää. Lisäksi on ollut puhetilaisuuksia Helsingissä. Sinä aikana on hän pitänyt 334 puhetta ja esitelmää.

4. Elokvakoneen käyttö valistusvälineenä.

SAK:n elokuvakone on edelleen ollut hyvin ahkerassa käytössä ja ovat -elokuvia kursseilla, neuvottelupäivillä ja juhlissa esittäneet *E. K. Louhikko*, *K. F. Christiansson* ja *U. Aalto*. Pääasiallisimmin on esitetty kahta aikaisemmin hankittua kuvaa: »Vastusten kautta voittoon» ja »Olen nuori», sillä uusia kuvia ei vuoden aikana yrityksistä huolimatta ole onnistuttu hankkimaan.

Ruotsin Metallityöväen liitolta saatiin lainaksi ja mahdollisuus kopion hankkimiseen liiton elokuvasta »Raudan miehiä», mutta meidän tunnettu filmisensuurimme teki elokuvan käytön mahdottomaksi. Samoin on SAK:n käytettävänä Ruotsin työväen vaalielokuva, jossa olisi erinomaisia aineksia SAK:n tarkoituksiin sopivaan elokuvaan, mutta teknillisten seikkojen vuoksi ei tätäkään elokuvaa ole voitu vielä käyttää.

5. Neuvottelupäivät.

Kevätkausi SAK:n valistustyössä oli omistettu neuvottelupäiville, joita järjestettiin eri puolille maata kaikkiaan 14 paikkakunnalle. Ne kestivät 1—2 päivää ja oli niillä luentoja ammattiyhdistysliikkeen tärkeimmistä kysymyksistä. Seuraavassa luettelo neuvottelupäivistä ja luennoitsijoista niillä:

10/1—13/1 *Pori*, K. F. Christiansson, V. Järvinen, H. Lappalainen ja K. V. Syrjänen.

12/1 *Lohja*, E. K. Louhikko ja A. Valta.

14/1—15/1 *Uusikaupunki*, K. F. Christiansson, K. V. Syrjänen ja V. Järvinen.

18/1—19/1 *Kauttua*, K. F. Christiansson ja Hj. Lappalainen.

9/2—11/2 *Kotka*, E. K. Louhikko, U. Nurminen ja A. Heinonen.

14/2—16/2 *Karkkila*, E. K. Louhikko, A. Hautamäki ja E. Aittola.

16/2—18/2 *Karhula*, *Kymi*, E. K. Louhikko ja A. Valta.

8/3—10/3 *Tammisaari*, K. F. Christiansson ja G. Andersson.

9/3—11/3 *Taalintehdas*, K. F. Christiansson ja V. Järvinen.

5/3—8/3 *Billnäs*, K. F. Christiansson, V. Järvinen ja A. Valta.

19/3—22/3 *Lahdenpohja*, J. Virtanen ja E. K. Louhikko.

18/9—20/9 *Billnäs* (kahdet neuvottelupäivät) K. F. Christiansson ja V. Järvinen.

20/11—23/11 *Hanko*, K. F. Christiansson ja G. Andersson.

6. Kurssit.

Varsinkin syyskaudella suoritettiin valistustyötämme erikoisten sarjakurssien muodossa, joita järjestettiin Itä-Suomessa. Ne onnistuivat yleensä hyvin, joskin joillakin paikkakunnilla, johtuen yhteensattumista tai muista paikallisista seikoista, oli pienempiä epäonnistumisia. Sarjakurssista on todettava, että ne ovat onnistunut valistustyön muoto, kunhan vain hyvissä ajoin saadaan kaikki järjestelytoimet suoritetuksi.

Seuraavassa luettelo kurssipaikoista ja luennoitsijoista:

21/1—26/1 *Äänekoski* ja *Suolahti* (vuorokurssit), K. F. Christiansson, Hj. Lappalainen ja J. Virtanen.

14/2—22/2 *Oulu*, K. F. Christiansson, J. E. Janatuinen, J. Virtanen ja V. Törmä.

16/2—23/2 *Kemi*, K. F. Christiansson, J. E. Janatuinen, V. Virtanen ja V. Törmä.

23/2—1/3 *Lahti*, K. F. Christiansson, U. Nurminen, A. Heinonen, P. Railo ja E. Huttunen.

8/11—12/11 *Kemi*, K. F. Christiansson, V. Järvinen, V. Kilpeläinen ja A. Ranta.

Sarjakurssit syyspuolella:

26/9—28/9 *Sortavala*, K. F. Christiansson, J. Virtanen ja V. Järvinen.

28/9—30/9 *Pitkäranta*, K. F. Christiansson, V. Järvinen ja Hj. Lappalainen.

29/9—1/10 *Läskelä*, K. F. Christiansson, V. Järvinen ja Hj. Lappalainen.

1/10—2/10 *Hämeenkylä* V. Järvinen ja Hj. Lappalainen.

29/9—3/10 *Suojärvi*, K. F. Christiansson, J. Virtanen, Hj. Lappalainen ja V. Järvinen.

2/10—4/10 *Värtsilä*, K. F. Christiansson ja V. Järvinen.

4/10—7/10 *Joensuu*, K. F. Christiansson ja V. Järvinen.

5/10—6/10 *Outokumpu*, K. F. Christiansson ja V. Järvinen.

8/10—9/10 *Pankakoski*, K. F. Christiansson.

12/10—13/10 *Elisenvaara*, K. F. Christiansson.

10/10 *Lieksa*, K. F. Christiansson.

14/10 *Käkisalmi*, K. F. Christiansson.

7. Ammattiyhdistyskoulukurssit Työväen Akatemiassa.

SAK:n toimesta ja Työväen Sivistysliiton avustuksella pidettiin Työväen Akatemiassa 16. 8.—12. 9. 1936 neljännet ammattiyhdistyskoulukurssit. Kurseille osallistui kaikkiaan 36 osanottajaa 22 paikkakunnalta. Kurseilla läpikäyty ohjelma voidaan jakaa seuraaviin ryhmiin:

1) *Ammattiyhdistystieto*. Ohjaavana opettajana oli E. K. Louhikko. Luentoja pitivät E. K. Louhikko 12 ja Edv. Huttunen 12, yhteensä 24 luentoa.

2) *Talousmaantiede ja taloustiede*. Ohjaavana opettajana Pekka Railo. Luentoja: V. Voionmaa Suomen talouselämästä 6 l. ja Pekka Railo taloustieteen peruskäsitteistä ja erikoiskysymyksistä 8 l., yhteensä 14 luentoa.

3) *Työlainsäädäntö*. Ohjaavana opettajana Erkki Härmä. Luentoja: Mikko Erich työlainsäädännöstä, erittäinkin työsopimuslainsäädännöstä ja sosiaalivakuutuksesta 6 l. ja Erkki Härmä: työehtosopimuslainsäädännöstä ja työaikaista 6 l.

4) *Sosialismi*, Arvi Hautamäki: johdatusta työväen kysymykseen ja sosialististen aatteiden pääsuuntiin 4 l. ja Reino Oittinen: Marxin valtiokäsityksestä 2 l., yhteensä 6 l.

5) *Tilasto*: Arvi Hautamäki: johdatusta tilastojen käyttöön 6 l.

6) *Käytännöllisiä aineita*: T. I. Vuorenrinne: puhetaidosta 4 luentoa, Oiva Valavaara: Suomen kielestä 6 l., Arvi Hautamäki: opinnollisesta sivistystyöstä 4 l. ja kokousten pidosta 2 l. sekä kirjanpidon opetusta 18 tuntia. E. K. Louhikko: ammatillisten järjestöjen tehtävistä 10 tuntia. Aku Sumu: järjestötehtävistä 6 t. K. F. Christiansson: ammatillisesta valistustyöstä 2 t. ja Toivo Espo: paikallisen valistustyön järjestämisestä 2 t. Yhteensä 54 tuntia.

7) Edellämainittujen lisäksi oli seminaariharjoittelua 18 tuntia.

Kaikkiaan oli opetusta 134 tuntia.

Kurssien osanottajat eivät olleet velvollisia ainoastaan seuraamaan luentoja ja harjoitustuntien muodossa annettua opetusta, vaan joutuivat he suorittamaan sangen runsaasti omatoimistakin opiskelua.

Kirjeellinen valmistuskurssi. Kurseilla annetun opetuksen perustana oli TSL:n kirjeopiston järjestämä ja hoitama valmistuskurssi. Kurssi

sisälsi 2 opetuskirjettä taloustiedettä, 2 kirjettä ammattiyhdistystietoa ja 1 kirjeen järjestötehtäviä. Tätä kirjeellistä ennakkokurssia suorittivat monet sellaisetkin toverit, joille ei myöhemmin avautunutkaan mahdollisuuksia saapua kursseille.

Seminaariharjoitukset. Osanottajille oli jo aikaisemmin ilmoitettu ne aiheet, joista seminaariharjoitukset oli pidettävä. Hyvin useat alustajat olivatkin jo ennen kursseille tuloaan koonneet aineistoa seminaarialustustaan varten. Seminaaritulaisuuksia järjestettiin kurssien varsinaisille osanottajille 9, ja varattiin kullekin aikaa 2 tuntia. Seuraavat aiheet käsiteltiin: 1) mikä on luonteenomaisinta kapitalistiselle järjestelmälle, 2) ammattiyhdistysliikkeen synty yleensä, 3) ammattiyhdistysliikkeen synty Suomessa, 4) työpalkkakysymyksestä, 5) ammattiyhdistysliikkeen käsite ja tehtävät, 6) Suomen ammattiyhdistysliikkeen järjestömuotojen kehitysvaiheita, 7) ammattiyhdistysliikkeen menettelytavoista, 8) työsuhteitten järjestäminen työehtosopimuksilla ja 9) sosiaalivakuutus. Näiden lisäksi esittivät molemmat kurssien ulkomaalaiset toverit seuraavat alustukset: ruotsalainen tov. Nilsson: Ruotsin ammattiyhdistysliikkeen menettelytavoista ja eestiläinen tov. Jaanus: piirteitä Eestin työväenliikkeen ja ammattiyhdistysliikkeen vaiheista. Varsinaiset seminaaritulaisuudet järjestettiin siten, että kullekin alustajalle oli valittu vastaväittäjä ja että alan luennoitsija oli asiantuntijana.

Niiden kurssilaisten, jotka eivät osallistuneet alustajana tai vastaväittäjänä seminaariharjoitteluun, tehtävänä oli kirjoittaa jostakin seminaari-aiheesta harjoitusaine, joka asiallisen tarkastuksen lisäksi korjattiin myös kielellisesti.

Kaikkien kurssilaisten oli lisäksi kirjoitettava kirjallisen esitystaidon harjoittelua varten aine ja piirrettävä tilasto-opetusta varten graafillinen esitys. Niinikään tehtiin kirjanpidossa"runsaasti kotityötä.

Kurssien opinto-ohjaaja, jona toimi Työväen Sivistysliiton opintosihteeri A. Hautamäki, antoi ohjausta näiden tehtävien suorittamisessa.

Retkeily- ja toveritoiminta. Retkiä Helsinkiin tehtiin 3 kertaa. Käytiin katsomassa pääkaupungin nähtävyyksiä ja tutustumassa yhteiskunnalliseen huoltomuseoon, ammattien edistämislaitokseen ja KK:n, OTK:n ja Elannon toimipaikkoihin.

Kurssilaisten kesken vallitsi lämmin toveruus. Vaihtelua ja virkistystä saatiin joka viikko järjestetyillä illanvietoilla, joihin toimitettiin seuralehti »Sakin peili», väliaikoina toimeenpannuilla urheilukilpailuilla y.m.

Tälläkin kertaa olivat kurssien molemmat ohjaajat, Louhikko ja Hautamäki, koko ajan kursseilla.

SAK:n kesäkurssien osanottajat v. 1936.

Nimi	Kotipaikka	Syntymävuosi	Liitto
Ahlbäck, Tage	Helsinki	1913	Metallityöväen liitto
Borén, Veikko	Himanka	1914	Puutyöväen liitto
Bruun, Paavo	Kauklahti	1917	Lasiteollisuustyöv. liitto
Elomaa, Jaakko	Tampere	1912	Kirjatyöntekijäin liitto
Hantunen, Salli	Helsinki	1911	Työläisliitto
Jaanus, Arnold	Eesti	1913	Kutomatyöväen liitto
Jääskeläinen, Otto	Lempäälä	1916	Rakennustyöläisten liitto
Jokinen, Aili	Lahti	1908	Työläisliitto
Karikoski, Ida	Tampere	1901	Työläisliitto
Kettunen, Jussi	Viipuri	1903	Puutyöväen liitto
Karjalainen, Paavo	Riihimäki	1904	Lasiteollisuustyö väen liitto
Kauhanen, Aaro	Helsinki	1893	Metallityöväen liitto
Kiivas, Sisko	Turku	1913	Kutomateollisuustyöv. liitt.
Kyröläinen, Lydia	Helsinki	1900	Työläisliitto
Kärki, Niilo	Kajaani	1912	Rakennustyöläisten liitto
Lahtinen, Sulo	Helsinki	1912	Liiketyöntekijäin liitto
Laitinen, Emil	Kuopio	1908	Jalometallityöntek. liitto
Liikanen, Eino	Helsinki	1907	Posteljoonien liitto
Lindqvist, Alpo	Pudas	1917	Puutyöväen liitto
Myllymäki, Armas	Lielähti	1911	Paperiteoll. työnt. liitto
Mäkinen, Toivo	Helsinki	1902	Kunnantyöntekijäin liitto
Nilsson, Ernst	Ruotsi	1901	Sahaliitto
Ojanen, Sulo	Riihimäki	1905	Rakennustyöläisten liitto
Pendolin, Eino	Vaasa	1911	Kunnantyöntekijäin liitto
Pensas, Taimi	Joensuu	1914	Elintarvetyöläisten liitto
Pykälinen, Väinö	Jyväskylä	1902	Työläisliitto
Silvennoinen, Kalle	Ilmakoski	1911	Kutomateollisuustyöv. liitt.
Sirén, Paavo	Jämsänkoski	1914	Paperiteollisuudentyönt. 1.
Soula, Valdemar	Helsinki	1903	Kirjatyöntekijäin liitto
Suomela, Paul	Turku	1905	Merimies-Unioni
Suominen, Paavo	Turku	1909	Rakennustyöläisten liitto
Säämänen, Elina	Helsinki	1902	Kunnantyöntekijäin liitto
Teerioja, Toivo	Helsinki	1901	Muurarien liitto
Toivanen, Helmi	Pankakoski	1913	Paperiteoll.työntek. liitto
Valander, Viljo	Lohja	1895	Rakennustyöläisten liitto
Espo, Toivo	Helsinki	1900	Rakennustyöläisten liitto

8. Palkkatyöläinen.

Ammattiyhdistysväen äänenkannattaja »Palkkatyöläinen» on vuoden 1936 aikanakin ilmestynyt SAK:n kustantamana. Lehti on ilmestynyt

kerran viikossa ja on siitä vuoden aikana tullut 52 numeroa, ollen näistä kuitenkin neljä yhdistettyä kaksoisnumeroa. Rinnan ammattiyhdistysliik-
keemme voimistumisen kanssa on »Palkkatyöläisen» levikki ja tilaaja-
määrä kohonnut. Niinpä, kun lehden painos vuoden alussa oli n. 23.000,
oli se vuoden lopussa jo yli 30.000. SAKioon kuuluvista Mitoista on 13
hyväksynyt »Palkkatyöläisen» äänenkannattajakseen, kolmen liiton jul-
kaistessa omaa lehteään. Seuraava luettelo osoittaa lehden levikin
kunkin liiton piiriin vuoden lopussa.

Metallityöväen liitto	6.450*
Rakennustyöläisten liitto	3.850
Puutyöväen liitto	3.555
Kutomateollisuustyöväen liitto	2.535
Kunnantyöntekijäin liitto	2.165
Kuljetustyöntekijäin liitto	1.950
Muurarien liitto	1.790
Työläisliitto	1.530
Paperiteollisuudentyöntekijäin liitto	1.215
Elintarvetyöläisten liitto	1.080
Rautatieläisten liitto	865
Lasiteollisuustyöväen liitto	555
Jalometallityöntekijäin liitto	225'

Paitsi edellä lueteltuja on lehteä levinnyt runsaasti yksityistilauksina
sekä koti- että ulkomaille.

Lehteä on sisältönsä puolesta toimitettu entiseen tapaan niin että se
sekä uutislehtenä että liittojen tiedonantovälineenä kuin myöskin ammatil-
lisen liikkeemme tietopuolisena ja teoreettisena koukuittajana kykenisi
täyttämään tehtävänsä. Palkkaliikkeitten lisääntyminen on kuitenkin
asettanut jossakin määrin rajoituksia lehden sisällön kehittämiseen
monipuolisemmaksi. Vuoden aikana on »Palkkatyöläisestä» ilmestynyt
kaikkiaan viisi värillistä erikoisnumeroa: vappunumero, vaali- ja ju-
hannusnumero, työnjuhlanumero, valistusviikon numero ja joulunumero.
Lehden kokonaissivumäärä vuoden lopussa oli 448. Lehti on painettu
edelleenkin Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan kirjapainossa Hel-
singissä.

»Palkkatyöläisen» taloudellinen kannattavuus on jatkuvasti paran-
tunut, sillä ilmoitustulot ovat edelleen kasvaneet. Kun vuoden loppupuol-
lella, marraskuussa, toimitettiin virallinen levikkitarkkailu ilmoittajia
varten, on tilanne tässä suhteessa yhä lupaavampi. Lehden vastaavana,
toimittajana on ollut puheenjohtaja *Edv. Huttunen* ja varsinaisina toimit-
tajina sihteerit *E. K. Louhikko* ja *Aku Sumu*.

9. Liittojen lehdet.

Kirjatyöntekijäin liitto on julkaissut kaksi kertaa kuukaudessa ilmestyvää äänenkannattajaansa »Kirjatyö», jota liitto on vapaasti jakanut jäsenilleen. Lehti on osaksi kaksikielinen, sen painosmäärä on vuoden aikana ollut keskimäärin 4.000 kpl. numeroa kohti.

Liiketyöntekijäin liitto on julkaissut äänenkannattajaansa »Liiketyöläinen» ja on lehti ilmestynyt kerran kuukaudessa. Lehteä on vapaasti jaettu liiton jäsenille ja sen painosmäärä on ollut vuoden aikana keskimäärin 3.820 kpl. numeroa kohti.

Merimies-Unioni on julkaissut äänenkannattajaansa »Merimies» osaksi kaksikielisenä ja on lehteä jaettu vapaasti Unionin jäsenille. Lehden painosmäärä on ollut keskimäärin 1.700 kpl. numeroa kohti.

10. Kustannustoiminta.

Mitään varsinaisia kirjoja ei SAK kuluneen vuoden aikana ole kustannanut. Aikaisemmin julkaistuilla kirjoilla on ollut vuoden aikana edelleen hyvä menekki, niinpä *E. A. Vuoren* kirjoittama teos »Taistelu työpalkasta» myytiin niin loppuun, että sitä on toimistossa enää vain pieni määrä varattuna pääasiassa opintotarkoituksiin.

Tyydyttääkseen ammatillisten järjestöjen kasvavaa ohjelmiston tarvetta on SAK toimittanut muutaman kokoelman erilaista juhlaohjelmistoa, kuten kisällilauluja, puhekuororunoja, pakinoita ja vuorokeskusteluja, joita on pientä korvausta vastaan toimitettu järjestöille.

Kuluneen vuoden aikana päätti Työvaliokunta poiketa aikaisemmasta edellisten vuosien käytännöstä sikäli, että luovuttiin erikoisen työnjuhla-merkin myynnistä, koska sen tuottamat sekä taloudelliset että aatteelliset tulokset siihen uhrattuun työhön nähden olivat jääneet vähäisiksi. Sen sijaan päätettiin julkaista jälleen monen väli vuoden jälkeen erikoinen Työnjuhla-julkaisu. Julkaisun saama suopea vastaanotto ja menekki ylittivät kaikki toiveet, sillä lehden painos loppui kesken. Julkaisu oli omistettu Ammattijärjestön entiselle puheenjohtajalle *Matti Paasivuorelle* hänen 70-vuotispäivänsä kunniaksi. Julkaisun saama kannatus kehoittaa muodostamaan lehdestä kiinteän ammattiyhdistysväen työnjuhla-julkaisun.

11. Työnjuhlat.

Elokuun 2. päivä, kuukauden ensimmäinen sunnuntai, vietettiin vaikiintuneen tavan mukaan työnjuhlapäivänä. Mainittuna päivänä järjestivät ammatilliset järjestöt kautta koko maan juhlia SAK:n antamien tunnusten merkeissä, ollen juhlia kaikkiaan noin sadalla paikkakunnalla; näistä oli SAK:n toimittama puhuja yli viidessäkymmenessä juhlassa. Lisäksi oli SAK:n toimistosta välitetty vapaasti kaikille järjestöille ohjelmistoa, ja SAK:n äänenkannattaja »Palkkatyöläinen» ilmestyi erikoisena

työnjuhlanumerona. Koska oli kulunut kaksikymmentäviisi vuotta siitä kun työnjuhlia ensimmäisen kerran vietettiin, olivat juhlat siinä mielessä merkkitapahtuma. Erikoisesti on huomattava, että monilla sellaisilla seuduilla, joilla ei vuosikausiin ole ollut työnjuhlia, niitä vietettiin nyt jälleen ensimmäisen kerran. Useilla paikkakunnilla oli juhlien ohjelmassa myös urheilukilpailuja.

12. Ammatillinen valistusviikko.

Marraskuun ensimmäinen viikko, 1—8 p:nä, vietettiin jälleen erikoisena ammatillisena valistusviikkona. SAK:n toimesta oli valistusviikon johdosta valmistettu järjestöille valistusviikkoaineistoa: kirjoitettu puhe, pakina, kisällilauluja, joukkolausuntarunoja, valistusviikon plakaatti, julistusplakaatti, ohjelmailmotteita, erikoismainosteita puhetilaisuuksista, lentolehtisiä, niistä kaksi suomenkielistä ja yksi ruotsinkielinen. Suomenkieliset lentokirjaset olivat: »Joukkovoiman tie», 8-sivuinen ja »Olisikohan siitä apua», 16-sivuinen. Viimemainittu oli myös ruotsinkielisenä lentokirjasena. Lisäksi eräät liitot julkaisivat oman lentolehtisensä valistusviikoksi. Täten tuli valistusviikkomme aikana levitetyksi kaikkiaan lähemmäs satatuhatta lentolehtistä ammatillisten järjestöjemme toimesta. Valistusviikon puhujia varten valmistettiin SAK:ssa useita graafillisia piirroksia käytettäväksi pienemmissä tilaisuuksissa. Palkkatyöläisen valistusviikon kokonaispainosmäärä oli 60.000 kpl.

Valistusviikon tilaisuudet onnistuivat yleensä erinomaisesti. Juhlita ja kokouksia oli viikon aikana, ja eräillä paikkakunnilla huoneustovaikeuksien vuoksi vielä seuraavallakin viikolla, valistusviikon merkeissä, nousten niiden yhteismäärä kolmeensataan.

13. Opintotyö ammattiyhdistysväen keskuudessa.

Työväen Sivistysliiton alaisten ammatillisten järjestöjen opintokerhojen luku on v. 1936 aikana voimakkaasti kasvanut. Kun kerhojen määrä v. 1935 lopussa oli 39, oli se v. 1936 lopussa kokonaista 63. Opintokerhojen työ on saanut yhä kiinteämpiä muotoja ja yhteys Työväen Sivistysliittoon on jatkuvasti parantunut.

Kun ammatillisen järjestötoiminnan yhä laajentuessa ja kasvaessa, ja tämän kysyessä yhä uusia toimitsijavoimia, oli todettavissa pätevän toimitsija-aineen ja -voiman puutetta, päätti SAK:n Työvaliokunta kustantaa paikallisjärjestöille Työväen Sivistysliiton kirjeellisen kurssin järjestötehtävissä. Tämä kurssi saikin hyvän vastaanoton ja kaikkiaan 25:n paikallisjärjestön opintokerhot ovat kuluneen vuoden aikana opiskelleet järjestötehtävien kysymyksiä mainitun kirjekurssin välityksellä.

Työväen Akatemiassa opiskelevien ammatillisesti järjestyneitten luku on kasvanut niin, että kun SAK:n taholta jouduttiin vv. 1935—36 vuosi-

kurssilta avustamaan 11 opiskelijaa, oli vv. 1936—37 vuosikurssilla avustettujen määrä 19.

Viikon kestäneillä pohjoismaisten naisten ammattiyhdistyskursseilla elokuussa Kööpenhaminassa oli osanottajana Suomesta SAK:n lähettämänä *Lempi Lehto*.

14. Liittojuhlat ja retkeilyt.

Aivan uutena valistustyön ja juhlien muotona ammattiyhdistystoiminnassa on syytä mainita *liittojuhlat*, joita viime vuoden aikana pidettiin kolmen liittomme toimesta. Tampereella viettivät Kutomateollisuustyöväen liitto ja Paperiteollisuudentyöntekijäin liitto 30-vuotisjuhliaan ja Lahdessa oli Puutyöväen liiton liittojuhla. Kaikki juhlat olivat helluntaina. Näistä olivat varsinkin Kutomateollisuustyöväen liiton juhlat suuremmoiset niin juhlien ohjelmaan kuin osanottajamääräänkin nähden. Juhlien monipuolisesta ohjelmasta mainittakoon osastojen keskeiset lukuisat kilpailut, joukkoesitykset sekä kunnianosoitus liiton perustajajäsenille. — Liittojuhlamuoto osoittautui onnistuneeksi liittojen juhlatoiminnan kohteeksi ja varmaan liittojuhlat vastaisuudessa ammattiyhdistystoiminnan yhä vilkastuessa muodostuvat tärkeäksi ammatillisten liittojen toimintamuodoksi.

Myöskin *retkeily* on kuluneen vuoden aikana ollut ammatillisten järjestöjen keskuudessa erikoisen vilkasta. Monet kymmenet ovat ne pienemmät tai suuremmat retket, mitä ammatilliset järjestöt ovat tehneet. Tässä suhteessa on toiminta toistaiseksi ollut aivan suunnitelmatonta, johtuen osaksi siitä, että maassamme ei ole mitään työväen matkailutoimintaa yleensä ohjaavaa keskusta, joka huolehtisi ja ohjaisi järjestöjä, tässä suhteessa. Matkailu- ja retkeilytoiminta tulee varmaan nykyisestään kasvamaan ammatillisesti järjestyneen työväen keskuudessa ja tämä toiminnan muoto antaa oman pirteän värinsä järjestöjemme elämään..

XII. Erilaisia lausuntoja.

Ammattiyhdistysten Keskusliitto on v. 1936 aikana antanut useita sellaisia lausuntoja, joita eri viranomaiset ja virastot ovat velvollisia pyytämään työntekijöitä edustavalta järjestöltä.

Leipomoliikkeitten anoessa leipomotyölain 3 §:n perusteella poikkeusoikeuksia työaikaan nähden Sosialiministeriöltä on SAK pyynnöstä antanut vuoden aikana kaikkiaan 51 lausuntoa. Näistä oli 49 ehdottoman kielteisiä ja kaksi osittain kielteisiä, myönteisiä lausuntoja ei annettu yhtään kappaletta.

Lisäksi on ammattientarkastuksesta annettu lausuntoja tointa hakevien henkilöiden sopivaisuudesta näihin toimiin. Näistä oli valtion ammattientarkastuksesta lausunto kahdesta Helsingin ammattientarkastuspiirin työläistarkastajan viran hakijain sopivaisuudesta toimeen sekä Helsingin kaupungin, Kouvolan kauppalan, Nurmeksen maalaiskunnan, Juvan kunnan ja Mäntän kunnan kunnallisen ammattientarkastajan toimen hakijain sopivaisuudesta mainittuihin toimiin.

Paitsi edellä mainittuja on Sosialiministeriölle annettu SAK:n lausunnot Kansainvälisen Työkonferenssin v. 1934 hyväksymien naisten yötyötä, ammattitauteja, työaika- automaattisissa ikkunalasitehtaissa ja työttömien huoltoa koskevien sopimusehdotusten sekä työttömyyshuoltoa koskevan suosituksen johdosta, lausunto ylioppilastulvan vastustamiskomitean mietinnön johdosta, joissa esitettiin ammattiyhdistysliikkeen perustellut kannanotot esitettyihin näkökohtiin ja ehdotuksiin, jotka myöhemmin joutunevat eduskunnallisen käsittelyn alaisiksi.

1. Lausunto vanhuus- ja työkyvyttömyyslakiehdotuksesta.

Kuten vuosikirjassa on toisessa yhteydessä selostettu pyydettiin SAK:n lausunto vanhuus- ja työkyvyttömyyslakiehdotusta laatineen komitean mietinnön johdosta. SAK:n lausunto jätettiin hallitukselle seuraavan sisältöisenä:

S o s i a l i m i n i s t e r i ö l l e .

Socialiministeriö on pyytänyt Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton lausuntoa sosialivakuutuskomitean valmistamasta ehdotuksesta vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslaiksi. Tämän johdosta saa Ammattiyhdistysten Keskusliitto kunnioittaen lausuntonaan esittää seuraavaa:

Ammattiyhdistysten Keskusliitto pitää vanhojen ja työkyvyttömiä elämänmahdollisuuksien turvaamista ehdottoman välttämättömänä, joten ehdotus asian järjestämiseksi ei suinkaan tule liian aikaisin, vaan päinvastoin on tässä suhteessa liian paljon laiminlyöty. Mutta saatetaan asettaa vakavasti kyseenalaiseksi, johtaako komitean nyt esillä oleva esitys toivottuun tulokseen, ellei siihen tehdä huomattavia muutoksia.

Komitean esitys perustuu n.s. kansanvakuutuksen periaatteelle, jonka mukaan kaikki määrätyn ikärajan sisällä olevat kansalaiset tulisivat vakuutuksen piiriin ja suorittaisivat vakuutusmaksuja, joista peruseläke muodostuu. Peruseläkkeen lisäksi suoritettaisiin valtion ja kunnan varoista lisäeläkettä niille eläkeoikeutetuille, joiden tulot eivät ylitä määrättyä tulorajaa.

Komitea on yhdistänyt työkyvyttömyysvakuutuksen vanhuusvakuutukseen. Tämä onkin puollettavissa, jos edellytetään, että sairausvakuutus jää edelleen toteuttamatta. Mutta kuten komitean mietinnössäkään todetaan, kuuluisi työkyvyttömyysvakuutus sairausvakuutuksen yhteyteen, jonka toteuttamiseen olisi mielestämme viipymättä ryhdyttävä. Sen sijaan vanhojen huolto olisi järjestettävä erikseen* huoltoperiaatteen mukaan.

Huoltoperiaatteen puolesta vanhojen turvaamisen järjestelmäksi puhuvat monet varsin painavat tekijät. Vanhat, jotka elämänsä iän ovat tehneet työtä yhteiskunnan hyväksi, ovat oikeutettuja saamaan elämänsä iltahetket turvaksi yhteiskunnan huoltotoimenpiteillä. Näin onkin asia eräissä maissa järjestetty. Sitäpaitsi olisivat huoltojärjestelmän varsinaiset hoitokustannukset tuntuvasti halvemmat kuin eläkejärjestelmän, joka vaatii huomattavan kalliin hoitokoneiston monine virastoineen. Täten osa niistä varoista, joita olisi käytettävä vanhojen turvaksi, menee hoitokustannuksiin, jotka eivät vanhoja hyödytä.

Erikoisesti on syytä kiinnittää huomiota siihen epäkohtaan, joka syntyy vakuutusjärjestelmästä sen vuoksi, että se edellyttää varsin suuria rahastoja. Komitea arvelee, että esilläolevankin järjestelmän mukaan saat-
taa vakuutusmaksujen rahasto kohota jopa aina 15 miljardiin markkaan asti. Tunnettua on, että yleensä yhteiskuntaelämän kehitys kulkee jatkuvasti rahan yhä runsaampaan liikkuvaisuuteen, josta seurauksena on sen arvon aleneminen. Näinmuodoin esim. 50 vuoden kuluttua rahan arvo — säännöllisenkin kehityksen mukaan — saattaa olla kokonaan toinen kuin silloin, kun vakuutettu on sen suorittanut vakuutusmaksuina. Hänen saamansa eläke ei siis olekaan enää sen arvoinen, jota se raskaus, jonka vakuutusmaksujen suoritus on häneltä vaatinut, edellyttäisi. Mutta vielä suurempi on vaara rahan arvon mahdollisesti muuttuessa inflation kautta. Meilläkin on tässä suhteessa omakohtaisia kokemuksia. Saattaa käydä niinkin, että vakuutusmaksuina kertynyt suuri rahasto menettää kokonaan arvonsa, kuten kävi esim. Saksassa. Täten kaikki ne raskaat uhraukset, joita vakuutusmaksujen suorittajat ovat saaneet tehdä turvatakseen vanhuudenpäivänsä, ovat hävinneet.

Tarkastellessamme ja vertailllessamme eri järjestelmiä, s.o. huolto- ja vakuutusjärjestelmää, tulemme siihen tulokseen, että huoltojärjestelmä olisi oikeudenmukaisempi ja yksinkertaisempi toteuttaa, eikä vaadi suuria hoito- ja hallintokuluja. Tosin se aiheuttaa yhteiskunnalle suurempia menoja, jos eläkkeet määrätään tarkoitustaan vastaaviksi, mutta maamme talouselämä näyttää kestävän sen rasituksen, joka tämän järjestelmän soveltamisesta aiheutuisi. On nimittäin huomattava, että köyhäinhoito-
menot, jotka viime vuosina ovat olleet pyöreän luvun n. 400 milj. markkaa vuodessa, tulisivat tuntuvasti supistumaan, jos eläkkeiden suuruus olisi riittävä. Sitäpaitsi ei liene mahdollisuuksien rajojen ulkopuolella yhteiskunnan muiden menojen supistaminen, jos tarve vaatii. Niinkään on ajateltavissa suurituloisten erikoisverotus tätä tarkoitusta varten, kuten komitean mietintö v:lta 1921 edellyttää.

Vaikka olemmekin, kuten edellisestä on käynyt selville, sitä mieltä, että vanhuuseläkejärjestelmä olisi rakennettava huoltoperiaatteen pohjalta, katsomme kuitenkin olevan aihetta kosketella komitean mietinnön yksityiskohtia, koska ne eräissä tapauksissa antavat aihetta huomautuksiin.

Komitea esittää, että vakuutetut maksaisivat vakuutusmaksua ensimmäisen kymmenen vuoden aikana lain voimaantulosta 1 %, toisen kymmenen vuoden aikana 2 % ja sen jälkeen 3 % tuloistaan. Tämä maksu tosin ei ole suuri, mutta ottaen huomioon maamme työväen alhaisen palkkatason, aiheuttaa se useissa tapauksissa maksajille kohtuuttoman suuria rasituksia. Erittäinkin perheellisille palkkatyöläisille, joiden tulisi suorittaa myöskin vaimonsa vakuutusmaksut, kohoaisi näin syntyvä lisäverotus liian korkeaksi. Kun kuitenkin, jos järjestelmä muuten tulisi tarkoitustaan vastaavaksi, saattavat palkkatyöläisetkin vaikeuksistaan huolimatta osallistua maksuihin, niin emme tahdo erikoisesti esittää vasta-

väitteitä tässä suhteessa muuta kuin mikäli asia koskee aviovaimoja ja erikoisen pienituloisia.

Kun aviovaimolla yleensä työläiskodeissa, joissa lapsirunsaus on yleinen, ei ole mitään varsinaisia tuloja — heidän työnsä kun kohdistuu perheen kodin hoitoon, joka tietysti on työtä, jopa varsin ansiokastakin — niin heidän osaltaan vakuutusmaksujen suoritus perheen pään palkkatuloihin nähden on aivan kohtuuton. Näinmuodoin esitämmekin harkittavaksi, että aviopuolisot vapautettaisiin vakuutusmaksujen suorituksesta, elleivät perheen päämiehen tulot ylitä määrättyä ylärajaa. Täten eivät perheen vakuutusmaksut aiheuttaisi kohtuutonta, jo ennestään huonon elintason supistusta, joka seuraa, jos komitean ehdotus sellaisenaan tulisi laiksi.

Niinikään on syytä kiinnittää huomiota erikoisen pienituloisten vakuutusmaksujen suoritushäilytyteen. Komitea ehdottaa, että alin vakuutusmaksu perustuu vähintään 5.000 markan vuosituloihin, vaikka vakuutetun tulot eivät kohoaisikaan tähän määrään. Täten ne vakuutetut, jotka muutenkin ovat erittäin vaikeassa taloudellisessa asemassa, joutuisivat suorittamaan jopa suhteellisesti suuremman vakuutusmaksun kuin suurempituloiset. Yleensä sosiaalisessa lainsäädännössä pyritään vapauttamaan maksuvelvollisuudesta ne, jotka ovat erittäin pienituloisia. Niinpä meilläkin esim. työnantajat, joiden tulot eivät ylitä 6.000 markkaa, on vapautettu tapaturmavakuutusvelvollisuudesta ja suoritetaan näiden töissä sattuneista tapaturmista korvaus, valtion varoista. Nyt esilläolevassa komitean ehdotuksessa pyritään aivan päinvastaiseen tulokseen, s. o. asettamaan pienituloisille suhteellisesti suurempi rasitus kuin varakkaille.

Kun siis pienituloisille täten ei voida asettaa komitean ehdottamaa lisäveroa edes suhteellisesti tulojensa mukaan, ja kun vähemmän kuin 50 markkaa olevien vakuutusmaksujen perimiskustannuksetkin kohoaisivat suhteellisesti suuriksi, olisi tämä kohta järjestettävä niin, että valtio suorittaisi vakuutusmaksut niiden puolesta, joiden vuositulot ovat vähemmän kuin 5.000 markkaa. Tästä johtuvat kustannukset valtiolle tulisivat olemaan varsin pienet, joten tältäkin kannalta katsoen voidaan ehdotustamme puolustaa.

Komitean ehdotuksen mukaan olisi työnantajain suoritettava työläisiltään pidättämänsä vakuutusmaksun lisäksi $\frac{1}{4}$ %, joka merkittäisiin työntekijän tilille vakuutuslaitoksessa. Tässäkin kohdassa on komitea ollut varsin varovainen. Useissa muissa maissa ovat työnantajat velvolliset suorittamaan työntekijänsä hyväksi vähintään yhtä suuren osan kuin työntekijä itsekin. Meilläkin olisi välttämätöntä, että työnantajain osuus koroitettaisiin vähintään samansuuruiseksi, kuin mitä on työntekijän omakin osuus. Täten kohoaisivat peruseläkkeet ja koituisivat siten hyödyksi ei ainoastaan vakuutetuille, vaan myöskin kunnille, sillä sen johdosta köyhinhoitoavustusmenot vähenisivät. Maamme tuotantoelämä tuskin joutuisi vaikeuksiin vaikka työnantajain maksuosuus korotettaisiinkin, sillä asiallisesti työnantajain menot tämän johdosta jäisivät varsin pieniksi. Sitäpaitsi, jos vakuutusjärjestelmä otetaan käytäntöön pääasiassa niiden periaatteiden mukaan, joita komitea ehdottaa, voi siitä tuotantoelämälle olla tuntuvaakin hyötyä. Komitean mietinnöstä nimittäin selviää, että niitä varsin tuntuvia pääomia, joita vakuutuslaitokselle keräytyy, voidaan sijoittaa m. m. teollisuuslainoihin. Tämän kautta varmaan moni teollisuuslaitos tulee saamaan tarvitsemaansa pääomaa kohtuullisella korolla, se siis helpottaa teollisuustoiminnan luottomahdollisuuksia. Nämä ja useat muut asiaan vaikuttavat seikat huomioonottaen tuskin voidaan pitää kohtuuttomana, vaikkapa, työnantajien maksuosuudeksi

asetetaan -esittämämme velvollisuus. — Toivommekin, että lain valmistelussa tulisivat esittämämme näkökohdat huomioonotetuksi.

Vanhuuseläkeoikeuden ikärajaksi esittää komitea 65 vuotta. Tämä raja on käsityksemme mukaan ehdottomasti liian korkea. Työntekijäin ikä vain harvoissa tapauksissa saavuttaa näin korkean rajan, ja nekin, jotka lähenevät tätä ikäraja, ovat jo siinä määrin vanhuudenheikkoja, että heillä ei ole sijaa palkkatyössä. Työkyvyttömyyseläkkeen saaminen tällaisissa tapauksissa ei ole helposti järjestettävissä, joten saattaa käydä niin, että vakuutettu ei ole vielä saavuttanut eläkeikää, mutta ei myöskään ole tilaisuudessa hankkimaan elatustaan työllään. Hän ei siis saisi vielä eläkettä, vaan päinvastoin olisi velvollinen edelleen suorittamaan vakuutusmaksuja. Tällainen varsin vaikea olotila tulee monelle vähävaraiselle vakuutetulle, jos komitean ehdotus tulee hyväksytyksi. Tämän vuoksi olemmekin sitä mieltä, että eläkeikärajaksi olisi alennettava 60 vuodeksi. Myönnämme kyllä, että ehdotuksemme toteuttaminen lisäisi yhteiskunnan kustannuksia, mutta näin syntyvät uhraukset ovat yhteiskunnan velvollisuuksia, joita ei voida välttää, jos aiotaan huolehtia vanhoista niinkuin velvollisuus olisi.

Siitä erikoisesta varovaisuudesta, jota komitea yleensä esitystä valmistessaan on noudattanut, johtuu, että eläkkeiden määrät yleensä tulisivat olemaan aivan riittämättömät. Peruseläke, joka muodostuu vakuutetun vakuutusmaksuista, tosin kaikissa tapauksissa koroitettaisiin 400 markkaan vuodessa, joka siis olisi pienin eläkemäärä. Mutta näin pienellä eläkkeellä ei ole mahdollisuutta saada vaatimattomintakaan toimeentuloa. Tämän vuoksi esittääkin komitea annettavaksi niille, joiden tulot eläkeaikana eivät ylitä määrättyä tuloa, valtion ja kuntien varoista lisäeläkettä, joka olisi kalliimmissa kuntaryhmissä 1.200 markkaa sekä halvemmissä kuntaryhmissä 1.000 ja 800 markkaa vuodessa. Täten komitean esityksen mukaan ne vakuutetut, jotka ovat suorittaneet vakuutusmaksuja esim. 20 vuotta, tulisivat saamaan eläkettä — peruseläke, joka tässäkin tapauksessa saattaa olla vain 400 mk. ja lisäeläkettä esim. korkeimman määrän 1.200 mk. — yhteensä 1.600 markkaa vuodessa. Ei liene vaikea kenenkään käsittää, että tällaisella eläkkeellä ei ole minkäänlaista käytännöllistä arvoa, koska eläkkeen saajan on saatava köyhäinhoidon apua elatukseksi. Hänen maksamansa vakuutusmaksut ovat aiheuttaneet vain sen, että kunnan köyhäinhoitoavustusmenot ovat hiukan hänen osaltaan supistuneet, mutta hänelle itselleen ei siitä ole ollut mitään etua, koska köyhäinhoito olisi pakoitettu antamaan hänelle yhtä paljon, vaikka vakuutusmaksuja ei olisi lainkaan suoritettu. Tällainen vakuutusjärjestelmä ei saa kannatusta työläispiireissä. Jos kerran vakuutusjärjestelmä otetaan käytäntöön ja siihen veloitetaan suorittamaan maksuja, niin oikeus ja kohtuus on, että vakuutetun elämänmahdollisuudet elämänsä iltahetkinä tulevat paremmin turvatuksi kuin mitä ne nyt ilman minkäänlaista vakuutusjärjestelmää ovat. Valitettavasti komitean ehdotus tulisi merkitsemään vain sitä, että köyhäinhoidon rasitukset siirrettäisiin vakuutettujen itsensä etukäteen suoritettavaksi. Saattaa asettaa kyseenalaiseksi, onko tämä asiallisesti edes vakuutusta vaiko pakollista säästämistä, jonka avulla koetetaan vain vähentää köyhäinhoidon menoja, antamatta kuitenkaan vakuutetulle itselleen siitä mitään hyötyä. Tämän vuoksi olisi lisäeläkkeiden määrät koroitettava I kuntaryhmässä vähintään 3.200 markkaan, II kuntaryhmässä 2.800 markkaan ja III kuntaryhmässä 2.400 markkaan. Nämä eläkemäärät vastaisivat suunnilleen sitä, minkä köyhäinhoito nykyään pitää välttämättömänä toimeentulominiminä, joten esitystä tuskin voidaan selittää kohtuuttomaksi.

3 Komitean ehdotuksen mukaan n.s. ylimenokauden aikana, jolloin jo työkyvyttömyyseläkkeitä suoritettaisiin, mutta ei vanhuuseläkkeitä, ja toisenkin vuosikymmenen aikana, kun vanhuuseläkkeitäkin jo suoritettaisiin, olisi lisäeläke aluksi ainoastaan puolet yllä esitetystä korkeimmista määristä. Tosin toisen vuosikymmenen aikana lisäeläkemäärät asteettain kohoaisivat, mutta ennenkuin ne saavuttavat komitean ehdottamat korkeimmat määrät, tulee kuluneeksi 20 vuotta lain voimaan tulosta. Tällä ajalla joutuisivat nyt vakuutetuiksi tulevat huolehtimaan kunnallisista köyhäinhoitomenoista, joita nyt elävien työttömien ja vanhojen huolto maksaa, sekä kokoamaan varoja oman vanhuutensa turvaksi. Ottaen huomioon maamme vähävaraisen kansanosan mahdollisuudet, täytyy komitean esitystä tältäkin osaltaan pitää epäonnistuneena. Laki olisi saatava heti mahdollisimman tehokkaaseen toimintaan myöskin eläkkeiden suorituksiin nähden eikä vain vakuutusmaksujen keräämiseen, kuten komitean ehdotus edellyttää. Kiinnittämekin lakiesityksen valmistajien huomiota tähän kohtaan, sillä jos komitean ehdotus tulee lain käsittelyn myöhemmissä vaiheissa hyväksytyksi, merkitsee se kohtuutonta lisärasitusta nyt vakuutukseen tuleville.

Lain soveltamisesta käytäntöön on komitean esityksessä useita tosin ehkä hyvin pieniltä näyttäviä yksityiskohtia, mutta jotka kuitenkin saattavat vakuutetun oikeudet vaarantaisiksi. Esim. esityksen 40 §:ssä määrätään, että vakuutetulle, joka työkyvyttömyytensä on tahallisesti aiheuttanut, ei eläkettä myönnetä. Kun esityksessä ei edellytetä mitään valitusoikeutta laitoksesta sivulla olevaan elimeen, jää ratkaisuvallta tällaisissakin tapauksissa laitoksen asianomaiselle johtajalle. Hän voi melkein päälle kenenkään työkyvyttömyyden selittää, että työkyvyttömyys on tahallisesti hankittu, joten eläkettä ei lainkaan suoriteta. Tuskin on kuitenkaan luultavaa, että kukaan täysijärkinen ihminen aiheuttaa tahallisesti itselleen työkyvyttömyyden. Jos taas sairas sen tekee, niin olisi hän työkyvytön jo sairautensa tähden, joten, jos hän jollakin teollaan aiheuttaa itselleen vahinkoa, ei siitä vakuutuslaitos joudu kärsimään enempää kuin mitä hänen varsinaisen sairautensa edellyttäisi. Näinmuodoin kyseessä olevaa säännöstä ei voida katsoa tarpeelliseksi.

Niinikään esityksen 42 §:ssä, kun määritellään, että vakuutuslaitos voi järjestää työkyvyttömälle eläkkeensaajalle, jotta hänen työkykynsä palautuisi, sairaanhoitoa, opetusta uuteen ammattiin sekä uudessa työssä tarvittavia apuvälineitä, niin määrätään samalla rangaistuksena eläkeoikeuden menettäminen sille, joka kieltäytyy vastaanottamasta tarjottuja »etuja». Ei voida ajatella, että henkilö, jolle tarjotaan mainittuja etuja, jos ne todella vastaavat tarkoitustaan, kieltäytyisi niistä vastaanottamasta. Mutta saattaa tapahtua niinkin, että vakuutettu määrätään sellaiseen ammattiin, joka ei lainkaan hänelle sovi, ja kun hän ei katso voivansa vaatimusta täyttää, kielletään eläke. Tällaiseen mielivallan kehittämiseen ei ole syytä, joten komitean ehdottamat rangaistusmääräykset tässä kohden olisi poistettava.

Komitean ehdotuksen mukaan tulisi vakuutusjärjestelmän toimeenpanoelimeksi valtion vakuutuslaitos. Vaikka laitos olisikin muodollisesti itsenäinen, asiallisesti se kuitenkin olisi kuin valtion virasto. Sen päätöksistä ei voida valittaa, kuten on asianlaita useihin muihin virastoihin nähden. Erikoisesti on tässä suhteessa kiinnitettävä huomiota siihen että vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutus on sosiaalista vakuutusta, jossa toiselta puolen asianomaisena ovat suurimmalta osaltaan vähävaraiset vakuutetut. Näillä vakuutetuilla ei olisi mahdollisuutta hakea oikaisua vakuutuslaitoksen päätöksiin, vaikkapa ne olisivat epäoikeudenmukaisia-

kin. Kun käytäntö muodostuu sellaiseksi, että vakuutuslaitoksen asianomainen johtaja ratkaisee asiat, on vakuutetun oikeudet siis jätetty yhden henkilön ratkaisun varaan. Asiaa ei muuta suurestikaan se, että määrättyissä tapauksissa vakuutettu voi vaatia asiansa käsittelyä laitoksen lisätyssä hallituksessa. Useissa muissa maissa on muodostettu erikoistuumioistuuksia, jotka käsittelevät vakuutettujen oikeussuhteista syntyneet riidat. Tämä menettely ei ole meilläkään tuntematonta, sillä esim. tapaturmavakuutuslain aiheuttamat erimielisyydet ratkaistaan erikoistuumioistuuksissa, vakuutusneuvostossa. Niinikään kansainvälisen työjärjestön sopimusehdotus edellyttää vanhuusvakuutuksen aiheuttamien riita-asioiden ratkaisussa erikoistuumioistuinta. Esitämme harkittavaksi, millä tavalla vakuutettujen oikeudet voitaisiin parhaiten turvata ja eikö olisi oikeudenmukaista pyrkiä erikoistuumioistuinjärjestelmään, koska siten olisi mahdollista saada yleensä yhdenmukainen menettelytapa ja ratkaisut niihin moniin varsin tärkeisiin kysymyksiin, joita lain soveltamisessa varmaan tulee esiintymään.

Edellä esitetyt huomautukset ja ehdotukset komitean esityksen johdosta luonnollisesti aiheuttavat tuntuvasti suurempia kustannuksia yhteiskunnalle kuin mitä komitea on katsonut voivansa esittää. Varsinkin ikärajan alentaminen ja eläke-etujen lisääminen aiheuttaisivat tuntuvasti lisämenoja. Niinikään työnantajan vakuutusmaksuosuuden koroittaminen työntekijänsä puolesta koroittaisi tietysti tuotantoelämän kustannuksia. Mutta tämänkin huomioonottaen olemme sitä mieltä, että laki olisi saatava enemmän tarkoitustaan vastaavaksi kuin mitä komitea ehdottaa. Jos esim. eläkeoikeudet jäävät niin pieniksi kuin mitä ehdotetaan, niin sellaisella uudistuksella ei ole saavutettu tarkoitettua tulosta, vaan päinvastoin aiheuttaa se voimakasta vastustusta vähävaraisten kansalaisten keskuudessa. Eläkeoikeudet olisi siis alusta alkaen saatava sellaisiksi, että vähävaraiset, pakollisesti vakuutuksen piiriin joutuvat vakuutetut tunsisivat järjestelmän tarjoavan heille oikeutta eikä vain velvollisuuksia, kuten valitettavasti komitean ehdotus suurelta osaltaan edellyttää.

Käsityksemme mukaan ne rasitukset, joita ehdotustemme toteuttaminen yhteiskunnalle aiheuttaisi, eivät olisi mahdottomat järjestää. Esim., väkijoumaliiikkeen välittömät niinkuin välillisetkin tulot olisi käytettävä juuri tällaiseen tarkoitukseen. Sitäpaitsi erikoisverotus varakkaille, josta edellä jo on mainittu, ei myöskään olisi mahdotonta. Niinikään olemme jo huomauttaneet mahdollisista supistuksista valtion nykyisissä menoissa, jos valtion talous niin vaatii. Näinmuodoin valtiolla on edellytyksiä vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden järjestämiseen tyydyttäväksi.

Kuntien osuus tyydyttävien vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden järjestämisessä lisää myöskin kuntien menoja. Mutta jos eläkkeet järjestetään sellaisiksi, että ne ilman lisäavustuksia turvaavat vanhojen ja työkyvyttömiä toimeentulon, seuraa siitä, että varsinaiset köyhäinhoitomenot vähenevät. Täten jos kunnat joutuisivatkin tuntuvammin ottamaan osaa vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslain edellyttämiin kustannuksiin, olisi siitä toiselta puolelta seurauksena köyhäinhoitomenojen säästö.

Ammattiyhdistysten Keskusliitolla ei ole mahdollisuutta arvioida, onko se suhde lisäeläkkeiden kustannuksista, jonka komitea on kuntien velvollisuudeksi ehdottanut, oikea. Tuntuu kuitenkin siltä, jos esittämämme korotukset otetaan huomioon, että kuntien suhteellista osuutta olisi alennettava. Emme kuitenkaan katso olevan syytä tähän kohtaan nähden esittää muutosehdotuksia, sillä oletamme, että kuntien edustusjärjestöt kiinnittävät huomiotaan asiaan.

Komitean ehdotuksessa saattaa olla useita yksityiskohtia, jotka ansait-

sisivat huomiota, mutta lienevät ne kuitenkin vähemmän merkityksellisiä, joten ne tässä yhteydessä voidaan sivuuttaa. Sensijaan edellä esittämämme näkökohdat ovat tärkeitä periaatteita, jotka ratkaisevasti vaikuttavat tämän tärkeän uudistuksen tarkoituksenmukaisuuteen. Toivomme, että valtioneuvosto ottaa edelläesitetyt näkökohdat huomioon.

2. Lausunto minimipalkkasäännöstelystä.

Hallituksen annettua tuomari *Eljas Kahra*n tehtäväksi tutkia olisiko minimipalkkasäännöstelyn toteuttaminen Suomessa tarpeellista ja suotavaa, pyysi tuomari Kahra SAK:n lausuntoa mahdollisista toimenpiteistä työväen palkkatason säännöstelyksi. SAK:n puolesta annettiin asiassa seuraavansisältöinen lausunto:

Herra tuomari Eljas Kahra.

Teidän kirjeenne johdosta, jossa pyydätte Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton lausuntoa mahdollisista toimenpiteistä työväen palkkatason säännöstelyksi, saamme täten kunnioittaen esittää seuraavaa:

Teoreettisesti katsoen pitäisi palkkatyöväen elintason kohota samassa suhteessa kuin yhteiskunnan varallisuus yleensä kohoaa. Mutta tämä on vain teoriaa. Työpalkan suuruus on riippuvainen monesta muustakin tekijästä, jopa siinä määrin, että yhteiskuntaelämän yleisellä vaurastumisella ei käytännössä ole läheskään ratkaisevaa merkitystä työpalkkojen kehitykseen. Tässä suhteessa ovat kokemukset omassa maassamme viime vuosien aikana antaneet riittävästi havainto-opetusta, sillä tuskinpa kukaan voi kieltää, etteikö tuotannollinen toiminta ole maassamme viime vuosina suuresti vaurastunut ja valtion talous kehittynyt nopeassa tahdissa edulliseen suuntaan, mutta sensijaan palkkatyöläisen asema on jäänyt erittäin epäedulliseksi. Tässä yhteydessä ei ole syytä ryhtyä yksityiskohtaisesti käsittelemään maamme työväen palkkatason kehitystä menneiltä ajoilta, todettakoon vain, että tuskinpa missään maassa ovat työpalkat painuneet pulavuosina niin paljon kuin meillä. Köyhäinhoitoviranomasten kokemukset työssäolevienkin työläisten avustusanomuksista, ovat varmaan sisältörikkaita osoittamaan maamme työväen palkkatason alhaisuuden.

Palkkatasoon vaikuttavista syistä mainittakoon m.m. työvoiman kysynnän ja tarjonnan suuruus. Jos työvoiman tarjonta on kysyntää suurempi, niinkuin viime vuosina on ollut ja kaiken todennäköisyyden mukaan tulee jatkuvastikin olemaan, ja kun palkat eivät ole työehtosopimuksilla säännöstelty, painuu palkkataso alhaiseksi. Työväenjärjestöillä, jos ne ovat voimakkaita, voidaan palkkojen alenemista ainakin jonkun aikaa estää, mutta vaatii se, kuten mainittu, voimakkaita järjestöjä.

Suomen teollinen elämä on viime vuosina kehittynyt suorastaan loistavasti. Tuotannon määrä ja arvo kohoaa edelleen jatkuvasti. Teollisuusyhtymien voitto-osuuksien suuruus ja ennenkaikkea osakkeiden hintojen jatkuva kohoaminen selvästi osoittavat teollisen toiminnan hyvää kannattavuutta. Nämä tosiasiat siis osoittavat, että maamme teollisuus olisi kyennyt suorittamaan tuntuvaastikin korkeampia työpalkkoja kuin mitä se on maksanut. Se tosin olisi ehkä osaksi pienentänyt voitto-osuuksia ja vähentänyt osakkeiden vaihtajien saalistamismahdollisuuksia, mutta

kannattamattomaksi teollisuus ei suinkaan olisi joutunut; vaikka työpalkat olisivatkin olleet kohtuulliset.

Kun siis palkkatason kehitys ei kulje eteenpäin ilman valtiovallan erikoistoimenpiteitä, niin on valtiovallalle asetettava velvollisuus huolehtia myöskin palkkatyöväen elämänmahdollisuuksista. Valtiovallalla on useita keinoja, joita se voi käyttää. Esim. tavarain hintojen säännöstelyssä on valtiovallalla ollut, niinkuin kokemukset osoittavat, hyvinkin tehokkaita toimenpiteitä. Voin, juuston, sianlihan ja kananmunien hintasäännöstelyt ovat tässä suhteessa selvänä osoituksena. Ei siis luulisi olevan vaikeuksia työvoimankin alimmaishinnan säännöstelyssä, jos vain on riittävää halua. Valitettavasti, varsinkin pulakauden alussa, kun valtio ryhtyi turvaamaan maataloustuotteiden hintoja, ryhtyi se samanaikaisesti toimenpiteisiin työväen palkkatason alentamiseksi.

Mitä ovat ne toimenpiteet, joilla valtio voi vaikuttaa palkkatason oikeudenmukaiseen kehitykseen. Yleisenä, ja kieltämättä tehokkaimpana keinona olisi säännöstely alimmaispalkoista. Palkka sellaisenaan ei tosin ratkaise elintason korkeutta, sillä kulutustarvikkeiden hinnat voivat suuristakin vaihdella eri aikoina ja ovat ne sitäpaitsi säännöllisissäkin oloissa eri paikkakunnilla erilaiset. Tämän vuoksi järjestelmä olisi oleva sellainen, että työpalkat mukautuisivat kulutustarvikkeiden hintoihin. Hintojen perusteiksi eivät kuitenkaan kelpaa nykyiset hintaindeksit, sillä ne eivät anna oikeata tietoa pientuloisten kulutushinnoista.

Tällainen alimmaispalkkasäännöstely yleensä on kuitenkin toimenpide, joka vaatii tarkoituksenmukaisen järjestelmän, jossa kaikki asiaan vaikuttavat tekijät on huomioonotettu. Huonosti järjestettynä saattavat toimenpiteet vaikuttaa palkkatason kehityksessä jopa päinvastaiseenkin suuntaan kuin mitä on tarkoitettu. Tämän vuoksi lieneekin parempi aloittaa alimmaispalkkasäännöstely muutamilla visseillä teollisuus- tai ammatti-aloilla, jotta niistä saadut kokemukset olisivat ohjeena säännöstelyn edelleen kehittämiseksi.

Mitä aloja säännöstelyn tulisi ensisijassa käsittää? Tuskinpa voidaan olla lainkaan erimieltä siitä, että se olisi kohdistettava ensiksi metsä- ja uittotöihin. Metsä- ja uittotyöt ovat yleensä huonosti palkattuja siitäkin huolimatta, että ne ovat vain hyvin lyhytaikaisia, n.s. sesonkitöitä. Työntekijät kun tietävät, että maatalusväestö, jonka täytyy hankkia rahatulonsa metsä- ja uittotöistä, on pakotettu tekemään työtä melkein päällä hinnalla tahansa, määrittelevät he työpalkan niin alhaiseksi, että palkallaan eläjän on mahdoton ansaita sillä toimeentuloansa. Palkkalautakunta, jonka Valtioneuvosto on asettanut, ei ole voinut sanottavasti vaikuttaa palkkatason kehitykseen, joten tehokkaimmat toimenpiteet ovat välttämättömiä.

Toinen ala, joka vaatii yhteiskunnan erikoistoimenpiteitä, on työntekijäin kotona suoritettavat työt, kuten esim. vaatetus- ja kutoma-alan työt. Samoin eräät muut kotityöammatit. Tunnettua on, että kotitöiden avulla painetaan palkkataso tällaisissa töissä aivan äärimäisen alhaiseksi. Työntekijät antavat mielellään tällaisia töitä työntekijäin kotona suoritettavaksi, sillä paitsi sitä, että täten saadaan työpalkat painumaan mahdollisimman alas, vapautuu työnantaja työhuoneen vuokra- ja hoitokustannuksista sekä useissa tapauksissa tapaturmavakuutusmaksuista y.m. sellaisista menoista, jotka on suoritettava, jos työ tehdään erikoisessa työhuoneessa. Kotiin annetun työn suorituksessa eivät tule kysymykseen mitkään työtä säännöstelevät lait, kuten esim. työaikalaki y.m. Työtä voidaan tehdä aivan rajattoman pitkiä työpäiviä. Sitäpaitsi, kun useassa tapauksessa samaa työtä suorittavat useat perheen jäsenet, jää yhteinenkin ansio

kaiken kohtuuden alapuolelle. Kun kotityö vaikuttaa perin turmiollisesti palkkatason kehitykseen, samoin kuin se yleensä alentaa työväkeä suojelevien lakien vaikutusta, on yhteiskunnalla täysi syy ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, että epäkohdat tulevat poistumaan. Tällöin tulee kysymykseen m.m. alimmaispalkan määrääminen kotona tehtävästä työstä. Se tosin saattaa johtaa siihen, että työnantajat alkavat hyljätä kotityötä, mutta se ei ole vahingoksi kenellekään, vaan päinvastoin se on tavoiteltava päämäärä.

Useilla muillakin aloilla on varsin alhainen palkkataso, joka vaatisi valtiovallan toimenpiteitä, mutta kuten edellä olemme jo maininneet, olisi välitöntä minimipalkkasäännöstelyä kokeiltava aluksi vain muutamilla määrättyillä aloilla, jotta niistä saatuja opetuksia olisi mahdollisuus käyttää hyväksi, jos näyttää tarpeelliselta laajentaa säännöstelyä useammille aloille.

Vaikka emme siis ehdota minimipalkkasäännöstelyä toimeenpantavaksi kuin aivan rajoitetuilla aloilla, pyydämme kuitenkin kiinnittämään samalla huomiota niihin muihin mahdollisuuksiin, joita valtiovallalla on yleensä palkkatason kehittämisessä. Tällöin tulee kysymykseen m.m. valtion omissa töissä maksettavat palkat. On suorastaan häpeäksi maalle, että valtion töissä maksetaan niin alhaisia palkkoja kuin valitettavasti useissa töissä suoritetaan. Mainittakoon tässä vain esim. rautatierakennustyöt, m.m. Toijala—Valkeakosken rataosa. Tässä ei ole kysymys varatyöpalloista, vaan vakinaisluontoisista töistä. Niinikään varatyöpalkkajärjestelmä osaltaan on painanut yleistä palkkatasoa, joten siitä olisi kiireellisesti luovuttava. Valtion metsätyöt ovat niinikään erikoisessa maineessa, samoin valtion välillisesti omistamien osakeyhtiöiden töissä maksettavat palkat.

Vaikka valtion työt eivät edustakaan sellaista työmäärää, että niissä maksettavat palkat ratkaisevasti vaikuttaisivat yleiseen palkkatasoon, niin kaikessa tapauksessa niissä maksetuilla palkoilla on esimerkillinen vaikutus. Jos valtion omissa tahi sen omistamien yhtiöiden töissä palkat ovat alhaiset, kuten asianlaita nyt on, vetoavat työnantajat usein näihin töihin. Heillä on aivan kuin moraalinen oikeus maksaa yhtä huonoja palkkoja kuin valtiokin. Sitäpaitsi valtio teettää suuren osan töistään urakoitsijoilla. Tästä järjestelmästä olisi kokonaan luovuttava ja teetettävä työt valtion laskuun, ja milloin tämä ei ole mahdollista, olisi urakoitsijoille annettava tiukat ohjeet niistä alimmaispalkoista, joita työssä on maksettava. Tässäkin suhteessa on valtion taholta liian paljon laiminlyöty.

Edellä olemme jo maininneet, että ammatillisten järjestöjen voimasta ratkaisevasti riippuu palkkatason kehitys. Kun yhteiskunnan etu kieltämättä vaatii työväen palkkatason kehittämistä nykyistä korkeammalle, olisi valtiovallan tuettava työväen järjestöjen pyrkimyksiä. Valitettavasti nyt ovat asiat aivan päinvastoin. Valtiovalta on asettanut monenlaisia esteitä ammatillisten järjestöjen toiminnalle. Paikalliset viranomaistulkitsevat ammatillisten järjestöjen toimintaoikeuksia erittäin ahtaasti. Vain harvoissa tapauksissa saadaan riittävää tukea korkeimmilta viranomaisilta. Työnantajain harjoittamaa erittäin räikeätä työmaaterroria vastaan ei ole ryhdytty riittäviin toimenpiteisiin. Valitettavasti valtionkin omistamat yhtiöt ovat tehneet itsensä syypääksi työläisten mielipidevaihtoon. Täten on valtiovalta osaltaan jarruttanut ammattiyhdistysliikkeitä kehitystä ja siten myöskin palkkatason paranemista. Valtiovallalla olisi täysi syy ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, että perustuslain edellyttämät kansalaisoikeudet, joihin sisältyy myöskin järjestäytymisvapaus, tulisivat työläisillekin turvatuksi. Valtiovallalla on keinoja, jos se tahtoo niitä käyttäen, asian tilan korjaamiseksi tässäkin suhteessa.

Kertomusvuosi on palkkaliikkeisiin nähden ollut liitossa suhteellisen hiljaista. Edellisenä vuonna saavutettuja työehtosopimuksia ei kummaltakaan puolelta irtisanottu, joten ne jatkuivat muuttumattomina. Sen sijaan jo aikaisemmin tehdyt tilausvaaturien sopimukset Tampereella, Porvoossa ja Lahdessa irtisanottiin. *Porvoossa* saatiin neuvotteluilla uusi sopimus aikaan ja palkat palautetuiksi siihen tasoon, missä ne olivat v. 1929. Sama saavutettiin myöskin *Tampereellä*, vaikka siellä muutama liike joutuikin olemaan lakkotilassa parin päivän ajan. *Lahdessa* jätiin vielä 5 % alapuolelle v:n 1929 tason silloin, kun sopimus yhden viikon ajan kestäneen lakon jälkeen saatiin uudistetuksi. — Kuopion jalkineliikkeenharjoittajain liittoon kuuluvien työnantajain irtisanottua voimassaolevan työehtosopimuksen ja vaadittua erinäisiä palkkoja alennettavaksi, saatiin sopimus 4-päiväisen lakon jälkeen uudelleen muuttumattomana voimaan. Varkaudessa aikaansaatiin jalkineliikkeitä koskeva työehtosopimus. *Helsingin* tohveli- ja velttytöyliikkeiden kanssa saatiin myös työehtosopimus aikaan sitten kun sopimuksen puolesta käyty lakko oli kestänyt yhden viikon. Palkkojen korotuksia onnistuttiin aikaansaamaan useissa *Tampereen* kenkätehtaissa ja järjestäytyivät ne yleensä ilman että tarvitsi ryhtyä avoimeen taisteluun, vaikkakin jokaisessa tapauksessa, yhtä lukuunottamatta, oli tehtaalle annettava uhkavaatimus ja ainoastaan yhdessä tapauksessa jouduttiin avoimeen lakkotaisteluun, joka sekin päättyi työläisiä tyydyttävään voittoon kestätyään yhden päivän. Palkkojen korotusta saatiin myöskin Uudenkaupungin nahkatehtaalla ja muutamissa muissakin paikoissa.

Valistustyö.

Liitolla ei ole taloudellisista syistä ollut mahdollisuuksia pitää järjestää kertomusvuoden aikana, joten liiton toimitsijan käynnit osastoissa rajoittuivat pääasiassa kokous- ja juhlatilaisuuksissa käynteihin. Näihin saatiin joissakin tapauksissa apua puhujien muodossa myöskin SAK:lta.

Avustustoiminta.

Kertomusvuoden aikana on liitto jakanut jäsenilleen: sairausavustusta 8.258:—, hautausavustusta 1.950:—, työttömyys- ja matka-avustusta 7.213:—, oikeusavustusta 2.512:20 eli yhteensä avustuksia 19.933:20.

Suomen Liiketyöntekijäin liitto.

Jäsenmäärä.

V. 1936 alussa oli liiton jäsenluku 3.007. Uusia jäseniä on liittynyt 1.312, mutta kun toiselta puolen on eroamisia tapahtunut verraten runsaasti, jäi jäsenluvuksi vuoden lopussa 3.528, joten lisäys on 521 eli n. 17 %. Osastoja oli vuoden alussa 81. Uusia osastoja on perustettu 12 ja entisistä kuollut 1, joten osastojen luku on lisääntynyt 12:lla ollen siis vuoden lopussa 92.

Jäsenmäärä, samoin osastojen luku, oli v. 1936 lopussa suurempi kuin koskaan aikaisemmin liiton toiminta-ajalla.

V. 1936 aikana saatiin parturi- ja kampaamotyöntekijäin järjestäytymistoiminta alkuun, kun Turkuun, Helsinkiin ja Viipuriin sekä myöhemmin myös Tampereelle on perustettu näitä työntekijöitä varten yhdistykset.

Palkkaliikkeet.

Uusia työehto- ja palkkasopimuksia tehtiin v. 1936 aikana 11, joista 2 työntekijäin toimesta irtisanottujen tilalle. Yhtä lukuunottamatta ovat .sopimukset tehdyt edistysmielisten osuusliikkeiden myymälä-, konttori-, varasto- ja kuljetustyöntekijöitä varten.

Työehtosopimusten luku v. 1936 päättyessä oli 27 ja käsittävät ne 3.031 työntekijää, joista järjestyneitä 1.874. Täten 52 % liiton jäsenistä on sopimusten suojaamia.

Valistustyö.

Liiton palveluksessa on edelleen ollut vakinainen järjestäjä, joka on matkustanut osastoissa n. 5 kk. ajan ja muutenkin hoitanut valistustyötä.

Liiton äänenkannattaja »Liiketyöläinen» on lähetetty vapaasti kaikille jäsenille tilaushinnan ollessa yhdistettynä jäsenmaksuun.

Huomatuin tapahtuma valistustyössä oli maaliskuun alussa tapahtunut skandinaavisten ammattiyhdistysmiesten vierailu Suomessa, jolloin samassa yhteydessä järjestettiin Helsingissä, Viipurissa ja Tampereella liiketyöntekijäin pohjoismaisen yhteistyön juhlia.

Avustustoiminta.

Avustuksia on liitto kertomusvuodella jakanut seuraavasti:

Työttömyysavustusta	27 jäsenelle	9.814:50
Matka-avustusta	70 »	5.592:25
Sairausavustusta	47 »	12.055:—
Hautausavustusta	11 »	5.700:—
Opintoavustusta	7 »	4.175:—
Työtaisteluavustusta	21 »	1.950:—

Yhteensä 183 jäsenelle

39.286:75

Suomen Kutomateollisuusöväen liitto.

Osastot ja jäsenmäärä.

Liitolla on nyt 15 paikkakunnalla kaikkiaan 22 osastoa. Kertomusvuoden aikana perustettiin 3 uutta osastoa, nim. Nokialle, Turkuun köysityöläisten osasto ja Poriin laitosten osasto.

Uusia jäseniä liittyi v. 1936 1.515, niistä noin 50 % jäi jäsenmäärän lisäykseksi, koska jäsenmäärä lisääntyi 726:lla, ollen vuoden lopussa 3.503.

Palkkaliikkeet.

Kevätpuolella vuotta liittohallinto esitti Kutomatyönantajain liitolle anomuksen, että se kehoittaisi jäsenyönantajiaan toimeenpanemaan 20—10 %:n korotukset työpalkkoihin. Työnantajaliitto vastasi, että koska elinkustannusindeksi on alempana kuin pulan edellisajoina, niin realipalkat kutoma-alalla ovat paremmat kuin mainittuna aikana, pulara aikana toimeenpannuista alennuksista huolimatta. Samoihin aikoihin jättivät hyvin monet liiton osastoista paikallisille työnantajille palkan korotusanomuksia ja johtivat vähäisempiin tuloksiin Turun Verkatehtaalla ja Silossa, Antskogissa ja Ilmakoskella. Työnantajaliittoon kuuluvissa tehtaissa ei.

Vuoden lopulla ryhdyttiin S. Trikoossa kokeilemaan uudella n.s. Be-daux-systeemillä mikä vähensi asianomaisella työosastolla ansiomahdollisuutta enimmäistapauksissa aina 25 prosenttiin saakka. Työläiset esittivät lähetystön kautta anomuksen systeemin muutoksesta ennalleen tai peruspalkan korottamisesta, mutta tuloksetta. Asiaan puuttuivat ammattiosasto ja liitto ollen loppujen lopuksi tuloksena tehtaan johdolta kirjallinen lupaus, ettei palkkoja alenneta. — Erinäisiä muitakin toimenpiteitä on suoritettu työläisten etujen lisäämiseksi, ne lähemmin eriteltynä tilasto-osastossa.

Koko maata käsittävä 30-vuotisjuhla.

Liitto täytti kertomusvuonna 30 vuotta kesäkuun 6 p:nä. Merkkita-pauksen johdosta järjesti liittohallinto kolmipäiväiset juhlat Tampereelle helluntainpyhinä, mitkä olivat touko—kesäkuun vaihteessa. Ne olivat valtavat ja arvokkaat juhlat. Ulkomaisia vieraita oli Ruotsin, Tanskan, Norjan ja Eestin kutomatyöläisten liitoista ja juhlapuhujana Ruotsin Kutomatyöväenliiton toinen luottamusmies Ernst Rosenlund. Myöskin SAK ja useimmat kotimaisista veljesliitoista olivat juhlilla edus-

tettuina. Liiton osastoista oli juhlille saapunut n. 350 henkeä käsittävä retkeilijäin joukko ja juhla kokoukseenkin osallistui n. 500 liiton jäsentä. Juhlien agitatorinen merkitys oli varsin huomattava. Juhla kokouksessa vapautettiin joukko liiton perustajajäseniä jäsenmaksuista ja omistettiin heille suurta huomaavaisuutta.

Valistustyö.

Agitatsiooni- ja valistustyötä on tehty puhutun ja kirjoitetun sanan avulla. Puhe- ja järjestelytyön on hoitanut liiton sihteeri K. V. Syrjänen tehden matkoja osastoihin ja kirjoitellen työväen päivälehtiin sekä Palkkatyöläiseen. Viimeksimainittua lehteä on ilmaiseksi välitetty liiton jäsenille. Kaiken toiminnan tehostamista tarkoittavassa mielessä on edelleen käynnissä ollut toimintakilpailu. Jäsenhankinnan edistämiseksi on liitto maksanut jäsenhankintapalkkioita sekä jäsenmaksunkantopalkkioita ja marraskuun 2. ensi viikkoa omistettiin n.s. rynnäköajaksi uusien jäsenten hankinnassa, tuodenkin se tyydyttävän tuloksen. — SAK:n kursseille Työväen Akatemiaan kustansi liitto kaksi opiskelijaa.

Avustustoiminta.

Avustuksia maksoi liitto kaikkiaan Smk. 23.698:40 jakautuen se seuraavasti: sairausavustuksia 18.417:—, hautausavustuksia 4.450:— ja työttömyysavustuksia 831:40.

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin liitto..

Jäsenet ja osastot.

Liiton jäsenluku oli vuoden alussa 1.083 ja vuoden kuluessa liittyi uusia jäseniä 470, mutta saman ajan kuluessa erosi jäsenyydestä 207 jäsentä, joista kuoleman kautta erosi 17 jäsentä. Liiton jäsenluku lisäytyi vain 263 jäsenellä ollen vuoden lopussa 1.346 jäsentä. Vuoden kuluessa perustettiin uusia osastoja liitolle Poriin, Käkisalmeen ja Turkuun. Toiminnassa olleista osastoista Hallan osasto lopetti toimintansa ja Kuusankoskella toimineet kaksi osastoa yhtyivät, joten osastojen luku oli vuoden lopussa 31.

Palkkaliikkeitä.

Yhteistoiminnassa liiton kanssa ovat eräät osastot jättäneet työnantajille esityksiä työpalkkojen yleisestä korottamisesta. Esityksien joko välillisenä tai välittömänä seurauksena kolmessa tapauksessa oli työpalkkojen vähäinen korottaminen muutamille työläisille ja kahdessa tapauksessa, joissa liitto oli osastojen pyynnöstä kirjoittanut asianomaisille työnantajille liiton nimessä, saatiin kaikille kysymyksessä olleille työläisille palkankorotusta, johon osastot ilmoittivat tyytyvänsä. Aivan vuoden loppupäivinä tapahtui lähes yleinen työpalkkojen korotus, mikä kuitenkin liikkui erittäin vaatimattomissa luvuissa. Liitolle saapuneitten ilmoitusten mukaan on työnantajain aloitteesta useimmilla tehtailla koroitettu palkkoja, vaihdellen korotus 10 pennistä 50 penniin tunnilta, ollen keskimääräisenä koroituksena 25 penniä tunnilta.

Valistustyö.

Paitsi liiton puheenjohtajan suorittamaa valistustyötä on siinä työssä ollut mukana liiton toimintapiirissä SAK:n järjestäjät Christiansson ja Espo. Vuoden alussa oli Toivo Espo liittomme paikallisjärjestäjänä Vuoksenlaaksossa yhden kuukauden ajan ja vuoden lopulla osallistui liitto hänen palkkaukseensa 3 kk. aikana siinä mielessä, että hänen työskentelynsä suunnattaisiin lähinnä paperiteollisuuspaikkakunnille. Myöskin SAK:n vakinaisen luennoitsijan K. F. Christianssonin eräät matkat suunnattiin paperiteollisuusseuduille.

Liiton puheenjohtaja Hj. Lappalainen on hoitanut ja järjestänyt valistustyötä sekä suullisesti että kirjallisesti sanomalehtikirjoittelun kautta. Puhuja ja järjestelymatkapäiviä oli yhteensä 120. Liiton sihteeri on tehnyt eräitä puhujamatkoja liiton osastojen keskuuteen.

SAK:n kesäkursseilla Kauniaisissa oli liiton apurahalla kolme opiskelijaa ja kurssien ennakko-opiskelun TSL:n kirjeopiston johdolla suoritti 7 jäsentä liiton kustannuksella.

Palkkatyöläinen on tilattu vapaasti kaikille liiton jäsenille, joiden osoitteet sitä varten on liitolle saapuneet ja Työläisopiskelija on edelleenkin tilattu kaikille liiton osastoille. Ammatillisella valistusviikolla samoin kuin keväällä liiton järjestämän valistuskuukauden aikana levitettiin Palkkatyöläistä ja muuta valistuskirjallisuutta järjestymättömien paperityöläisten keskuuteen.

Avustustoiminta.

Liitto on maksanut jäsenilleen sairausavustusta 17.788:—, hautausavustusta 6.100:— ja oikeusavustusta 300:—, yhteensä liiton myöntämät avustukset 24.188:—.

Liiton työttömyyskassa maksoi jäsenilleen työttömyys- ja matka-avustuksia yhteensä 17.342:— ollen liiton toimiston kautta maksetut avustukset kertomusvuonna yhteensä 41.530:—.

Suomen Jalometallityöntekijäin liitto.**Jäsenistö.**

Liitossa oli vuoden alussa jäseniä 274 ja vuoden lopussa 278. Varsinaisia osastoja oli 4, niiden lisäksi oli liitolla jäseniä ja kiinnekohtia 4:llä eri paikkakunnalla.

Palkkaliikkeet.

Varsinaisia palkkaliikkeitä on vuoden aikana tapahtunut yksi nim. Hämeenlinnassa, siellä paikallinen osasto esitti syyskuulla Kultakeskus O/Y:lle kiillottajien palkkoja korotettavaksi 20 %. Tähän esitykseen työnantaja otti ensin kielteisen asenteen, mutta kun osaston taholta uhattiin ryhtyä tiukempiin toimenpiteisiin, niin mainittu yhtiö suostui sittemmin korottamaan kiillottajien palkkoja esitetyllä 20 %:lla.

Turussa ja Kuopiossa ovat eräät työnantajat korottaneet työntekijänsä palkkoja noin 8:lla %:lla. Niinikään ovat pula-ajan »tynkätyöviikot» jo vihdoin poistettu käytännöstä, jotenka normaalit työviikot ovat osaltaan korottaneet ja usealle hyvin tuntuvastikin viikkoansioita.

Valistustyö.

Kun liitolla ei vuoden aikana ole ollut käytettävissä tilapäistä järjestäjää, niin valistustyö on pääasiassa ollut kirjallista laatua. »Palkkatyöläinen» on vapaasti lähetetty liiton jäsenille, tämä ammattiyhdistysväen yhteinen äänenkannattaja onkin liittomme valistustyössä tehnyt arvokasta työtä.

Avustustoiminta.

Vuoden aikana on liitto suorittanut jäsenilleen avustuksia seuraavasti: Työttömyysavustusta Smk. 1.038:—, matka-avustusta Smk. 1.321:—, liiton sairaus- ja hautausapurahasto on suorittanut sairausapua Smk. 2.860:— ja hautausapua Smk. 1.000:—.

Suomen Lasiteollisuustyöväen liitto.**Osastot ja jäsenistö.**

Osastojen luku nousi vuoden aikana kolmella, ollen vuoden lopussa 9. Jäsenmäärä, joka v. 1935 päättyessä oli 431, kohosi v. 1936 loppuun mennessä 616. — Osastoissa suoritettua jäsenäänestyksen perusteella päätti liitto liittyä Tehdastyöväen Kansainväliseen Liittoon v. 1937 alusta.

Palkkaliikkeet ja työriidat.

Helmikuun 29 p:nä pantiin Ryttylän lasitehdas seisomaan. Työntekijöille maksettiin kesälomapalkat. Kuitenkin ilmoitti tehtaan johto parin viikon kuluttua, että tehdas pannaan käyntiin, jos työläiset suostuvat 20 % palkkojen alennukseen. Tähän eivät työläiset suostuneet, mutta ilmoittivat olevansa valmiit neuvottelemaan asiasta. Maalisk. 29 p:nä tehtiin sopimus, jolloin palkkojen alennukset tulivat 0—10 %.

Heinäkuun 11 p. päättyi H:gin lasinleikkaajain palkkasitoumus. Osasto esitti työnantajille 10 % koroitusta entisiin palkkoihin. Työnantajat tarjosivat 5 % koroitusta. Työläiset suostuivat tähän ja palkkasitoumusta jatkettiin vuodella eteenpäin.

Lokakuun 10 p:nä jätti Tampereen osasto työnantajalle hiojain palkankorotusesityksen. Työläiset saivat koroitusta palkkoihin 50—75 p. tunnilta ja tyytyivät tähän.

Joulukuun 30 p:nä jätti Lahden osasto työnantajalle palkankorotus esityksen. Esityksessä pyydettiin palkkojen korottamista 10—20 %. Palkkaliike jatkuu edelleen.

Valistustyö.

Liiton sihteeri on tehnyt kertakäyntejä eräillä paikkakunnilla. Tuloksesta onkin ollut uusien osastojen perustaminen.

Palkkatyöläinen on lähetetty vapaasti kaikille sitä haluaville liiton jäsenille. Liitto on avustanut 2 osanottajaa SiVK:n kesäkursseille.

Avustustoiminta.

Vuoden aikana on liitto myöntänyt avustuksia Smk. 2.900:—,

Suomen Rautatieläisten liitto.

Jäsenmäärä ja osastot.

Liiton jäsenmäärä, joka vuoden alussa oli 1.345, lisääntyi vuoden kuluessa 188 jäsenellä, ollen täysinmaksaneiden määrä vuoden lopussa 1.533. Lisäys 14%.

Palkka- ja työolot.

Kuluneena vuotena ei rautateiden työntekijäin työoloissa ole tapahtunut huomattavampia muutoksia. Liike- ja talouselämän vilkastumisen vaikutuksesta on rautatieliikenne jatkuvasti vilkastunut ja tämän vaikutuksesta on erällä rautatien osastoilla työnsaantimahdollisuudet myöskin vähän parantuneet.

Kuukausipalkalla olevien rautatieläisten 8-tunnin työaikakysymys on kertomusvuotena osittain saatu suotuisaan ratkaisuun. Tämän vuoden tulo- ja menoarviossa myönsi eduskunta varoja 8-tuntisen työajan laajempaa käytäntöönottamista varten rautatiellä ja tämän mukaisesti valtioneuvosto päätti, että huhtikuun alusta lähtien kaikkiin muihin toimenhaltijoihin, paitsi ei asemamiehiin, ratavartijoihin ja pumpppumiehiin nähden sovelletaan 8-tunnin työaikalakia. Tämän mukaan on vielä 8-tunnin aikalain suojan ulkopuolella noin 3.000 rautatieläistä. Myöskin erittäin raskaissa työvuoroissa työskenteleville veturimiehille on myönnetty vähäisiä työajan lyhennyksiä, siitä mitä tähänastisen aikalain käytännön soveltamisen mukaan on heillä ollut. Näiden tulosten hankkimiseksi on liitossa tehty työtä useita vuosia.

Tunti- ja urakkapalkalla olevien rautatieläisten palkkojen korottamiseksi on jatkuvasti toimittu. Tammikuun 24 p:nä jätettiin liiton toimesta rautatiehallitukselle esitys VR:n konepajatyöntekijäin palkkojen korottamisesta. Tämän esityksen rautatiehallitus ja myöhemmin myöskin kulkulaitosministeriö hylkäsivät, mutta esityksistä oli kuitenkin seurauksena, että konepajoissa vuoden varrella hieman koroteltiin palkkoja. Vuoden lopussa jätti liittotoimikunta uuden esityksen konepajatyöntekijäin palkkojen korottamisesta. Tämän esityksen tulosten kertominen kuitenkin kuuluu jo seuraavalle vuodelle. VR:n polttoainevarastoilla työskentelevien tunti- sekä urakkapalkkoihin on useissa tapauksissa saatu korotuksia.

Valistustyö.

Liiton suorittama valistustyö on kuluvan vuoden aikana voimien ja varojen puutteen takia ehkä ollut hieman heikompaa kuin edellisinä vuosina. Osastojen perustamia opintokerhoja on avustettu maksamalla niiden puolesta kirjekursseja. Parissa osastossa on edelleen opiskeltu kieliä Linguaphone-kielikurssien avulla. Loma-ajan järjestelyvaikeuksien takia ei liitosta saatu yhtään oppilasta SAK:n kesäkursseille, vaikka kahdelle hakijalle oli myönnetty liiton puolesta apurahoja. »Palkkatyöläistä» on liiton kautta tilattu noin 80 %:lle liiton jäsenistä. Valistustyön piiriin lienee myöskin luettava heinäkuussa liiton puolesta Ruotsiin järjestetty huvi- ja opintomatka, johon osallistui yli 90 liiton jäsentä.

Avustustoiminta.

Avustuksia on liiton jäsenille suoritettu: sairausavustusta Mk. 14.932:75, työttömyysavustuksia Mk. 969:— ja hautausavustuksia 4.900:—, yhteensä Mk. 20.801:75.

Suomen Metallityöväen liitto

-Osastot ja jäsenmäärä.

Vuoden kuluessa perustettiin 9 uutta osastoa ja 3 osastoa lopetti toimintansa, joten vuoden lopussa oli 87 osastoa.

Uusia jäseniä liittyi vuoden kuluessa 3.927 ja liitosta erosi 1.303 jäsentä. Jäsenmäärä vuoden lopussa¹ oli 8.140, jossa lisäystä edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna 2.624 eli 47,6 %. Työttömänä oli vuoden lopussa 463 jäsentä eli 5,7 % koko jäsenmäärästä.

Palkkaliikkeet.

Metallityöläiset olivat kertomusvuonna vilkkaassa toiminnassa palkka- ja työehtojensa parantamiseksi. Työnantajille jätettiin yhteensä 40 eri esitystä, joista useimmat koskivat yksinomaan palkkoja. Nämä esitykset koskivat n. 360 työpaikkaa ja n. 8.450 työläistä. Myönteisiä tuloksia saavutettiin välittömästi 33 tapauksessa. 6 tapauksessa palkkaliikkeet johtivat lakkoihin, jotka kaikki päättyivät työläisten voittoon.

Huomattavin kertomusvuoden palkkaliikkeistä oli putkityöläisten, jossa aikaansaatiin koko maata käsittävä kirjallinen palkkasopimus ja palkkojen korotus. Helsingin sähkötyöläiset, peltisevät ja autokorjaamotyöläiset niinikään saivat aikaan kirjallisen palkkasopimuksen, muita sopimuksia tässä lähemmin mainitsematta.

Liitolla tai sen osastoilla on voimassa 15 kirjallista palkkasopimusta, jotka käsittävät yhteensä n. 2.350 työläistä.

Valistustyö.

Liiton palveluksessa on koko kertomusvuoden ollut vakinainen järjestäjä sekä vuoden loppupuoliskolta alkaen lisäksi tilapäinen järjestäjä, joiden ohella liiton puheenjohtaja ja sihteeri ovat tehneet puhuja- ja järjestelymatkoja eri osastoihin. SAK:n järjestäjä on liiton lukuun suorittanut valistustyötä ruotsinkielisten metallityöläisten keskuudessa.

Liiton jäsenet saavat »Palkkatyöläisen» vapaasti liiton laskuun, ollen lehden tilaajamäärä liitossa ensimmäisellä neljänneksellä keskimäärin 4.717, toisella neljänneksellä 5.231, kolmannella neljänneksellä 6.044 ja neljännellä neljänneksellä 6.380. Liiton ruotsinkielisille jäsenille on niinikään vapaasti jaettu »Metallarbetaren»-lehteä 350 kpl. viikossa, sekä järjestymättömille ruotsinkielisille metallityöläisille »Arbetsblad»-lehteä silloin tällöin yhteensä n. 2.000 kpl.

Suoritettu suullinen valistustyö selviää seuraavasta:

	Matkapäiviä	Puheita	Kuulijoita
E. Aittola	54	69	11.093
V. Järvinen	237	264	27.250
V. Liljeström	45	22	950
A. Valta	31	29	3.100
K. F. Christiansson	17	23	2.100

Avustustoiminta.

Liitto ja sen työttömyyskassa ovat kertomusvuoden aikana maksaneet jäsenille seuraavat avustukset:

Liiton avustukset:

Sairausavustusta	40.827:—	
Hautausavustusta	31.600:—	
Oikeudenkäyntiavustusta	7.393:60	
Työtaisteluvastusta . . *	5.140:—	84.960:60

Työttömyyskassan avustukset:

Työttömyysavustusta	35.378:50	
Matka-avustusta	2.778:—	38.156:50
	Yhteensä Smk.	123.117:10

Työttömyyskassa on kertomusvuonna saanut valtiolta apurahaa yhteensä Smk. 21.030:50. — Rahallisista syistä on työttömyysavustukset maksettu supistettuina.

Suomen Rakennustyöläisten liitto

Kertomusvuoden aikana vilkastui liiton toiminta huomattavasti. Jäsenmäärä kohosi, uusia osastoja perustettiin ja palkkaliikkeiden luku suureni. Tulokset näistä olivat myönteisiä, kuten myöhemmistä numeroista selviää.

Osastot ja jäsenmäärä.

Vuoden alussa oli liitossa toimivia osastoja 113. Uusia perustettiin vuoden aikana niin, että vuoden lopussa oli osastojen luku 122.

Jäseniä oli vuoden alussa 3.370, ensimmäisen nelj. päättyessä 3.748, toisen nelj. päättyessä 4.174, kolmannen nelj. päättyessä 4.382 ja vuoden lopulla 4.773 jäsentä. Lisäys jäsenmäärään oli siis 1.403. Uusia jäseniä liittyi kyllä vuoden aikana 3.356 mutta niin moni jätti jäsenyytensä hoitamatta, että lisäys vuoden lopussa oli vain 42 % liittyneiden luvusta.

Jäsenistä oli työttömyyden tai muiden syiden vuoksi maksuista vapautettu seuraavasti: ensin neljänneksellä 54 %, toisella 32 %, kolmannella 31 % ja neljännellä 40 % eli keskimäärin koko vuonna 39 %. Edellisenä vuonna oli maksuvapaita keskimäärin 49,5 %, joten parannus siis oli 10,5 %.

Palkkaliikkeet.

Työtilanne rakennusalalla muodostui keväällä useilla seuduilla huomattavan vilkkaaksi. Sekä teollisuusrakennuksia että asuntotaloja pantiin alulle huomattavasti. Kesän aikana parantui työtilanne niin, että eräissä paikoissa oli jo joistakin ammattilaisista pientä kysyntää. Tämä tilanne antoi mahdollisuuden myöskin palkkaliikkeiden aloittamiseen ja menestyselliseen hoitamiseen.

Vuoden kuluessa hoidettiin liiton ja sen alaisten osastojen puolesta yhteensä 64 palkkaliikettä. Näistä johti 17 lakkoon ja muut saatiin neuvottelutietä selvitettyä. Lakoista voittiin joko kokonaan tai osittain 15, yhdessä osittain hävitettiin ja yksi menetettiin kokonaan. Muissa tapauksissa saatiin neuvottelutietä palkkoja kohoamaan niin, että noin 15.000 työläiselle voitiin hankkia palkankorotuksia. Tässä luvussa ei ole huomioitu niitä työläisiä, joille valtion tai kunnan töissä saatiin palkkojen korotuksia.

Maalarien palkkaliikkeit, joita oli 9, päättyivät työehtosopimuksiin. Kivityöntekijäin palkkaliikkeit, luvultaan 20, päättyivät suurimmaksi osaksi palkkasopimuksiin ja eräät myös työehtosopimuksiin ja vain kaksi päättyi pelkkään palkkalupaukseen. Keskimääräinen palkankorotus oli noin 10 %.

Työtaistelut olivat kaikki lyhyitä, lukuunottamatta Seinäjoen maalarien lakkoa, joka osittain jatkui vuoden loppuun asti. Avustuksia ei näissä tarvinnut maksaa kuin 3.419 mk. Siis varsin pieni määrä.

Valistus- ja järjestämistyö.

Valistus- ja järjestämistyötä on liiton puolesta tehty entiseen tapaan. Toimitsijat ovat tehneet lukuisia kertakäyntejä osastoissa. Yhdessä SAK:n kanssa on luento- ja kurssitoiminnalla koetettu saada vakiintuneempaa valistustyötä aikaan. Palkkatyöläisessä on myös runsaasti liiton tiedotustoimintaa jäsenille levitetty. SAK:n kursseille liitto myönsi neljä opintopaikkaa jäsenilleen.

Avustustoiminta.

Avustustoimintaa on vuoden aikana tapahtunut seuraavasti: Sairausavustuksia on maksettu 17.730 mk. 50 p., hautausavustusta 8.025 mk., työtaisteluvastusta 3.419 mk., opintoavustusta 1.508 mk., oikeusavustusta 6.688 mk. 50 p. ja työttömyysavustusta työttömyyskassasta 90.265 mk. eli yhteensä maksettuja avustuksia 127.636 mk.

Avustusmäärä on liiton tuloihin nähden edelliseen vuoteen verraten supistunut, joskin se vieläkin on kohtuuttoman suuri.

Liiton taloudellinen asema.

Kuluneen vuoden aikana muodostui liiton talous jo edellisiä edullisemmaksi. Vaikkakaan menot eivät pienentyneet niin tuloja saatiin siksi paljon lisättyä, että tilinpäätös muodostui jo voitolliseksi niin liiton kuin työttömyyskassan osalta.

Suomen Muurarien liitto.

Kertomusvuosi oli monessa suhteessa liittomme toiminnalle ja ammattilaisillemme yleensä myönteisempi kuin lähinnä edelliset vuodet. Tähän vaikutti lähinnä se, että monilla seuduilla maamme ilmeni rakentelua verraten runsaasti. Edellytyksiä tasaiseen rakenteluun olisi kyllä jo aikaisemmin ollut, mutta rakennustoiminta näyttää myöskin sikäli olevan konjunkttureista riippuva, ettei sitä tuskin nimeksikään harjoiteta suunnitelmallisesti, silmälläpitäen asuntotarvetta, vaan on sen ilmeneminen pääasiassa riippuvainen rahamarkkinoista. Kun kertomusvuoden aikana rahamarkkinain tila on ollut poikkeuksellisen kepeä, jopa niin, että rahalaitoksilla on ollut sijoitusvaikeuksia, on se johtanut pakostakin rakennustoiminnan elpymiseen. Helsingissäkin, jossa jo edellisenä vuotena oli suunnilleen normaalista tarvetta vastaava rakentelu, lisäytyi se kertomusvuoden aikana hieman siitä. V. 1936 nimittäin julkaisutietojen mukaan valmistui Helsingissä uusia rakennuksia 93 ja suoritettiin sen ohella muutos- ja lisärakennustöitä 158 rakennuksessa. Yhteensä valmistui Helsingissä,

siihen luettuna sen ympäristö, kuten Käpylä, Kumpula j.n.e. 4.934 uutta huonetta. Verrattuna v. 1926 rakenteluun on kertomusvuoden rakentelu noin 48 % siitä.

Osastot ja jäsenet.

Vilkkaammaksi käynyt rakentelu on pakosta kiinnittänyt ammattilaisten huomiota myöskin palkkoihin ja niiden parantamiseen ja ammatilliseen järjestäytymiseen. Kuluneen vuoden aikana liittyi liittoomme kaikkiaan 535 uutta jäsentä. Se on lähes 35 % verrattuna liittomme jäsenistöön. Valitettavasti eivät kuitenkaan kaikki liittyneet jatkaneet jäsenyyttään, vaan osa erosi jo muutamien viikkojen jäsenyyden jälkeen, joten liittomme jäsenmäärän lisäykseksi kertomusvuotena jäi vain noin 17 %. Kysymys siitä, mitenkä kaikki jäseneksi liittyvät voitaisiin saada heti myöskin pysyväisiksi jäseniksi, onkin näin ollen tärkeimpiä järjestökysymyksiämme.

Osastoja oli liittossamme kertomusvuoden lopussa yhteensä 33.

Jäseniä oli vuoden lopussa yhteensä 1.830. Niistä oli ensimmäisessä luokassa 1.696, toisessa luokassa 134. Vapaaajäseniä, jotka olivat olleet liiton jäseniä yhtämittaisesti vähintään 20 vuotta ja täyttäneet 55 ikävuotensa, oli 145.

Sairaus- ja hautausavustukset.

Kertomusvuotena maksettiin sairausavustusta 89 jäsenelle 2.673 sairauspäivästä yhteensä 26.846 markkaa ja hautausavustusta 26 kuolleen jäsenen oikeudenomistajalle yhteensä 14.000 mk. Yhteensä tekivät sairaus- ja hautausavustukset v. 1936 siis 40.846 markkaa. Edelliseen vuoteen verraten maksettiin kertomusvuotena sairaus- ja hautausavustusta 6 % enemmän.

Työtaisteluavustukset.

Kertomusvuoden toukokuun 18 p:nä alkoi Helsingissä väliseinätyöntekijäin lakko, joka kesti tasan kolme viikkoa ja johon osallistui 105 väliseinätyöntekijää. Lakkoon osallistuneista oli 71 järjestynyttä. Sääntöjen mukaan maksettiin heille työtaisteluavustusta 852 päivältä yhteensä 7.344 markkaa. Järjestymättömille lakkoon osallistuneille antoi osasto omista varoistaan avustusta.

Kertomusvuoden keväällä puhkesi Tanskassa m.m. muurarien työtaistelu, jonka perusteella liittomme joutui Muurarien Skandinaavisen Rahaston välityksellä suorittamaan työtaisteluavustusta 510.25 kr, eli Suomen rahassa 5.975 markkaa.

Oikeusavustusta.

Jäsenten palkanmaksuhakemuksia avusti liittomme kertomusvuotena yhteensä 2.690:40 mk. Oikeusjutut, joita asiat aiheuttivat, päättyivät kyllä voitollisesti ja tuomittiin asianomainen työnantaja suorittamaan m.m. oikeuskäyntikulut, mutta nähtäväksi jää, voidaanko niitä konkurssipesästä saada.

Palkkaliikkeitä

oli melkein kaikkien liittoon kuuluvien osastojen toimialueilla ja johtivat ne työläisille myönteisiin tuloksiin.

Suomen Kirjatyöntekijäin liitto.

Liiton jäsenmäärä.

Vaikkakin kertomusvuoden aikana liitossa ja sen osastoissa kiinnitettiin huomiota jäsenhankintatyöhön ja n.s. rästiläisten asiaan, ei jäsenmäärän kehitys muodostunut odotuksien mukaiseksi, sillä jäsenluetteloista poistettavien rästiläisten luku nousi yllättävän korkeaksi. — Uusia jäseniä liittyi mukaan 301. — Liiton jäsenmäärä vuoden päättyessä oli 3.827.

Liiton osastojen lukumäärä kohosi kertomusvuoden kuluessa yhdellä, uuden osaston tultua perustetuksi Hyvinkäälle. Osastoja on liitolla 37 paikkakunnalla.

Työehtosopimukset.

Edellisen vuoden lopulla päättyneiden työehtosopimusneuvottelujen tuloksena aikaansaatiin koko maata käsittävät työehtosopimukset S. Graafillisen Teollisuuden Harjoittajain Liiton, S. Kirjansitomonomistajain Liiton ja Työväen Kustannusliikkeiden Liiton kanssa. Nämä sopimukset ovat olleet kertomusvuonna voimassa samaten kuin aikaisemmin tehty työehtosopimus kuopiolaisen Pohjois-Savon Paino Oy:n kanssa. Vuoden 1936 aikana ovat kirjaltajia y.m. koskevan työehtosopimuksen allekirjoittaneet seuraavat liikkeet: Oy. Gutenberg (H:ki), Kirjapaino Reklaami (H:ki), Oy. Kuopion Kansallinen Kirjapaino (Kuopio), Kirjapaino Oy. Ilmarinen (Viipuri), Lohjan Sanomalehti- ja Kirjapaino Oy. (Lohja), Kirjapaino Gutenberg (Turku), Oy. Turunmaa (Turku), Viipurin Kirjatyö Oy. (Viipuri), Kirjapaino Bio (H:ki), Lapuan Kirjapaino (Lapua); kirjansitojia koskevan työehtosopimuksen: Oy. Gutenberg (H:ki), Kirjapaino Oy. Ilmarinen (Viipuri), Viipurin Kirjatyö Oy. (Viipuri) ja Oy. Kirjansitomo Ab. (Viipuri).—Kaikki tehdyt työehtosopimukset ovat voimassa v:n 1939 helmikuun loppuun.

Kertomusvuoden loppupuolella tehtiin S. Graafillisen Teollisuuden Harjoittajain Liitolle esitys kirjansitojain työehtosopimuksen hyväksymisestä mainitun liiton jäsenten kirjapainojen yhteydessä oleviin kirjansitomoihin. Työnantajaliiton lopullista vastausta ei saatu vielä vuoden päättyessä.

Palkkausselkkauksia

tapahtui kertomusvuoden alkukuukausien aikana varsin useissa pääkaupunkijaisissa kirjapainoissa ja kirjansitomoissa. Erinäisissä muissakin kaupungeissa tapahtui työehtosopimusten tulkinnasta johtuneita vähäisempiä erimielisyyksiä. Neuvottelujen avulla saatiin selkkaukset yleensä selvitettyiksi työntekijöitä tyydyttävällä tavalla.

Valistustyö.

Kirjallinen valistustyö on edelleen tapahtunut liiton julkaiseman Kirjatyö-lehden, kierto- y.m. kirjeiden ja liiton puolesta lähetettyjen puhujien välityksellä.

Avustustoiminta.

Työnsaantimahdollisuudet ovat osoittaneet elpymisen merkkejä, josta johtuen työttömien prosentti liitossamme on toimintavuoden kuluessa vähentynyt, edelliseen vuoteen verraten kahdella, tehden se nykyisin 6,5%.

Liiton avustusmenot ovat samaten laskeneet noin 75.000 mk:lla edelliseen vuoteen verraten, tehden avustusten yhteinen summa v:ltä 1936 Smk. 206.285:70.

Kertomusvuonna toimeenpantiin myös liiton jäsenten keskuudessa keräys työttömien hyväksi, jonka tuotto muodostui Smk. 15.696:50 eli joukon toistatuhatta paremmaksi kuin edellisenä vuonna.

Lisäksi on annettu pienempiä apurahoja SAK:n kesäkurssien oppilaille, Kirjapainotaidolle ja HKY:n Käsintalojain osastolle.

Suomen Puutyöväen liitto.

Osastot ja jäsenmäärät.

Uusia osastoja perustettiin vuoden kuluessa 15 mutta saman ajan kuluessa lopetti toimintansa 7, niin todellinen lisäys osastojen luvussa oli vaan 8, joten vuoden alussa ollut osastojen luku 90 nousi vuoden loppuun mennessä 98. Uusia jäseniä liittyi vuoden kuluessa 2.371, mutta samanaikaisesti jätti jäsenyytensä hoitamatta 1.337, niin todellinen jäsenlisäys oli vain 1.034. Liiton jäsenmäärä, joka vuoden alussa oli 3.145 oli vuoden lopussa 4.179, joten jäsenmäärässä tapahtui 33 % lisäys.

Palkkaliikkeet.

Vuoden 1936 aikana oli liitollamme 25 palkkaliikettä, joissa 13 tapauksessa päästiin sovintoon neuvottelutietä, 5 tapauksessa esitykset tuloksettomina raukesivat ja 7 johti avonaiseen taisteluun.

Palkkaliikkeet ilman työnseisausta käsittivät 41 työnantajaa, sekä 4.755 työntekijää, joista järjestyneitä 1.458. Työtaistelut käsittivät 102 työnantajaa, sekä 745 työntekijää, joista järjestyneitä 367. Lakoissa menetettiin yhteensä 33.956 työpäivää ja työpalkkoina 1.117.000 mk. Palkkaliikkeiden ja työtaistelujen avulla saavutetut palkkojen korotukset vaihtelivat 10—45 mk välillä työläistä kohti viikossa, ollen keskimääräinen korotus työläistä kohti noin 22 mk viikossa. Palkkojen korotuksiin osallistui 4.171 työntekijää, joista järjestyneitä 1.687. Kun palkkojen korotuksista tuli välittömästi osallistumaan 4.171 työläistä, niin korotuksina saatu summa teki yhteensä noin 91.762 mk. viikossa.

Työehto- ja palkkasopimuksia oli liiton alueella yhdeksällä eri paikkakunnalla vuoden päättyessä voimassa 14 käsittäen sopimukset 182 työnantajaa sekä 1.542 työntekijää, joista järjestyneitä 880.

Valistus- ja järjestämistyö.

Kuluneen kertomusvuoden aikana on liiton taholta suoritettu sekä suullista että kirjallista valistustyötä. Liiton puheenjohtaja on siinä tarkoituksessa tehnyt järjestelymatkoja suurimpiin puuteollisuuskeskuksiin tarkoituksella perustaa osastoja, sel*ä osallistuen palkkaliikkeiden hoitamiseen. Toimistotyönsä ohella liiton sihteeri on myöskin samoissa tarkoituksissa liikkunut eri paikoissa puutyöläisten keskuudessa.

Kirjallista valistustyötä on etupäässä suoritettu Palkkatyöläisen välityksellä, jota on liiton kustannuksella tilattu jokaiselle liiton jäsenelle sekä jaettu erityisiä Työnjuhla ja Valistusviikon numeroita useampia tuhansia järjestymättömien puutyöläisten keskuudessa. Valistus- ja järjestelytyömme onkin tämän vuoden aikana ollut tuloksellisempaa kuin aikaisemmin, johon myöskin viittaa jäsenmäärämme tuntuvampi lisääntyminen.

Liiton avustukset.

Avustustoiminta liiton taloudellisen aseman huomioon ottaen on kuluneen vuoden aikana muodostunut verraten raskaaksi. Lähempi selostus liittomme avustustoiminnasta selviää alla olevasta yhdistelmästä.

Työtaisteluavustuksia	149.946:—	
Sairausavustuksia	22.723:—	
Hautausavustuksia	6.050:—	
Oikeusavustuksia	3.432:65	
Ylimääräisiä avustuksia	2.320:—	184.471:65

Työttömyys- ja matka-apukassa.

Työttömyysavustuksia	27.302:—	
Matka-avustuksia	1.313:—	28.615:—
Yhteensä Smk.		213.086:65

Suomen Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto.**Liittotoimikuntaan**

ovat kuluneena toimintakautena kuuluneet vuosikokouksen valitsemina K. A. Manninen, jonka liittotoimikunta valitsi puheenjohtajakseen, Aleksi Aaltonen varapuheenjohtajana, Atte Pohjanmaa sihteerinä ja Artturi Aalto rahastonhoitajana sekä muina jäseninä Toivo Rainio ja Jussi Raitio.

Avustukset ja stipendit.

Työttömyys- ja sairausavustuksia, joita varten vuosikokous varasi 5.000 mk, on viime kalenterivuoden aikana annettu 2.000 ja kuluvan vuoden aikana 500 mk yhdelle jäsenelle.

Liittokokous varasi stipendejä varten 12.000 mk., josta oli vähennettävä jo aikaisemmin jaettu 2.500 mk. Liittotoimikunta on kuluneen toimintavuoden aikana myöntänyt stipendejä yhteensä 12.000 mk. edestä. Sen johdosta että Kero A. Vuorelta oli poliittisista syistä riistetty hänelle annettu 12.000 mk:n valtionstipendi, päätti liittotoimikunta tapauksen laatuun katsoen myöntää hänelle ylimääräisen stipendin.

Työehtosopimus ja palkkaliikkeet.

Vuosikausia vireillä ollut työehtosopimuskysymys on kuluneen toimintavuoden aikana vihdoinkin saatu pois päiväjärjestyksestä, kun liiton ja Työväen Kustannusliikkeiden Liiton välillä joulukuun 1 p:nä solmittiin sopimus.

Viime keväänä pidetty liiton vuosikokous päätti olla tyytymättä siihen Työväen Kustannusliikkeiden Liiton kantaan, että liiton esittämällä pohjalla ei voida ryhtyä työehtosopimuksesta neuvottelemaan, koska samanaikaisesti on myös Suomen Sanomalehtimiesten Liiton taholta esitetty sopimuksen solmimista. Liittokokous katsoi, että asiaa on edelleenkin ajettava siten, että sosialidemokraattisten lehtimiesten ja Työväen Kustannusliikkeiden Liiton välillä saataisiin sopimus aikaan. Liittotoimikunta teki asiasta vielä kerran esityksen kustantajain liitolle, ja se johtikin tulokseen. Neuvottelut sopimuksesta aloitettiin lokakuun 6 p:nä ja sopimus allekirjoitettiin joulukuun 1 p:nä, sitten kun Sos.-dem. Sanomalehti-

miesliiton ylimääräinen kokous marraskuun 11 p:nä oli työntekijäin puolesta ja Työväen Kustannusliikkeiden Liiton jäsenyhtiöt työnantajain puolesta hyväksyneet sopimuksen sanamuodon. Sopimus tuli voimaan heti. Sen voimassaolo kestää v:n 1938 loppuun, ja se jatkuu edelleen vuoden kerrallaan, ellei sitä irtisanota.

Työväen Kustannusliikk. Liiton alaisina koskee sopimus kaikkiaan 13:a yhtiötä ja niiden työntekijöitä ja Puoluetoimikunnan alaisena TST:oa ja sen toimittajia. Liiton jäsenmäärä on edelleen 65.

Julkaisutoiminta.

Liitto on entiseen tapaan kustantanut ja julkaissut Työväen Joulualbumin, joka on tuottanut verrattain hyvän taloudellisenkin tuloksen liitolle.

Suomen Kunnantyöntekijäin liitto.

Osastot ja jäsenmäärä.

Kertomusvuoden aikana perustettiin liittoon 5 uutta osastoa ja liittyi yhteensä 1.069 uutta jäsentä, joten vuoden päättyessä liitossa oli kaikkiaan 27 osastoa, joiden yhteinen jäsenmäärä oli 2.551.

Palkkaliikkeet.

Tampereella ja *Kotkassa* jatkuivat työehtosopimukset muutoksitta. — Vuoden alussa irtisanoi *Jyväskylän* kaupunki työehtosopimuksen ilmoittaen, ettei se uutta sopimusta tee. Järjestön taholta koetettiin tehdä voitava sopimuksen saattamiseksi uudelleen voimaan, mutta kaupunginvaltuuston porvarillinen enemmistö kylmästi torjui kaikki yritykset tässä suhteessa. Kun riittäviä mahdollisuuksia pakkotoimenpiteisiin ei ollut olemassa, täytyi enemmistä toimenpiteistä tällä kertaa luopua. *Lahden* kaupungille jätettyä esitystä työehtosopimuksen tekemisestä ei saatu kertomusvuoden aikana päätökseen, joten se on vielä avoinna. Samoin on avoinna *Helsingin* kaupungille tehty esitys kaupungin työläisten työ- ja palkkaehtojen määrittämisestä työehtosopimuksella. Kaupunginvaltuusto tosin päätti kehoittaa kaupunginhallitusta laatimaan ehdotuksen kaupungin ja kaupungin työläisten muodostaman järjestön välillä tehtäväksi työehtosopimukseksi, mutta kun kaupunginhallitus tulkitsee valtuuston päätöstä siten, että Kunnantyöntekijäin liitto enempää kuin sen alaiset osastotkaan eivät ole sellaisia yksinomaan kaupungin työläisten muodostamia järjestöjä, jota valtuuston päätös muka edellyttää, ei asiassa ole päästy sen pidemmälle. Vuoden lopulla *Helsingin* kaupungin keskuskeittolan johtokunnalle jätetty esitys mainitun keskuskeittolan työntekijäin työ- ja palkkaehtojen määrittämisestä työehtosopimuksella on niinkään avoinna, lepäämässä kaupunginhallituksessa, jolta keittolan johtokunta on tiedustellut, voidaanko tällainen sopimus tehdä. Vuoden lopulla jätettiin työehtosopimusesitykset asianomaisten osastojen toimesta myöskin *Turun* ja *Vaasan* kaupungeille, mutta ovat nekin vielä avoinna. Sen sijaan *Lauritsalan* kauppalan kanssa saatiin neuvottelujen jälkeen työehtosopimus valmiiksi, mutta kun se meni kauppalanvaltuuston vahvistettavaksi ja valtuusto vahvisti sen, tehtiin porvariston taholta mainitusta valtuuston päätöksestä valitus maaherralle, jonka ratkaisua kertomusvuoden loppuun mennessä ei ehditty saamaan, joten tämäkin sopimusasia on toistaiseksi

avoinna. Edellä mainittujen lisäksi tehtiin useita esityksiä kunnantöntehtäjäin palkkojen ja muidenkin työehtojen parantamiseksi, saavuttaen tässä suhteessa enemmän tai vähemmän merkittäviä tuloksiakin.

Valistustyö.

Erikoista järjestäjää liitolla ei ole kertomusvuonna ollut, vaan on valistustyö rajoittunut pääasiassa kertakäynteihin liiton osastoissa. Marraskuussa vietetyn ammatillisen valistusviikon ja sitä seuranneiden kunnallista vaalien johdosta liitto lähetti tilapäispuhujia niihin tilaisuuksiin, joita osastot noina aikoina eri puolilla maata järjestivät.

Avustustoiminta.

Kertomusvuoden aikana on liitto jakanut jäsenilleen sääntömääräisinä avustuksina: sairausavustusta 17.941:—, hautausavustusta 8.000:—, työtömyys- ja matka-avustusta 23.883:50 eli yhteensä avustuksia 49.824:50.

Suomen Elintarvetyöläisten liitto.

Osastot ja jäsenmäärä.

Liiton osastojen luku oli vuoden 1936 alussa 41 ja vuoden lopussa 46. Uusia osastoja perustettiin 5. Jäseniä oli liitossa vuoden alussa 1.303, joista miehiä 459 ja naisia 844 ja vuoden lopussa 1.946. Näistä oli miehiä 741 ja naisia 1.205. Jäsenmäärän lisäys "oli vuoden kuluessa 643.

Palkkaliikkeet ja työehtosopimukset.

Palkkaliikkeitä oli kertomusvuoden aikanakin huomattavasti. Voimassa olleita sopimuksia uusittiin ja sen lisäksi saatiin aikaan uusia työehtosopimuksia. Niinpä *leipomotyöalalla* uusittiin Jyväskylässä Osl. Mäkimatin leipomotyöläisten sopimus, Tampereella Osl. Voiman ja työväenyhdistyksen leipomotyöläisten sopimus, Oulussa Oulun Osk. leipurien palkkasopimus ja uusia sopimuksia solmittiin: Joensuussa Osl. Oman-Avun leipomotyöläisten sopimus ja Kemissä Kemian Osk. leipomotyöläisten sopimus, kohoten k.o. sopimusten alaisten työläisten alimmat palkat 5—8 % :lla. — Kotkassa saatiin parissa leipomoliikkeessä alemmpipalkkaisten työläisten palkkoja kohoamaan n. 5 % :lla. — *Makkaratyöalalla* Tampereella saatiin kaikkien paikkakunnan makkaratyöläisten palkat kohoamaan 10 % :lla ja Oulussa Oulun Osl. makkaratehtaassa 8 % :lla. — *Ravintolatyöalalla*: Jyväskylässä uusittiin sikäläisen työväenyhdistyksen ravintolatyöläisten sopimus, Oulussa Oulun Osk. ja työväenyhdistyksen sopimus, Kotkassa Kymnlaakson Osl. sopimus ja Varkaudessa sikäläisen Osl. sopimus. Palkat kohosivat k.o. sopimusten alaisille työläisille 5—12 % :lla. Uusia sopimuksia solmittiin ravintolatyöalalla Lappeenrannassa sikäläisen työväenyhdistyksen kanssa ja Vaasassa sikäl. osuusliikkeen kanssa, kohoten tehtyjen sopimusten palkkamääräysten perusteella k.o. työläisten palkat 8—10 % :lla. Lisäksi solmittiin Turussa vuoden lopussa Osl. Tarmolan kanssa ravintolatyöläisten sopimus voimassaolevilla palkkamääräyksillä. — *Myllytyöalalla*: OTK:n Jääskén myllytyöläisille saatiin palkat kohoamaan 5 % :lla. Sensijaan Helsingissä Helsingin Mylly- ja Kauppa O/Y:n myllyn työläisten palkankorotusesitys ei vienyt tällä kertaa tulokseen. Myöhem-

min sitten eräitten alempipalkkaisten työläisten palkkoja koroitettiin, johtuen se k.o. palkkaliikkeestä. — *Juomateollisuustyöalalla:* Kemissä Työväen Virvoitusjuomatehtaan työläisille saatiin solmituksi työehtosopimus, kohoten työläisten palkat keskimäärin 8 %:lla. — *Suomen Sokeri OY:lle* jätettiin liiton puolesta marraskuussa kirjelmä, missä asianomaisten tehtaiden työläisten yleisten ja ammattiosastojen kokousten esityksestä vaadittiin kaikkien työläisten palkkoja kohoitettavaksi 1:— ^markalla tunnissa ja eräitten työläisten palkkoja, jotka olivat jääneet alhaisemmiksi kuin toisten vastaavien työläisten, koroitettavaksi samalla saman suuruisiksi. Turun ja Kotkan sokeritehtaissa koroitettiin palkkoja miehille 50—60 pennillä ja naisille 20—30 pennillä sekä pojille 25 pennillä tunnissa. Helsingissä ei vuoden loppuun mennessä palkkoja koroitettu, vaan ainoastaan tasoitettiin eräitten niiden työläisten palkkoja, joilla oli ollut alhaisempi palkka. Näinollen tämän tehtaan osalta jäi palkkajuttu avonaiseksi vielä alkavalle vuodelle.

Edellämainitut palkkaliikkeet koskivat noin 1.200 työläistä. Työehtosopimuksia oli vuoden 1936 lopussa liiton alaisilla järjestöillä voimassa eri osissa maata. 34 ja työskenteli näiden sopimusten alaisena noin 2.300 työläistä.

Valistamis- ja järjestämistyötä

on liiton sihteeri muiden töittensä ohella tehnyt siinä määrässä kuin hänellä siihen on ollut mahdollisuuksia. — Kirjallista valistustyötä on tehty pääasiassa Palkkatyöläisen välityksellä. Lisäksi on liiton lähettämässä kiertokirjeissä kiinnitetty osastojen ja jäsenten mieleen m.m. toiminnan vilkastuttamista ja jäsenmäärän kohoamisen tarpeellisuutta.

Vuoden varrella pidetty liiton edustajakokous antoi myöskin ripeyttä järjestäytymiselle ja järjestötoiminnalle yleensä liiton piiriin kuuluvain työläisten keskuudessa maassamme.

Avustustoiminta.

Liiton työttömyysavustuskassan toiminta lopetettiin edustajakokouksen päätöksen perusteella viime heinäkuun 1 p:nä. Työttömyysavustusta liiton jäsenille maksetaan edelleenkin kuitenkin liiton rahastosta edustajakokouksen tekemällä päätöksellä. Työsuhteiden parantumisesta on johtunut, että työttömyysavustusta tarvitsi maksaa vain 1.584:—. Muita avustuksia maksettiin: sairausavustusta 3.235:— ja hautausavustusta 900:— sekä oikeusavustusta 1.391:—. Yhteensä avustuksia maksettiin 7.110:— markkaa.

Suomen Merimies-Unioni.

Jäsenistö.

Vuoden kuluessa liittyi Unioniin yhteensä 1.544 uutta jäsentä. V. 1935 liittyi 856 uutta jäsentä. Unionin jäsenmäärä ei kuitenkaan ole lisääntynyt samalla määrällä kuin uusia jäseniä on liittynyt, sillä kun merimieheksi ryhtyy paljon nuorta väkeä, jolla ei ole aikomustakaan jäädä ammattiin, vaan muutaman matkan jälkeen jäävät monet taas maihin töihin, niin sellaiset tavallisesti jäävät samalla pois Unionista. Ammatissa pysyvät, vaikka siirtyisivätkin laivasta eli työpaikasta toiseen, eivät yleensä jää pois Unionista. Kun Unionissa ei yleensä oteta uutena jäsenenä järjestöön

ketään sellaista, joka jälkeen 1930 on Unioniin liittynyt, vaan pitkäaikaisenkin ammatista poissaolon jälkeen on selvitettävä' vanha jäsenyys, on ammatissa pysyvä merimiesaines yleensä myös pysyvää jäsenistöä. Saataavissa olevien tilastojen mukaan on Unionin jäsenmäärä vaihdellut seuraavasti:

Vuosi	1921	1922	1923	1924	1927	1928	1930
Jäsenmäärä	531	508	291	216	826	1.179	1.040
Vuosi	1931	1932	1933	1934	1935	1936	
Jäsenmäärä	1.028	1.290	1.060	1.194	1.345	2.209	

Kertomusvuonna päästiin myös alkuun laivanaisten järjestämisessä ja monilla laivoilla ovat he jo 100 % :sesti järjestyneitä. Kansi- ja konemiestön järjestyneisyysprosentti ulkomaanliikenteen konevoimaisilla laivoilla on 85—90. Näin hyvä järjestyneisyys ei ole ollut koskaan aikaisemmin.

Palkkaliikkeet.

Keväällä esitettiin vaatimus palkkojen korottamisesta Turun seudun rannikkolaivoilla ja lakkouhalla onnistuttiin saamaan kuukausipalkkoihin yleensä 100— markan korotus. Samoin Tampereen vesistöalueella saatiin palkkoihin jonkun verran korotuksia.

Jo toukokuussa pidetyssä Unionin edustajiston (liittoneuvosto) kokouksessa päätettiin ryhtyä toimenpiteisiin ulkomaan liikenteessä olevien merimiesten palkkojen korottamiseksi. Hallinto valmistelikin toimenpiteitä yhteisymmärryksessä SAK:n ja kansainvälisten yhteistyöjärjestöjen kanssa ja lokakuussa esitettiin vaatimukset laivanvarustajille. Kun niihin ei saatu tyydyttäviä vastauksia, toimitettiin laivoilla olevien jäsenten keskuudessa lakkoäänestys, jossa yli 95 % antoi hallinnolle valtuudet lakon julistamiseen. Tämän jälkeen annettiin valtion työriitojen sovittelijalle tilaisuus välitykseen ja seurauksena oli, että lakko vältettiin molempuolisten myönnytysten jälkeen ja palkat nousivat keskimäärin 10 %:lla. Merimiesten palkkojen kehityksestä (vertaa jäsenmäärän vaihteluun) antaa selvän kuvan seuraava taulukko, jossa v. 1936 palkat saavutettiin palkkaliikkeellä v. 1935 lopulla ja v. 1937 palkat palkkaliikkeellä, josta edellä on kerrottu (Smk. kuukaudessa laivan ruoassa):

	1914	1920	1927	1929	1933	1936	1937
Kirvesmies	80	325	1000	1200	1070	1125	1225
Pursimies	75	325	900	1130	1000	1050	1150
Matruusi	50	250	700	925	825	870	950
Puolmatruusi	45	225	625	725	650	690	750
Jungmanni	30	125	450	500	400	420	475
Donkeymanni	60	—	825	1130	1015	1050	1150
Rasvaaja	55	—	750	960	880	930	1020
Moottorimies	—	—	—	—	—	—	1020
Vanh. lämmittäjä	55	275	750	950	850	900	1000
Nuor. lämmittäjä	45	—	650	800	725	780	850
Trimmari	45	—	—	760	660 ~	700	760

Verrattessa palkkojen kehitystä elinkustannusindeksiin ja valuuttakurssien muutokseen on realipalkka kohonnut huomattavasti, mutta vain taistelujen ja järjestövoiman avulla.

Vuoden lopulla saatiin ensimmäinen kerta korotus myös naisten palkkoihin Suomen Höyrylaivosakeyhtiön laivoilla, vaikka vain osa naisista oli järjestynyt. Onnistunut palkkaliike antoi kuitenkin voimakkaan syäksyn järjestäytymiseen.

Yleistä.

Vuoden 1936 aikana on Unioni asiamiehineen hankkinut merimiehille korvauksia merimieslain ja merityöaikalain perusteella kymmeniä tuhansia markkoja. Varsinkin työaikalain noudattamiseen nähden on saatu melkoisia parannuksia ja vuoden lopulla monilla laivoilla täytyi ryhtyä noudattamaan lakia keittiöhenkilökuntaankin nähden.

Suullisesta valistustyöstä ovat huolehtineet pääasiassa asiamiehet, joita on ollut 18 kotimaan satamassa yhteensä 20, joista 2 naisia. Lisäksi on ollut asiamies 4 ulkomaan satamassa. Vuoden alussa oli Unionilla asiamies 8 sellaisella ulkomaanliikenteen laivalla, jotka vain harvoin tai ei koskaan käyneet sellaisessa kotimaan satamassa, jossa on asiamies. Laivaasiamiehiä oli vuoden lopulla n. 40 laivalla.

Kirjallinen valistustyö on tapahtunut suomen- ja ruotsinkielisenä julkaistun ammattilehden »Merimies-Sjomannen» kautta, joka 24-sivuisena on ilmestynyt joka kuukausi.

Suomen Kuljetustyöntekijäin Liitto.

Osastot ja jäsenmäärä.

Liiton ensimmäisen, toimintavuoden aikana on ammattiyhdistysliike yleensä vilkastunut ja jäsenmäärä kaikissa liitoissa kasvanut. Liittyneet jäsenet eivät kuitenkaan kaikki ole jääneet jatkuvasti jäsenyyteen, vaan ovat lyöneet laimin jäsenyytensä hoitamisen. Tämä ilmiö on liittosammekin havaittavissa.

Vaikka toimintavuoden aikana liittyi uusia jäseniä 1.704, niin koko jäsenmäärä ei kuitenkaan noussut kuin 1.927, joten jäsenyytensä on jättänyt hoitamatta tai jääneet rästiläisinä jäsenyydessä kulkeviksi siten, etteivät tule neljänneksittäin tilityksissä esille 783. Jäsenmäärä on kuitenkin lähes puolella lisääntynyt.

Osastoja oli vuoden alussa 19 ja vuoden lopussa 30, joten osastojen lukumäärä on lisääntynyt 11 ja lisäksi osasto Maksilahdessa elpynyt nukuneesta tilasta uudelleen toimintaan.

Avustukset osastoille oikeusasioissa.

Liiton osastojen rekisteröimisessä on ollut kuluneen vuoden aikana huomattavia vaikeuksia. Useat osastot on vasta paikkakunnan raastuvan-oikeuden antaman päätöksen jälkeen rekisteröity. Niinpä Pietarsaaren Ranta- ja Satamatyöläisten osaston, Vaasan Automiehet r.y:n ja Viipurin Satamatyöntekijäin osaston rekisteröimisasiat joutuivat kulkemaan raastuvanoikeudessa. Kaikissa edellämainituissa tapauksissa liitto on järjestänyt lainopillisen avustuksen ja jutut päättyneet siihen, että raastuvanoikeus on antanut myöntävän lausunnon osaston rekisteröimiseen ja osastot on rekisteröity. Nuo toimenpiteet ovat kuitenkin suuresti vaikeuttaneet osastojen toimintaan pääsemistä ja vaatineet liitolta kustannuksia.

Avustukset.

Sairasavustuksia on liitto suorittanut Smk. 1.096:— ja hautausavustuksia Smk. 2.300:—. Liiton omien palkkaliikkeiden johdosta ei ole jouduttu suorittamaan taisteluavustuksia. S. Puutyöväenliiton Hämeenlinnan puuvillatehtaan lakkoon osallistuneita liittomme jäseniä avustettiin Smk:lla 663:—.

Palkkaliikkeet.

Kertomusvuoden aikana oli liitolla kaikkiaan 21 palkkaliikettä. Avoin taistelu muodostui vain Helsingin rakennuskuorma-autoilijain palkkaliikkeessä, jossa neljän päivän lakolla saavutettiin työnantajain järjestöiltä maksulupaus, joka koroitti rakennuskuorma-autoilijoiden ansiot noin 15 % ja 25 % välillä. Taisteluun osallistui 254 autonkuljettajaa ja 175 apumiestä. Lakon jälkiselvittelyssä joutui kuljetusliike Vakava lakkotilaan ja jatkui lakko siellä viikon.

Pietarsaaren satamatyöläisten palkkaliike johti yllätyslakkoon ennenaikaisesti. Lakkoon osallistui 270 satamatyöläistä ja päättyi kolmen päivän kuluttua häviöön. Palkkataso tuli kuitenkin osittain korjatuksi ja vuorotyö satamasta poistetuksi.

Muissa palkkaliikkeissä selviydettiin neuvotteluilla ja huomattavammat olivat Kotkan, Viipurin, Turun, Rauman ja Helsingin satamatyöläisten, joissa muualla paitsi Helsingissä palkat koroituivat ja Helsingissä saatiin lupaus koroittamisesta huhtikuun 1 päivästä 1937 aikain. Uuraassa lopetettiin vuorotyöt joukkopäätöksellä, joka merkitsi huomattavaa ansiolisää satamatyöläisille. Uuraan esimerkkiä seurasi Maksalahden satamatyöläiset ja vaatimukset muissakin satamissa johtivat siihen, että vuorotyöt etelän satamista poistettiin, lukuunottamatta Mäntyluotoa, jossa ei ole järjestövoimaa riittävästi.

Palkkaliikkeet tuottivat koroituksia kaikkiaan noin 5.000 työntekijälle keskimäärin 75 penniä tunti.

Valistustyö.

Kirjallista valistustyötä on liitto suorittanut julkaisemalla 15 sivua käsittävän lentolehden, osoitettu autonkuljettajille. Lehtistä levitettiin 1.000 kpl. Palkkityöläinen on lähetetty liiton kustannuksella jokaiselle jäsenelle, joka kirjallisena valistajana on merkityksellisin.

Suullisessa valistus- ja järjestelytyössä on liiton sihteeri tehnyt matkoja niin paljon kuin toimistotyöstä on joutanut, jotka matkat varsinkin kesäkaudella suurelta osaltaan muodostuivat palkkaliikkeiden hoitamiseksi. Kevätkaudella oli liiton palveluksessa järjestäjänä L. Metsämäki kolmen kuukauden ajan, yhdessä S. Merimies-Unionin kanssa palkkaamana. Järjestäjän työskentely kohdistettiin pääasiallisesti Pohjolan satamiin ja sisä-Suomen liikennekeskuksiin.

Ruotsinkielisille seuduille on saatu valistustyössä SAK:n järjestäjän tukea ja kirjallisessa valistustyössä Arbetarbladetista. Lisäksi on Ruotsin Kuljetustyöntekijäin liitto lahjoittanut 150 kpl julkaisuaan, jotka on toimitettu ruotsinkielisille osastoille.

Liite.

PÖYTÄKIRJA Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton Valtuuston sääntömääräisestä kokouksesta, joka pidettiin toukokuun 10 päivänä 1936 Helsingin Työväentalon K-salissa. Puheenjohtajina toimivat SAKn puheenjohtaja *Edv. Huttunen* ja varapuheenjohtaja *V. V. Salovaara*. Pöytäkirjan laati *E. K. Louhikko*.

Kokouksen alkutoimet.

Kokouksen avasi SAKn puheenjohtaja *Edv. Huttunen* lausuen samalla valtuuston jäsenet tervetulleiksi. Avauspuheessaan hän selosti edellisen vuoden toimintaa luoden katsauksen ammattiyhdistysliikkeemme niin taloudellisiin kuin järjestöllisiin saavutuksiin. Ammatillisilla järjestöillä on ollut ilo merkitä myötätuulta toiminnassaan. Jäsenmäärän nousu ei ole kylläkään numerollisesti niin loistavaa, mutta kasvu on joka tapauksessa tasaista ja viittaa siis pysyvään voimistumiseen. Palkkaliikkeemme ovat yleensä onnistuneet ja tämän kautta ovat kymmenet tuhannet työläiset saaneet palkka- ja elintasonsa nousemaan. Ei kuitenkaan voida kieltää, etteikö ammattiyhdistysliikkeellä olisi ollut vaikeuksia ja vastuksia voitettavanaan. Valtiollinen elämä on kulkenut taantumuskauden merkeissä eikä siis ole ollut erikoisemmin myönteinen ammattiyhdistysliikkeelle. Useita kuristuslakeja on ollut suunnitteilla ammatillista liikettä vastaan, mutta ne on saatu torjuttuiksi. Erikoisesti on merkittävä hallituksen yritys lakkovapauden rajoittamisesta, joka yritys kuitenkin on toistaiseksi työnnetty takaisin järjestöjemme voimakkaan vastalauseliikkeen johdosta. Taantumuspörvärillisellä taholla on käsitelty kysymystä ammattiyhdistysliikkeemme olemassaolon oikeutuksesta ja onpa vaadittu liikkeemme lakkauttamistakin. — Vaikeuksista huolimatta odotamme liikkeellemme edelleen myönteistä kehitystä, ja jos jäsenluku edelleen kasvaa ja järjestöjemme toiminta vilkastuu sekä tulevaisuudessa eduskuntavaaleissa saavutetaan voittoja, niin voimme olla vakuutettuja, että voimme edelleenkin ammattiyhdistysliikkeen avulla kohottaa tämän maan palkkatyöväen taloudellista ja yhteiskunnallista asemaa. — Puheenjohtaja lausui lisäksi muistosoanoja kuoleman kautta riveistä poistuneelle valtuuston jäsenelle *Sulo Mäenpäälle*, kokouksen kunnioittaessa hetken hiljaisuudella tämän ammattiyhdistysliikkeen hyväksi paljon toimineen toverin muistoa.

Valtuuston kokous todettiin sääntöjen määräämällä tavalla koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Suoritettussa nimenhuudossa todettiin läsnä oleviksi seuraavat Valtuuston täysivaltaiset jäsenet: *Hannes Sarén, August Saxell, Otto Saarinen, Emil Murto, Kustaa Suhonen, T. F. Laakso, J. A. Niemi, Johan Tunturi, Eero A. Vuori, Uuno H. Immonen, A. Karvosenoja, I. K. Björk, E. Härmä, Albin Valkama, J. Halme, O. Suikkanen, J. O. Kangas, K. Salonen, Hannes Sahi, E. Päiviö, Toivo Haaja, J. Niinistö, N. Välläri, Yrjö Salminen*. Lasi-teollisuustyöväen liiton edustajan *Karl Anderssonin* ollessa estettynä

saapumasta oli liiton edustajana *Otto Turunen*. Lisäksi oli kokouksessa saapuvilla tilintarkastaja *Pekka Railo*, SAK:n Työvaliokunnan jäsenet ja joukko liittojen toimitsijoita.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin *A. Karvosenoja* ja *E. Härnä*.

Työjärjestyksen hyväksymisen yhteydessä huomautti *Välläri*, että hän oli esittänyt kokouksen työjärjestykseen otettavaksi kysymyksen ruotsinkielisen äänenkannattajan hankkimisesta SAK:lle. *Huttunen* selosti *Välläri*n esitystä, joka oli jätetty Työvaliokunnalle vasta sen jälkeen kun esitysten sisäänjättöä varten varattu aika oli jo loppuun kulunut. Näin ollen ja koska kysymys ei ole muutenkaan ilman perusteellista tutkimusta päätettävissä, ei Työvaliokunta katsonut oikeaksi hyväksyä asiaa kokouksen työjärjestykseen. Kokoukselle esitetty työjärjestys hyväksyttiin sellaisenaan.

Toimintakertomus.

V:n 1935 toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä kosketteli *Välläri* ruotsinkielisten työläisten keskuudessa suoritettavaa valistustyötä ja toivoi erikoisesti lehtiasian saatavaksi ratkaisuun. Liittojen ja SAK:n toimitsijain taholta selostettiin ruotsinkielisten työläisten keskuudessa tehtyä sekä suullista että kirjallista valistustyötä. — »Palkkatyöläisen» toimitustavasta tehtiin huomautukset lehden selostuksesta Helsingin Ammatillisen Paikallisjärjestön v. 1935 ja 1936 kokouksista sekä Metallityöväen liiton liittoneuvoston julkilausuman julkaisemisesta. — Liittojen lehdet-kohdalla huomautti *Salovaara*, että Merimies-Unioni muistutuksista huolimatta painattaa lehteään yhä edelleen sellaisessa kirjapainossa, joka ei ole allekirjoittanut työehtosopimusta, maksaa kurjia palkkoja ja teettää pyöreitä päiviä. Sellainen menettely ei ole sallittua ammattiliitolle silloin kun on olemassa työväen painoja, jotka noudattavat sopimuksia ja yleensä muitakin työoloja koskevia määräyksiä. — Kustannustoimintakappaleen kohdalla esitti *Välläri* huomautuksen, että Työvaliokunta on tarkistamatta julkaissut *Eero A. Vuoren* kirjan »*Taistelu työpalkasta*», jossa hänen mielestään on esitetty väärin Marxin työpalkkaa koskevia teorioita. Huomautuksen johdosta syntyneessä keskustelussa torjuttiin täysin edelläesitetyt väitteet, jotka johtuvat ainoastaan yhdestä mainitussa teoksessa esitetyistä lauseista. Kirja täytti ilmestymisellään suuren aukon ammatillisen liikkeen valistustyössä, ja sitä osoittaa sen joukkojen keskuudessa saama hyvä kannatus, jota asiaton »arvostelu» ei ole voinut horjuttaa. — Liittojen toimintakertomusten kohdalla todettiin, että Suomen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan liitto oli laiminlyönyt sille kuuluvat jäsenvelvollisuudet Ammattiyhdistysten Keskusliitossa, joten Valtuusto vahvisti Työvaliokunnan aikaisemmin tekemän ilmoituksen mainitulle liitolle, että se on SAK:n sääntöjen 4 §:n 3 mom:n mukaan jäänyt Ammattiyhdistysten Keskusliiton ulkopuolelle.

Toimintakertomus hyväksyttiin esitettäväksi SAK:n edustajakokoukselle v. 1937.

Tilikertomus.

Tilikertomuksen käsittelyssä syntyi keskustelua liittojen velkojen poistoista. Puutyöväen ja Paperiteollisuudentyöntekijäin liittojen toimitsijain taholta huomautettiin, että olisi syytä tehdä poistoja myös heidän liittojensa velkoihin. *Huttunen* selosti lähemmin perusteluja poistoihin todeten, miten Työläisliiton taloudelliseen asemaan on vaikuttanut sen tehtävä uusien liittojen synnyttäjänä. SAK joutuu ennen pitkää ratkaisemaan

Työläisliiton vastaisen kohtalon ja sen vuoksi olisi ehdotettut poistot Työläisliiton velkoihin jo nyt tehtävä. Laajemman keskustelun jälkeen hyväksyttiin SAK:n tilikertomus tilintarkastajain lausunnon kera esitettäväksi SAK:n edustajakokoukselle.

Samoin hyväksyttiin kertomukset »Palkkatyöläisen» ja O/Y Työväentalon tileistä.

Tulo- ja menoarvio.

Valtuuston jäsenille jaettu Työvaliokunnan esitys tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1936 SAK:a ja »Palkkatyöläistä» varten hyväksyttiin sellaisenaan.

Liittojen veroperusteet.

Työvaliokunnan esitys eräitten liittojen veroperusteitten muuttamisesta oli jaettu valtuuston jäsenille. Keskustelun jälkeen hyväksyttiin sellaisenaan esitys, jonka mukaan Kuljetustyöntekijäin liiton I luokan jäsenet kuuluvat SAK:ssa I luokkaan ja liiton II luokan jäsenet kuuluvat SAK:ssa III luokkaan; Kutomateollisuustyöväen liiton I luokan jäsenet kuuluvat SAK:ssa I luokkaan, liiton II luokan jäsenet kuuluvat SAK:ssa II luokkaan ja liiton III luokan jäsenet kuuluvat SAK:ssa III luokkaan; Lasiteollisuustyöväen liiton I luokan jäsenet kuuluvat SAK:ssa I luokkaan, liiton II ja III luokan jäsenet SAK:ssa II luokkaan sekä liiton IV luokan jäsenet SAK:ssa III luokkaan. Edellämainitun päätöksen johdosta esittivät Niemi ja Tunturi eriaivan mielipiteensä.

SAK:n ja KK:n väliset yhteistyösopimukset.

Edellisen vuoden valtuuston kokouksen päätettyä sanoa irti voimassa olleet yhteistyösopimukset, olivat neuvottelut KK:n edustajain kanssa johtaneet siihen, että uudet sopimukset, jotka sisältävät eräitä parannuksia aikaisempaan verraten voitiin allekirjoittaa tammikuussa 1936. Työvaliokunta oli hyväksynyt sopimukset olemaan voimassa 1 päivään kesäkuuta kunnes valtuusto lopullisesti päättää asian.

Lyhyen keskustelun jälkeen hyväksyi valtuusto koeäänestyksellä sopimukset olemaan voimassa helmikuun 1 päivään 1939, jonka jälkeen ne jatkuvat edelleen vuoden kerrallaan, ellei toinen tai toinen sopimuspuoli viimeistään kolmea kuukautta ennen sopimuskauden päättymistä niitä kirjallisesti sano irti.

Toimenpiteet »työmaaterrorilain» kumoamiseksi.

N. Vallari oli jättänyt valtuustolle esityksen toimenpiteistä n.s. työmaaterrorilain kumoamiseksi. Lyhyen keskustelun jälkeen päätti valtuusto hyväksyä yksimielisesti esityksen ja siihen liittyvän Työvaliokunnan lausunnon.

Kokouksen lopettaminen.

Kokouksen lopettajaissanat lausui *V. V. Salovaara*, todeten sen yksimielisyyden, mikä kokouksessa ja sen päätöksissä oli ilmennyt ja toivoen, että Suomen ammattiyhdistysliike Skandinavian maiden järjestöjen tavoin kykenisi entistä tuloksellisemmin toimimaan työväen palkka- ja elinehtojen parantamiseksi.

XIV. Tilasto-osasto

Jäsenmäärä vuoden 1936 lopussa ja SAK:n jäsenmaksuluokittain.

Liiton nimi	Osastoja vuoden lo- pussa	Jäseniä vuoden lopussa		I luokka	II luokka	III luokka	Jäsenmaksuista vapautettuja					
		Miehiä	Naisia	Yh- teensä	Jäse- niä	Jäse- niä	Työtö- myy- den takia	Saira- uden takia	Van- huu- den takia	Sofa- palve- luksen syistä takia		
Työläisliitto	48	973	1.311	2.284	143	189	1.664	207	34	37	6	4
Liiketyöntekijäin liitto	92	1.749	1.779	3.528	65	1.386	1.904	35	32	45	58	3
Kutomateollisuustyöväen l...	22	863	2.640	3.503	284	470	1.866	110	96	71	15	611
Paperiteoll. työntekijäin l...	33	990	356	1.346	7	754	358	63	19	130	12	3
Jalometallityöntekijäin l...	7	212	66	278	102	65	57	18	22	9	5	
Lasiteollisuustyöväen l...	9	457	159	616	250	206	59	8	9	—	9	75
Rautateollisten liitto	18	1.492	41	1.533	17	768	632	2	14	92	—	8
Metallityöväen liitto	87	7.870	234	8.104	1.036	2.498	2.730	463	171	305	149	752
Rakennustyöläisten liitto ...	118	4.600	173	4.773	1.163	1.361	337	950	68	150	56	688
Muurarien liitto	33	1.830	—	1.830	1.361	132	—	158	19	144	8	8
Kirjatyöntekijäin liitto	37	2.458	1.369	3.827	1.216	773	909	231	97	276	72	253
Puutyöväen liitto	100	3.730	449	4.179	92	378	2.795	285	70	120	98	341
1) Sos.-dem. Sanomalehtim. l...		65	—	65	65	—	—	—	—	—	—	—
Kunnantyöntekijäin liitto..	50	1.967	584	2.551	539	672	1.087	160	46	22	23	2
Elintarvikeväestön liitto	46	741	1.205	1.946	263	279	1.329	22	27	—	9	17
Merimies-Unioni	2)	2.115	94	2.209	385	659	623	445	36	—	61	—
Kuljetustyöntekijäin liitto..	50	1.891	62	1.953	1.024	—	59	527	31	33	27	252
Yhteensä	750	34.003	10.522	44.525	7.992	10.590	16.409	3.684	791	1.434	608	3.017

1) Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitolla ei paikallisia osastoja, vaan kuuluvat jäsenet suoraan liittoon.

2) Merimies-Uniolla ei ole paikallisia osastoja, vaan kotimaassa 20 paikallista astiamiestä.

Liittojen tilitykset SAK:lle v. 1936.

Liiton nimi	Jäsen- veroa	Palkka- työlai- sestä	Toim. välineistä	Ilmoi- tukset	Kurs- seista	Korkoa Valistust.	Yhteensä	Maksettu lakko- avustusta liitoille
Elintarvetyöl. liitto	12.300:—	10.692:—	4.236:20	300:—	500:—	80:—	28.108:20	—
Jalometalli	3.024:50	2.699:25	70:50	300:—	500:—	—	6.594:25	—
Kirjatyönt.	38.530:—	225:—	150:—	300:—	1.000:—	—	40.205:—	—
Kuljetustyönt.	15.749:50	16.264:50	4.711:35	300:—	—	—	37.025:35	—
Kunnant.	21.144:—	23.690:75	5.672:30	300:—	1.000:—	—	51.807:05	—
Kutomat.	19.767:—	29.613:—	197:35	400:—	1.000:—	—	50.977:35	—
Lasityöv.	6.095:50	5.022:—	1.194:70	300:—	1.000:—	—	13.612:20	—
Liiketyönt.	27.457:—	1.976:25	1.125:—	822:50	500:—	—	31.880:75	—
Merimies-Unioni	14.212:50	325:—	106:50	100:—	500:—	—	15.244:—	—
Metallityöv. liitto	58.198:50	67.156:—	16.042:35	300:—	1.000:—	—	142.696:85	4.030:—
Muurarien	23.622:—	18.978:—	381:25	300:—	500:—	—	43.781:25	3.672:—
Paperityönt.	10.266:—	13.664:—	452:—	575:—	1.500:—	2.431:45	28.888:45	—
Puutyöväen	21.481:—	41.124:—	7.376:60	300:—	1.000:—	—	71.281:60	23.368:—
Rakennustyöl.	37.756:—	42.102:—	9.144:05	390:—	1.000:—	—	90.392:05	1.509:50
Rautatiealäist.	11.364:50	533:95	849:90	300:—	—	—	13.048:35	—
Työläis	12.880:—	18.085:50	3.818:80	840:—	1.000:—	—	36.624:30	—
Sanomalehtimies	1.300:—	—	—	656:—	—	—	1.956:—	—
Yhteensä Smk.	335.148:—	292.151:20	55.528:85	6.783:50	12.000:—	2.511:45	704.123:—	32.579:50

Tietoja SAK:oon kuuluvien liittojen maksamista avustuksista v. 1936.

Liiton nimi	Työttömyys- kassan varoista	Liiton varoista				Avustuksia yhteensä
		Työritä- avustusta	Sairaus- avustusta	Hautaus- avustusta	Oikeus- avustusta	Muita avustuk- sia
Työläisliitto	7 213:—	—	8 258:—	1 950:—	2 512:20	1 612:25
Liiketyöntekijäin liitto	15 406:75	1 950:—	12 055:—	5 700:—	—	9 767:25
Kutomateollisuustyöväen liitto	831:40	—	18 417:—	4 450:—	—	—
Paperteollisuudentyöntekijäin liitto	17 342:—	—	17 788:—	6 100:—	300:—	—
Jalometallityöntekijäin liitto	*) 2 359:—	—	2 860:—	1 000:—	—	—
Lasteollisuustyöväen liitto	—	—	—	2 400:—	—	500:—
Rautatieväestön liitto	969:—	—	14 932:75	4 900:—	—	100:—
Metallityöväen liitto	38 156:50	9 170:—	40 827:—	31 600:—	7 393:60	61 405:20
Rakennustyöläisten liitto	90 265:—	3 419:—	17 730:50	8 025:—	6 688:50	1 508:—
Muurarien liitto	—	7 344:—	26 846:—	14 000:—	2 690:40	5 975:—
Kirjatyöntekijäin liitto	70 241:75	—	98 544:45	17 250:—	—	—
Puutyöväen liitto	28 615:—	149 946:—	22 723:—	6 050:—	3 432:65	2 320:—
Sos.-dem. Sanomalehtimies liitto ..	*) 2 000:—	—	—	—	—	2 000:—
Kunnantyöntekijäin liitto	23 883:50	—	17 941:—	8 000:—	—	1 463:75
Elintarveteollisuuden liitto	1 584:—	—	3 235:—	900:—	1 391:—	7 110:—
Merimies-Unioni	—	—	—	—	284:—	2 000:—
Kuljetustyöntekijäin liitto	—	600:—	1 096:—	2 300:—	—	—
Yhteensä Smk	298 866:90	172 429:—	303 253:70	114 625:—	24 692:35	86 651:45
Edell. vuonna	402 263:90	199 830:75	287 462:—	113 890:—	44 471:99	18 346:30
						1 066 264:94

*) Liiton varoista.

Liittojen maksamat avustukset yhteensä vv. 1930—36.

Avustuksen laatu	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Työttömyysavustusta	453.260:95	1.004.681:10	776.498:70	675.869:03	485.729:50	1) 402.263:90	298.866:90
Matka-avustusta . . .	9.996:—	21.423:75	4.345:—	3.932:50	7.182:50	—	—
Sairausavustusta . . .	97.766:25	311.673:25	350.153:—	283.242:75	269.472:50	287.462:—	303.253:70
Hautausavustusta ..	42.275:—	103.796:15	98.300:—	77.545:—	77.600:—	113.890:—	114.625:—
Oikeusavustusta . . .	7.845:25	3.943:50	6.596:75	5.768:—	30.340:74	44.471:99	24.692:35
Työtaisteluaavustusta	5.509:—	—	5.510:—	185.562:25	600.345:50	199.830:75	172.429:—
Muita avustuksia ..	27.959:95	75.621:15	3.809:85	149.243:55	151.279:75	18.346:30	86.651:45
Yhteensä	644.612:40	1.521.138:90	1.245.213:30	1.381.163:08	1.621.950:49	1.066.264:94	1.000.518:40

1) Työttömyys- ja matka-avustus yhdessä.

Tietoja SAK:oon kuuluvien liittojen työttömyys-

Liiton nimi	Tulot				Menot
	Osakas- maksuja	Valtiolta	Korkoja	Yhteensä	Työttö- myysavus- tusta
	mk.	mk.	mk.	mk.	mk.
Puutyöväen liitto	47.946:35	22.358:60	3.171:20	73.476:15	27.302:—
Työläisliitto	32.031:60	4.743:95	88:70	36.864:25	7.076:50
Iyiketyöntek. liitto. . .	24.005:75	10.779:10	4.478:20	39.263:05	9.814:50
Kutomateollisuust. liitto	28.936:80	1.229:05	7.287:20	37.453:05	831:4C
Paperiteoll. työnt. liitto	14.289:10	18.721:60	2.354:95	35.365:65	17.052:—
Metallityöväen liitto . .	126.923:40	21.030:50		147.953:90	35.378:50
Rakennustyöläist. liitto	77.581:05	53.031:45	4.549:20	135.161:70	89.935:—
Kirjatyöntekijäin liitto *)	145.922:35	41.936:10	5.794:45	193.652:90	70.241:75
Kunnantyöntekij. liitto	40.162:50	9.740:90	1.300:90	51.204:30	23.671:50
Klintervetyöläist. liitto	10.170:55	1.078:50	2.321:80	13.570:85	1.584:—
Yhteensä Smk.	547.969:45	184.649:75	31.346:60	763.965:80	282.897:15
Edell. vuonna	421.540:60	218.847:70	98.920:50	739.308:80	373.402:90

*) Matka-avustus yhdessä.

**) Velkoja enemmän kuin varoja.

Elintarvetyöl. liiton kassa lopetti toimintansa 30. 6. 1936.

ja matka-apukassojen varojen hoidosta v. 1936.

Menot			Varat	Velat		Kassan osakasten lukumäärä
Matka- avustusta	Hoitokus- tann. y.m. menoja	Yhteensä	Yhteensä	Velkoja	Puhdas omaisuus	
mk.	mk.	mk.	mk.	mk.	mk.	
1.313:—	12.333:90	40.948:90	94.918:30	50.664:35	44.253:95	4.179
136:50	6.766:—	13.979:—	6.412:45	50.201:40		2.284
5.592:25	7.010:—	22.416:75	116.818:22		116.818:22	3.528
	20.336:—	21.167:40	196.950:—		196.950:—	3.503
290:—	4.574:—	21.916:—	72.935:20		72.935:20	1.216
2.778:—	21.750:—	59.906:50	872:65	54.750:—	t	8.140
330:—	18.000:—	108.265:—	169.436:10		169.436:10	4.773
	52.132:08	122.373:83	219.796:80		219.796:80	3.827
212:—	6.200:—	30.083:50	53.202:95		53.202:95	2.551
	12.500:—	14.084:—	126.986:25		126.986:25	1.465
10.651:75	161.601:98	455.140:88	1.058.328:92	155.615:75	1.000.379:47	35.466
8.540:—	138.047:—	519.989:90	859.187:65	293.414:35	1.040.797:10	25.003

Tietoja Ammatillisten paikallisjärjestöjen toiminnasta v. 1936.

Paikkakunta	Osastoja	Jäsenmäärä	Kokoustoiminta				Yleisiä valistus-tilaisuuksia	Niissä osanottajia	Onko työttömyys-komitea	Opintokerhojen lukumäärä	Niissä opiskelijoita
			Työvalio-kunta		Edustajisto						
			Kokouksia	Merkitty pöytäkirjaan pykälä	Kokouksia	Merkitty pöytäkirjaan pykälä #					
Enso	5	180	6	34	2	13	5	900	—	1	16
Porssa	3	400	6	20	2	10	3	600	—	—	—
Helsinki	57	9.601	21	316	2	37	15	8.200	on	3	50
Hyvinkää	6	350	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hämeenlinna ..	8	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Imatranseutu ..	11	564	8	47	6	44	7	2.390	—	1	12
Joensuu	7	155	5	19	1	16	2	270	—	—	—
Jyväskylä	16	854	16	110	3	43	35	3.200	—	1	5
Karhula	4	400	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kemi	6	225	21	129	4	25	4	320	—	1	13
Kokkola	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kotka	17	1.460	8	46	2	25	6	2.500	on	1	30
Kuopio	11	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kuusankoski— Voikka	6	239	7	52	—	—	6	508	—	—	—
Lahti	11	700	—	—	—	—	—	—	on	1	—
Lappeenranta ..	16	527	8	50	—	—	3	1.160	—	—	—
Lohja	13	500	9	56	2	24	7	600	—	1	29
Mikkeli	3	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nokia	4	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oulu	11	583	14	76	3	16	11	6.000	—	1	14
Pietarsaari	4	350	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pori	8	1.241	21	166	3	30	7	1.700	—	1	16
Rauma	5	298	13	94	—	—	3	1.000	—	—	—
Riihimäki	5	187	14	65	—	—	3	550	—	1	10
Salo	5	262	18	120	—	—	—	—	on	—	—
Savonlinna	4	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sortavala	7	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tampere	31	2.351	22	240	4	66	12	4.500	on	2	30
Turku	36	3.973	26	162	3	40	9	13.000	on	1	40
Uusikaupunki ..	5	201	10	39	—	—	3	350	—	1	10
Vaasa	11	650	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Varkaus	8	398	6	26	8	64	2	590	—	1	15
Viipuri	21	1.751	14	88	2	28	4	3.800	on	1	30
Äänekoski	6	372	12	36	2	18	2	200	—	—	—
Yhteensä	371	30.522	285	1.991	49	499	149	52.338	7	19	320

Osastojen kokoustoiminta v. 1936.

Liiton nimi	Vuoden kulussa pidettiin					
	Osaston kokouk- sia	Tällöin merkit- tiin pöytäkirjaan pykälää	Toimikunnan kokouksia	Tällöin merkit- tiin pöytäkirjaan pykälää	Agit- kokouksia ja valistusjuhlia	Niihin osallistui
						Jäsenmaksun kantajia
Elintarveteollisten liitto	217	1.470	140	727	16	1.462
Jalometallityöntekijäin liitto	37	321	54	277	3	376
Kunnantyöntekijäin liitto	261	1.915	245	1.632	30	2.535
Kutomateollisuustyöväen liitto	152	1.415	207	1.043	33	8.545
Lasiteollisuustyöväen liitto	64	471	71	289	11	1.200
Metallityöväen liitto	524	4.367	701	3.923	143	12.013
Muurarien liitto	245	1.634	216	1.177	5	710
Kirjatyöntekijäin liitto	133	1.141	235	1.544	27	2.529
Paperteollisuudentyöntekijäin liitto	128	1.012	138	770	42	5.505
Puutyöväen liitto	491	3.444	525	2.628	92	14.463
Rakennustyöläisten liitto	821	6.186	703	3.575	124	14.276
Rautatieväestön liitto	87	661	126	745	9	880
Työläisliitto	182	1.813	262	1.780	24	4.240
Kuljetustyöntekijäin liitto	158	1.126	178	955	39	7.730
Yhteensä	3.500	26.976	3.801	21.065	598	76.464
						1.707

Palkka- ja työehtosopimukset v. 1936.

Liitto	Vanhoja sopimuks. jatkui	Uusia sopimuksia tehtiin	Sopimuk- sia yh- teensä	Sopimust. alaisia työläisiä	Niistä järjesty- neitä	Sopimust. alaisia työnant.	Huomautuksia
Työläisliitto	21	6	27	4 200	1 200	627	
Liiketyöntekijäin liitto	17	11	28	3 031	1 874	28	
Metallityöväen liitto	2	13	15	2 350	1 400	290	
Rakennustyöläisten liitto	20	20	40	6 000	2 500	—	
Muurarien liitto	2	—	2	200	200	—	
Kirjatyöntekijäin liitto	5	13	18	5 000	4 000	—	
Puutyöväen liitto	4	10	14	1 550	880	182	
Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto ..	—	1	1	65	65	14	
Kunnantyöntekijäin liitto	2	—	2	400	250	2	
Elintarvetyöläisten liitto	25	14	39	2 300	1 000	61	
Kuljetustyöntekijäin liitto	—	2	2	513	176	42	
Yhteensä	98	90	188	25 809	13 745	1 246	

Palkkaliikheet v. 1936.

Liitto	Palkkaliikkeitä yhteensä	Niistä lakkoja	Tuloksell. palkkaliikkeitä	Ilman tulosta	Hävit. tiin	Työntekijän lukumäärä	Työnant. lukumäärä	Huomautuksia
Työväenliitto	18	5	18	—	—	1.000	80	6 avoimena
Liiketyöntekijäin liitto	22	1	15	1	—	1.500	22	
Kutomateollisuustyöväen liitto ..	12	—	8	4	—	8.500	15	
Jalometallityöntekijäin liitto ..	1	—	1	—	—	100	1	4
Lasiteollisuustyöväen liitto	4	—	2	2	—	260	4	
Metallityöväen liitto	40	6	33	—	—	8.450	360	
Rakennustyöläisten liitto	64	17	57	5	2	15.000	—	—
Muurarien liitto	30	1	30	—	—	3.000	—	
Kirjatyöntekijäin liitto	14	—	14	—	—	270	14	
Puutyöväen liitto	25	7	13	5	1	5.500	143	2 lakkoa jatkuu
Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto ..	1	—	1	—	—	65	14	
Kunnantyöntekijäin liitto	7	—	6	1	—	—	7	
Elintarvikeväen liitto	16	—	15	—	—	1.400	16	1 avoimena
Merimies-Unioni	4	—	4	—	—	3.300	—	
Kuljetustyöntekijäin liitto	21	2	19	—	—	5.000	58	
Yhteensä	280	39	236	18	3	43.000	734	

Vuonna 1936 voimassaolleet

Sopimusten lukum.	Liiton nimi	Työnantaja	Sopimus		Neuvotellen tai lakolla	Sopimus käsittää			
			tehtiin	päätyy		Työläisryhmä	Työnantaja	Järjestynettä	Järjestymättömiä
1	Työläisliitto	Vaatturityönantajain liiton os. <i>Hämeenlinna.</i>	28/2 30	1/4 37	Neuvot.	Vaatturit	6	5	19
2	»	Vaatturityönantajain liiton os. <i>Tampere.</i>	1/4 32	1/4 37	»	»	19	25	29
3	»	Vaatturityönantajain liiton os. <i>Lappeenranta.</i>	16/5 30	15/3 37	Neuv.	Vaatturit	8	37	26
4	»	Yksityisiä työnantajia <i>Lohjalla.</i>	29/11 30	1/4 37	»	»	3	12	2
5	»	J. Teikari, <i>Kouvola</i>	1/4 30	1/4 37	»	»	1	8	—
6	»	Vaatturityönantajain liiton os. <i>Helsinki.</i>	16/3 31	15/3 37	»	»	45	93	117
7	»	Vaatturityönantajain liiton os. <i>Turku.</i>	15/3 31	15/3 37	»	»	18	19	46
8	»	Vaatturityönantajain liiton os. <i>Lahti.</i>	15/3 36	15/3 37	Lak.	»	9	11	25
9	»	Yksityisiä liikkeenharjoittajia, <i>Kokkola.</i>	21/5 31	15/8 37	»	Jalkinetyöl.	5	11	4
10	»	Yksityisiä liikkeenharjoittajia, <i>Kuopio.</i>	30/11 32	31/7 37	»	»	11	4	46
11	»	Yksityisiä liikkeenharjoittajia, <i>Mikkeli.</i>	1/8 33	1/8 37	»	»	7	20	20
12	»	Vaatetusliikkeen harjoittajia, <i>Helsinki.</i>	12/5 34	31/3 37	Neuv.	Kappatyöl.	7	70	430
13	»	Jalkineliikk. harj., <i>Viipuri</i>	12/4 34	1/8 37	Lak.	Jalkinetyöl.	40	50	50
14	»	Vaatetusliikk. harj. varastotyöt, <i>Viipuri.</i>	15/4 34	1/3 37	»	Vaatturityöl.	31	160	120
15	»	Jalkineliikk. harj., <i>H.ki.</i>	21/10 34	15/4 37	»	Jalkinetyöl.	283	60	240
16	»	Kumitehdas, <i>Järvenpää.</i>	23/9 34	1/8 37	»	Kumityöl.	1	70	20
17	»	Pukutehtaat, <i>Viipuri.</i>	29/10 34	1/8 37	»	Vaatetustyöl.	2	60	140
18	»	Vaatetusliikk. harj., kappatyöt, <i>Viipuri.</i>	24/4 34	1/3 37	»	Kappatyöl.	18	90	210
19	»	Jalkineliikk. harj., <i>Jyväskylä.</i>	8/12 34	1/9 37	Neuv.	Jalkinetyöl.	19	31	49
20	»	Jalkineliikk. harj., <i>Kuopio.</i>	10/9 34	1/8 37	Lak.	»	11	17	43
21	»	» <i>Varkaus</i>	1/8 36	1/8 37	Neuv.	»	10	20	5
22	»	Tohveliliikkeet, <i>H.ki.</i>	22/11 36	22/11 37	Lakolla	»	8	20	50
23	»	Kappaliikkeet, <i>Helsinki.</i>	1/9 35	1/4 37	Neuv.	Kappatyöl.	7	60	150
24	»	Yksit. liikk., <i>Helsinki.</i>	1/4 35	1/4 37	»	Salkkut.	5	40	140
25	»	Kenkätehtaat, <i>Tampere.</i>	1/4 35	1/4 37	»	Kääntökenk.	6	80	60
26	»	Pukutehtaat, <i>Turku.</i>	1/9 35	1/4 37	Uhk.v.	Vaatetustyöl.	47	100	800

palkka- ja työehtosopimukset.

Alimmat palkat	Palkat alenivat — + %	Muita saavu- tuksia tai menetyksiä	Irtisa- nomis- aika	Huomautuksia
1.200:—1.000:— kk.	—	Aikaisempi sopimus	1 kk.	
7:—5:— tunnilta		»	1 »	
8:—5:— tunnilta	+ 10	»	1 »	
4:—7:20 tunnilta	+ 5	»	1 »	Sopimus koskee vain aika- ja kappalepalkkoja.
6:—7:— tunnilta	—	»	1 »	
5:—, 7:—, 9:— tunn.	+ 10	»	1 »	
6:25—9:— tunnilta	+ 10	»	1 »	15/3 —33 alennettiin palkk. 10 %:lla.
6:25—9:— tunnilta	+ 10	»	1 »	15/3 —33 alenn. palkkoja 10 %:lla.
6:—8:— tunnilta	+ 5	»	1 »	15/3 —33 alennett. palkkoja 10 %:lla.
7:— tunnilta	—	»	1 »	Varastoon teetettävästä työstä maksetaan tammi-, helmi- ja maaliskuun aikana 17 % pienempi palkka.
3:50—5:50 tunnilta	+ 10	»	1 »	
	—	Uusi sopimus	1 »	Sopimus koskee ainoastaan kappalepalkkoja.
4:75—8:— tunnilta	+ 10—40	»	1 »	Työehtosopimus.
7:— tunnilta	+ 10—20	»	1 »	»
6:— tunnilta	+ 10—20	»	1 »	»
5:—8:— tunnilta	+ 10—15	»	1 »	»
n. 2:50—3:— tunn.	+ 10	»	1 »	»
m. 4:50—7:— tunn.				
3:50—8:— tunnilta	+ 10—30	»	1 »	Palkkasopimus.
6:— tunnilta	+ 10—20	»	1 »	Työehtosopimus.
5:— tunnilta	+ 10—12	»	1 »	»
6:— tunnilta	+ 10	Ent. sopimus	1 »	»
6:— tunnilta	+ 8	Uusi sopim.	1 »	»
6:— tunnilta	+ 8	»	1 »	»
5:— tunnilta	+ 10	»	1 »	»
4:—8:— tunnilta	+ 5—10	»	1 »	»
4:—7:50 tunnilta	+ 8—12	»	1 »	»
3:50—8:— tunnilta	+ 10	»	1 »	»

Sopimusten lukum.	Liiton nimi	Työnantaja	Sopimus		Neuvotellen tai lakolla	Sopimus käsittää			
			tehtiin	päättyy		Työläisryhmä	Työnantaja	Työläisiä järjestyneitä	Työläisiä järjestyneitä
1	Elintarvetyöläisten liitto	Tampereen Työväenyhdistys, <i>Tampere.</i>	1/10 30	1/6 37	Neuv.	Ravintolatyöläiset	1	60	—
2	»	Ol. Elanto, <i>Helsinki.</i>	1/3 31	1/7 37	»	»	1	50	350
3	»	Viipurin Osuosl., <i>Viipuri.</i>	1/7 31	1/7 37	»	»	1	75	30
4	»	O.T.K:n mylly, <i>Jääski.</i>	31/10 30	30/4 37	»	Myllytyöl.	1	14	—
5	»	Helsingin Työväenyhdistys, <i>H:ki</i>	1/2 31	31/1 37	»	Ravintolat.	1	75	—
6	»	Ol. Voima, <i>Tampere.</i>	1/6 31	31/5 37	»	»	1	10	50
7	»	Mikkelin Työv. Ok. <i>Mikkeli</i>	1/6 32	1/6 37	»	Leipurit	1	6	—
8	»	Ol. Elanto, <i>Helsinki.</i>	28/3 33	31/12 36	»	Makkaratyöl.	1	34	—
9	»	Ol. Mäki-Matti, <i>Jyväskylä.</i>	1/7 36	1/7 37	»	Leipurit	1	8	—
10	»	Turun Työväenyhd., <i>Turku</i>	1/7 33	1/9 37	»	Ravintolat.	1	20	5
11	»	Raittiusyhd. Koitto, <i>H:ki.</i>	1/8 33	1/8 37	»	»	1	12	1
12	»	Oulun Osuuskauppa, <i>Oulu.</i>	1/6 36	—	»	Leipurit	1	20	—
13	»	Keski-Karjalan Ol., <i>Hiitola.</i>	1/5 33	1/5 37	»	»	1	5	1
14	»	Jyväskylän Työväenyhdistys, <i>Jyväskylä.</i>	1/6 36	1/6 37	»	Ravintolatyöläiset	1	20	—
15	»	Mikkelin Työv. Osuuskauppa, <i>Mikkeli.</i>	1/6 36	1/7 37	»	»	1	20	—
16	»	Leipomoliikk. harj., <i>H:ki.</i>	1/4 31	1/4 37	»	Leipurit	20	135	300
17	»	Oulun Osuusk. ja Työväenyhdistys, <i>Oulu.</i>	1/6 34	1/6 37	»	Ravintolatyöläiset	2	30	10
18	»	Osuusl. Työnvoima, <i>Varkaus</i>	1/7 34	1/7 37	»	»	1	9	—
19	»	Kyminlaakson Osl., <i>Kotka.</i>	31/12 36	31/12 37	»	»	1	30	—
20	»	Osl. Varma, <i>Pietarsaari.</i>	27/12 34	31/12 37	»	»	1	8	3
21	»	Osuusliike Voima ja Työv. yhdistys, <i>Tampere.</i>	15/10 36	15/10 37	»	Leipurit	2	22	—
22	»	Osuusliike Kansa, <i>Pori.</i>	1/2 35	1/2 37	»	Ravintolat.	1	8	4
23	»	» » »	1/3 35	1/3 37	»	Leipomot.	1	10	2
24	»	Vaasan Työväenyhdistys.	1/8 35	1/8 37	»	Ravintolat.	1	10	—
25	»	Osuusl. Itä-Karjala, <i>Sortavala.</i>	2/5 35	2/5 37	»	Leipomot.	1	12	—
26	»	Osuusl. Itä-Karjala, <i>Sortavala.</i>	2/5 35	2/5 37	»	Ravintolat.	1	12	2
27	»	Sortavalan Panimo OY.	2/5 35	2/5 37	»	Panimotyöl.	1	4	4
28	»	Enson Osl., <i>Enso.</i>	1/3 35	1/3 37	»	Leipomotyöl.	1	5	1
29	»	» » »	1/3 35	1/3 37	»	Ravintolat.	1	6	—
30	»	Imatran Osuusliike.	1/3 35	1/3 37	»	Leipomotyöl.	1	10	2
31	»	Enson Työväenyhdistys.	1/3 35	1/3 37	»	Ravintolat.	1	10	—
32	»	Osl. Ahjo, <i>Hyvinkää</i>	1/10 35	1/10 37	»	Leipomotyöl.	1	8	—
33	»	Osl. Oma-Apu, <i>Joensuu</i>	1/5 36	1/5 37	»	»	1	6	4
34	»	Kemin Osl., <i>Kemi</i>	1/6 36	1/6 37	»	»	1	12	—
35	»	Makkaraliikk. harj. <i>Tamp.</i>	1/5 36	—	»	Makkarat.	2	23	5

Alimmat palkat	Palkat alenivat nousivat — % +	Muita saavutuksia tai menetyksiä	Irtisa- nomis- aika	Huomautuksia
440—555:— kk.	—	Aikaisempi sopimus	1 kk.	Työntekijät saavat työssä ollessaan ruuan.
765:—1.060:— kk.	—	»	2 »	Lisäksi 2 kertaa päivässä ruoka mutta ei vapaapäivinä.
225—900:— kk.	—	»	2 »	Lisäksi työssä ollessa ruoka.
800—1.800:— kk.	+5	»	1 »	
300—600:— kk.	—	»	2 »	Lisäksi ruoka ja asunto.
350:—485:— kk.	—	»	2 »	Lisäksi ruoka. Palkat ovat voimassa 6 kk. kerrallaan.
700:—1.150:— kk.	—	»	2 »	Palkat ovat voimassa 6 kk. kerrallaan
900—2.100:— kk.	—	»	1 »	Päätyi 31/12 —36
135—375:— viikko	+5	Uusi sopim.	2 »	
350:—450:— kk.	—	Aikais.sopim.	2 »	
275—450:— kk.	—	»	2 »	Lisäksi ruoka ja asunto.
600:—1.800:— kk.	+8	Uusi sopimus	—	Vain palkkasopimus.
350:—1.100:— kk.	—	Aikais.sopim.	1 kk.	
325:—500:— kk.	+12	Uusi sopimus	2 »	Lisäksi ruoka.
225:—600:— kk.	+8	»	2 »	»
1.000:—1.780:— kk.	—	Aikais.sopim.	2 »	
150—440:— kk.	+5	Uusi sopimus	2 »	»
225—375:— kk.	—	Aikais.sopim.	2 »	»
360—460:— kk.	+8	Uusi sopim.	2 »	»
220—310:— kk.	—	Aikais.sopim.	3 »	»
575:—1.625:— kk.	+8	Uusi sopimus	2 »	
200—350:— kk.	—	Aikais.sopim.	2 »	
125:—300:— viikko	—	»	2 »	
330—350:— kk.	—	»	2 »	»
90:—325:— viikko	—	»	2 »	
200:—305:— kk.	—	»	2 »	
2:15—4:— tunti	—	»	2 »	
100:—230:— viikko	—	»	2 »	
300:—600:— kk.	—	»	2 »	Lisäksi kahvi.
100:—230:— viikko	—	»	2 »	
200:—270:— kk.	—	»	2 »	Lisäksi ruoka ja kahvi.
195:—390:— viikko	—	Palkkasopim.	—	
114:—270:— viikko	+5	Uusi sopim.	2 kk.	
500:—1.550:— kk.	+8	»	2 »	
460:—525:— viikko	+10	Palkkasopim.	—	

Sopimusten lukum.	Liiton nimi	Työnantaja	Sopimus		Neuvotellen tai lakolla	Sopimus käsittää			
			tehtiin	päättyy		Työläisryhmä	Työnantajaa	Työläisiä	
							Järjestyneitä	Järjestymättömiä	
36	Elintarvetyöl. liitto	Lappeenrannan Työv. yhd. <i>Lappeenranta.</i>	1/10 36	1/10 37	Neuv.	Ravintolat	1	10	—
37	»	Vaasan Työv. Osl., <i>Vaasa.</i>	1/4 36	1/4 37	»	»	1	12	10
38	»	Osl. Tarmola, <i>Turku.</i>	31/12 36	1/1 38	»	»	1	6	5
39	»	Kemin Työv. virvoitusjuomatehdas Oy., <i>Kemi.</i>	1/6 36	1/6 37	»	Juomateoll.	1	6	2
40	»	Oulun Osuuskauppa, <i>Oulu.</i>	1/6 36	—	»	Makkarat.	1	5	—
1	Kuljetus-työnt. liitto	Suomen Rakennustyönantajaliitto. Suomen Rakennusmestari- liiton Helsingin osasto. Svenska Byggmästareföre- ningen i Finland ja 38 väliurakoitsijaa Helsingissä.	18/6 36	1/4 37	Lak.	Kuorma- autoilua	—	134	295
		Bensiinin-Kuluttajain Oy. <i>Helsinki.</i>	31/10 36	1/6 37	Neuv.	Autohuoltaj. ja bens. myy- jiä.	1	42	42
1	Puutyöväen liitto	Puuseppäteoll., <i>Helsinki</i>	12/5 36	1/5 37	Lakko	Puusepät	73	120	111
2	»	Verhoilutyöala, »	20/5 36	1/5 37	»	Verhoilijat	40	48	67
3	»	Autokoriteoll., »	13/4 35	1/2 37	»	Autokorityöl.	4	139	140
4	»	Puuseppäteoll., <i>Turku</i>	21/8 36	1/5 38	»	Puusepät	18	154	—
5	»	Verhoilutyöala, »	22/10 36	20/10 37	»	Verhoilijat	18	14	16
6	»	Autokoriteoll., »	23/5 35	1/4 37	Neuv.	Autokorityöl.	4	33	62
7	»	Puuseppäteoll., <i>Hämeenlinna</i>	30/4 36	1/5 37	»	Puusepät	9	38	5
8	»	Puuseppäteoll., <i>Kerava.</i>	11/5 36	1/5 37	»	»	1	16	12
9	»	» <i>Järvenpää.</i>	16/8 34	1/5 37	Lakko	»	7	32	—
10	»	» <i>Lahti</i>	17/10 36	1/9 37	»	»	17	60	115
11	»	Verhoilutyöala, »	17/10 36	1/9 37	»	Verhoilijat	3	34	15
12	»	» <i>Kotka</i>	1/11 36	1/11 37	Neuv.	»	6	16	—
13	»	Puuseppäteoll., <i>Kylmäkoski</i>	7/6 36	1/5 37	»	Puusepät	1	26	44
14	»	Otavan Saha Oy., <i>Otava.</i>	20/4 34	20/1 37	»	Sahatyöläis.	1	150	75
1	Sos.-dem. Sanomalehtimiesliitto	Työväen Kustannusliik- keiden liitto	1/12 36	31/12 38	Neuv.	Toimittajat	14	65	—

Alimmat palkat	Palkat alenivat nousivat — % +	Muita saavutuksia tai menetyksiä	Irtisanomis- aika	Huomautuksia
200:—375:— kk.	+5	Uusi sopim.	2 kk.	Ruoka lisäksi
160:—400:— kk.	+5	»	2 »	»
350:—450:— kk.	—	»	2 »	»
3:—, 7:— tunti	+5	»	2 »	
600:—1.900:— kk.	+10	Palkkasopim.	—	
Kuljett. 9:—8:— t. vaunun kanssa 39:— ja 33:— tunti	+25—15	Urakka-ajo- hinnoittelu	Ilman irtis.	Palkkasopimus, joka päättyy ilman irtisanomista
600:—1.800:— kk.	+5	Palkkasopi- mus	1 kk.	
		Viikkopalkk. 45:— koroit.	1 kk.	Palkkasopimus.
8:—10:— tunnilta	+10—15	»	1 »	»
		35:— koroit.	1 »	»
		45:— koroit.	1 »	»
6:50—9:— tunnilta	+35	23:— koroit.	1 »	»
		25:— koroit.	1 »	»
2:50—7:— tunnilta	+10	40:— koroit.	1 »	Työehtosopimus.
		»	1 »	Palkkasopimus.
		50:— koroit.	1 »	»
		15:— koroit.	1 »	»
2:75, 3:— tunnilta	+15	Vanha sop.	1 »	Palkkasopimus
		Uusi sopimus	1 kk.	Koko maata käsittävä työehtosop.

Sopimusten lukum.	Liiton nimi	Työnantaja	Sopimus		Neuvotellen tai lakolla	Sopimus käsittää			
			tehtiin	päättyy		Työläisryhmä	Työnantaja	Työläisiä	
								Järjestyneitä	Järjestymättömiä
1	Kirja-työntekijäin liitto	S. Graafill. Teoll. Harjoittajain Liitto.	7/12 35	28/2 39	Neuv.	Kirjaltajat	—	3000	400
2	»	S. Kirjansitomonom. Liitto.	13/12 35	»	»	Kirjansitojat	—	370	300
3	»	Työv. Kustannusliikk. Liitto	28/12 35	»	»	Kirjaltajat	—	300	—
4	»	»	»	»	»	Kirjansitojat	—	—	—
5-14	»	Oy. Gutenberg, <i>H:ki</i> ; Kirjap. Reklaami, <i>H:ki</i> ; Kirjap. Bio, <i>H:ki</i> ; Lohjan Kirjap. <i>Lohja</i> ; Pohjois-Savon Paino O.y., <i>Kuopio</i> ; Kuopion Kansallinen Kirjap., <i>Kuopio</i> ; Kirjap. O.y. Ilmarinen, <i>Viipuri</i> ; Viipurin Kirjatyö O.y. <i>Viipuri</i> ; O.y. Turunmaa, <i>Turku</i> ; Kirjap. Cutenberg, <i>Turku</i> ;	V. 1936 alussa	»	»	Kirjaltajat	—	160	—
15-18	»	Oy. Gutenberg, <i>Helsinki</i> , Viipurin Kirjatyö, Kirjap. O.y. Ilmarinen, O.y. Kirjansitomo, <i>Viipuri</i> .	»	»	»	Kirjansitojat	—	60	—
1	Rakennustyöl. liitto	Maalaustyönant., <i>Helsinki</i>	5/4 35	1/4 37	Neuv.	Maalarit	—	—	—
2	»	» <i>Turku</i>	17/5 35	1/4 37	Lakko	»	—	—	—
3	»	Rakennustyönant. »	—	—	Neuv.	Rak. työl.	—	—	—
4	»	Maalaustyönant., <i>Pietarsaari</i> .	2/4 36	1/3 37	»	Maalarit	—	—	—
5	»	Maalaustyönant., <i>Tampere</i> .	—	1/4 37	»	»	—	—	—
6	»	» <i>Seinäjäki</i> .	—	—	Lakko	»	6	—	—
7	»	Kivityönant., <i>Jyväskylä</i> .	—	15/4 37	»	Kivityönt.	5	—	—
8	»	Maalaustyönant., <i>Kotka</i> .	—	—	Neuv.	Maalarit	—	—	—
9	»	» <i>Vaasa</i> .	—	1/5 37	»	»	—	—	—
10	»	» <i>Lahti</i> .	3/6 36	1/5 37	Lakko	»	—	—	—
11	»	» <i>Kokkola</i> .	—	—	Neuv.	»	—	—	—
12	»	» <i>Kuopio</i> .	—	—	»	»	—	—	—
13	»	» <i>Oulu</i> .	—	1/6 37	»	»	—	—	—
14	»	» <i>Viipuri</i> .	—	1/5 37	Lakko	»	1	—	—
15	»	Kivityönant., <i>Tampere</i> .	—	15/4 37	»	Kivityönt.	3	40	—
16	»	» <i>Annea</i> .	—	1/5 37	Neuv.	»	—	—	—
17	»	» <i>Helsinki</i> .	—	1/5 37	»	»	10	70	—
18	»	» <i>Hyvinkää</i> .	28/4 36	30/5 37	»	»	4	50	—
19	»	» <i>Turku</i> .	—	—	»	»	2	—	—

Alimmat palkat	Palkat alenivat nousivat + %	Muita saavu- tuksia tai menetyksiä	Irtisa- nomis- aika	H u o m a u t u k s i a
6:85—8:50 tunnilta	—	—	—	Työehtosopimus
4:—8:50 tunnilta				»
6:85—8:50 tunnilta	—	—	—	»
4:— 8:50 tunnilta				»
				»
10:50 tunnilta	+ 10			Palkkasopimus.
8:—9:— tunnilta	+ 15	—		Työehtosopimus.
5:50 10:— tunnilta	—	—		Palkkasopimus
8:50 tunnilta	—	—		Työehtosopimus
8:— tunnilta	—	—	—	»
8:— tunnilta	—	—	—	»
8:— tunnilta	—	—	—	»
9:— tunnilta	—	—	—	i
9:— tunnilta	—	—	—	»
8:— tunnilta	—	—	—	»
7:50 tunnilta	—	—	—	»
9:— tunnilta	—	—	—	»
8:50 tunnilta	—	—	—	»
7:60 9:—tunnilta	—	—	—	Palkkasopimus.
8:— tunnilta	+ 10	—	—	Työehtosopimus.
—	—	—	—	Palkkasopimus.
8:— 8:50 tunnilta	+ 10—20	—	—	»
	—	—	—	»

Sopimusten lukum.	Liiton nimi	Työnantaja	Sopimus		Neuvotellen tai lakolla	Sopimus käsittää			
			tehtiin	päättyy		Työläisryhmä	Työnantaja	Työläisiä	
								Järjestyneitä	Järjestymättömiä
20	Rakennust. liitto	Kivityönant., <i>Tani.</i>	—	1/5 37	Lakko	Kivityönt.	—	—	—
21	»	» <i>Hamina.</i>	—	—	»	»	1	—	—
22	»	» <i>Uusikaup.</i>	—	1/5 37	»	»	1	—	—
23	»	Rakennustyönantajat, <i>Hämeenlinna.</i>	—	—	Neuv.	Rakennust.	—	—	—
24	»	Maalaustyönantajat, <i>Savonlinna.</i>	—	1/5 37	»	Maalarit	—	—	—
25	»	Maalaustyönant., <i>Lohja.</i>	—	1/5 37	»	»	—	—	—
26	»	» <i>Pori.</i>	—	—	»	»	7	40	—
27	»	» <i>Helsinki.</i>	—	1/5 37	»	»	—	—	—
28	»	» <i>Mikkeli.</i>	—	1/5 37	»	»	—	—	—
29	»	» <i>L. vanta.</i>	—	1/4 37	»	»	—	—	—
30	»	Rakennustyönant., <i>Kotka.</i>	—	—	»	Rakennust.	—	—	—
31	»	» <i>H. ki.</i>	8/6 36	15/4 37	»	»	—	—	—
32	»	» <i>T. pere.</i>	—	—	»	»	—	—	—
33	»	Kivityönant., <i>Viipuri.</i>	—	1/5 37	»	Kivityönt.	—	—	—
34	»	Ol. Elanto, maal. <i>H. ki.</i>	—	1/7 37	»	Maalarit	1	10	—
35	»	Korkkimattotyöt, <i>H. ki.</i>	—	—	»	»	9	20	10
36	»	Maalaustyönant., <i>J. kylä.</i>	—	1/5 37	»	»	—	—	—
37	»	Hautakivityöt, <i>H. ki.</i>	—	15/6 37	»	Kivityönt.	—	—	—
38	»	Kivityönant., <i>Salo.</i>	—	1/4 37	»	»	—	—	—
39	»	Asfalttiliikk., <i>H. ki.</i>	—	15/ 37	»	Asfalttit.	18	30	—
40	»	Eristysliikkeet, <i>H. ki.</i>	—	—	—	Eristäjät	7	30	—
1	Liiketyöntekijäin Liitto	Ol. Elanto (lihamyym.)	22/1 32	31/1 37	Neuv.	Lihamyym.	1	300	600
2	»	» (maitomyym.)	10/4 31	31/3 37	»	Maitomyym.	1		
3	»	» (sekatavaram.)	10/4 31	31/5 37	»	Sekatav.m.	1		
4	»	» (rohdosmyym.)	16/12 35	30/11 37	»	Rohdosm.	1		
5	»	Viipurin Ol.	2/2 31	—	»	Liikehenkil.	1	100	250
6	»	Ol. Keko.	5/4 32	30/4 37	»	»	1	52	—
7	»	Ol. Voima.	28/1 35	31/1 37	»	»	1	250	10
8	»	Kuusankosken Ol.	22/1 35	31/1 37	»	»	1	50	10
9	»	Ol. Onni.	19/6 31	31/3 37	»	»	1	35	15
10	»	»	26/6 31	30/4 37	»	Varastotyöl.	1		
11	»	Ol. Tarmola.	27/6 35	30/6 37	»	Liikehenkil.	1	75	15
12	»	Ol. Voima	19/2 31	31/12 37	»	Varastotyöl.	1	45	—
13	»	Kyminlaakson Ol.	1/7 35	30/6 37	»	Liikehenkil.	1	120	10
14	»	Ylä-Savon Ol.	16/1 31	31/12 37	»	»	1	15	25
15	»	Tv. ja Pienv. Ol.	28/9 35	30/9 37	»	»	1	40	—
16	»	Ok. Mäki-Matti.	9/12 35	31/12 37	»	»	1	120	—
17	»	Ol. Imatra.	1/2 35	31/2 37	»	»	1	65	35
18	»	Enson Ol.	25/9 34	31/5 37	»	»	1	35	13

Alimmat palkat	Palkat alenivat nousivat + / 0	Muita saavutuksia tai menetyksiä	Irtisanomisaika	Huomautuksia
6:— 8:— tunnilta	+ 5—10	—	—	Palkkasopimus.
4:50 7:50 tunnilta		—	—	» Työehtosopimus. Palkkasopimus.
7:— 8:— tunnilta	—	—	—	Työehtosopimus.
7:— tunnilta				»
8:50 tunnilta		—	—	»
8:— tunnilta	—			»
8:— tunnilta				»
6:50 10:50 tunn.	+ 8—10	—	—	Palkkahinnoittelu.
8:— 8:40 tunnilta				»
10:50 tunnilta				»
10:— tunnilta	—			Työehtosopimus.
7:50— tunnilta				»
8:50 9:50 tunnilta		—	—	
8:— tunnilta				
7:25 9:50 tunnilta				
-	—	—	3 kk.	
			Q »	
	+ 10	—	3 »	
			3 »	
			2 »	
			3 »	
	+ 7		3 »	
	+ 6		2 »	
			3 »	
	+ 6		3 »	
		=	2 »	
	+ 7	—	9 л	
			2 »	
			Ø »	
	+ 5		3 »	
	+ 6		3 »	
	+ 5	—	2 »	
			3 »	

Sopimusten lukum.	Liiton nimi	Työnantaja	Sopimus		Neuvotellen tai lakolla	Sopimuskäsittää		
			tehtiin	päättyy		Työläisryhmä	Työnantaja	Työläisiä Järjestyneitä Järjestymättömiä
19	Liiketoimittajien Liitto	Vakuutusyhtiö Kansa	—	—	Neuv.	Piiriasiam.	1	—
20	»	Ol. Lapinmaa	—	—	»	Liikehenk.	1	35
21	»	Työväen Ol.	—	—	»	»	1	—
22	»	Kymnlaakson Ol.	—	—	»	»	—	—
23	»	Lahden Ok.	—	—	»	Varastotyöl.	—	45
24	»	Oulun Ok.	30/5 36	31/12 37	»	»	—	25
25	»	Virtain Ok.	—	—	»	»	—	18
26	»	Mikkelin Työväen Ok.	—	—	»	Liikehenkil.	—	60
27	»	Keski-Karjalan Ol.	—	—	»	»	—	45
28	»	Pielisjärven Vl. Ol.	—	—	»	»	—	20
1	Metallityöväen liitto	Putkityönantajat, <i>Helsinki, Tampere, Turku, Viipuri, Vaasa, Oulu, Pori, Kuopio, Kotka.</i>	—	—	Neuv.	Putkityöl.	82	—
2	»	Autokorjaamot, <i>Helsinki.</i>	—	—	»	Automontt.	35	—
3	»	Pelti- ja vaskisevät, »	—	—	»	Peltisevät	45	—
4	»	Sähköliikkeet, »	—	—	Lakko	Sähkötyöl.	38	—
5	»	Kaideliikkeet, »	—	—	»	Kaidetyöl.	18	—
6	»	Sähköliikkeet, <i>Turku.</i>	—	—	Neuv.	Sähkötyöl.	15	—
7	»	Peltisevät, <i>Tampere.</i>	—	—	Lakko	Peltisevät	22	—
8	»	» <i>Oulu.</i>	—	—	Neuv.	»	4	—
9	»	Sähköliikkeet, <i>Oulu.</i>	—	—	»	Sähkötyöl.	4	—
10	»	» <i>Jyväskylä.</i>	—	—	Lakko	»	5	—
11	»	Peltisevät, <i>Tainionkoski.</i>	—	—	Neuv.	Peltisevät	1	—
12	»	» <i>Viipuri.</i>	—	—	»	»	16	—
13	»	» <i>Kotka.</i>	—	—	»	»	6	—
14	»	» <i>Pori.</i>	—	—	»	»	14	—
15	»	» <i>Turku.</i>	—	—	»	»	58	—
1	Muurarien liitto	Uunioiliikkeet, <i>Helsinki.</i>	—	—	—	Uunimuur.	—	—
2	»	Muuraustyönant. <i>Turku.</i>	—	1/4 37	—	Muurarit, rapparit, uunintekijät	—	160
1	Kunnantöiden tekijäin liitto	<i>Tampereen kaupunki.</i>	1/9 30	—	Neuv.	Kaup. työl.	1	—
2	»	<i>Kotkan</i> »	17/5 31	—	»	»	1	—

Palkkaliikkeit

Paikkakunta ja työala	Ksitetty vaatimukset	Alkoi	Päättyi	Työluku-määrä	Työnantajan lukumäärä
Suomen Metallityöväen liitto					
<i>Helsinki, Turku, Tampere, Viipuri, Vaasa</i> <i>Oulu, Pori, Kuopio ja Kotka: Putki-</i> <i>työläiset</i>	Työehtosopimus. Tuntipalkat paikkakunnasta riippuen. Ammattimieh. 8:50—12:— Aputyöl. 6: 9:50	14/6 9/3	30/6 10/4	1.016 300	82 35
<i>Helsinki: Autokorjaamotyöläiset</i>	Työehtosopimus ja palkankor.				
	»	25/4	11/5	150	45
<i>Helsinki: Pelti- ja vaskisepät</i>	»	18/6	24/7	300	38
<i>Helsinki: Sähkötyöläiset</i>	»	27/6	27/8	100	18
<i>Helsinki: Kaidetyöläiset</i>					
<i>Helsinki: Siltatehtaan työläiset</i>	Palkankorotusesitys	13/5	14/6	1.000	1
<i>Helsinki: Hietalahden Sulkutelakan työl.</i>		13/5	14/6	500	1
<i>Helsinki: Rakennuskonepajan työläiset</i>		27/4	5/5	35	1
<i>Helsinki: Rautasänyhtehtaan työläiset</i>		8/5	30/5	120	8
<i>Helsinki: Hissityöläiset</i>	Palkkasop. ja palk. koroit.esit.	30/5	20/6	110	9
<i>Helsinki: Stenbergin konepajan työläiset</i>	Palkankorotusesitys	28/7	15/8	80	1
<i>Helsinki: Taidetekomotyöläiset</i>	Palkkasop. ja palk.korotusesit.	19/9	3/10	200	20
<i>Helsinki: Metallikutomon työläiset</i>	Palkankorotus esitys	16/10	28/10	60	1
<i>Helsinki: OTK:n verstaan työläiset</i>	»	10/11	30/11	24	1
<i>Helsinki: Kiannon verstaan työläiset</i>	»	10/11	30/11	20	1
<i>Turku: Naulateht. ja Metallinjalostust. t.</i>	»	10/2	31/3	45	3
<i>Turku: Crichton-Vulcan akkunaos. työl.</i>	»	23/3	10/4	38	1
<i>Turku: Crichton-Vulcan valimo-os. työl.</i>	»	3/3	25/3	30	1
<i>Turku: Sähkötyöläiset</i>	Palkkasop. ja palk.korot.esit.	8/7	7/8	60	15
<i>Turku: Auran konepajan työläiset</i>	Palkankorotusesitys	2/9	27/9	40	1
<i>Turku: Crichton-Vulcan työläiset</i>	»	28/10	5/12	800	1
<i>Tampere: Konepajan työläiset</i>	»	25/3	20/4	800	5
<i>Tampere: Peltisepät</i>	Palkkasopimus ja palkankor.	23/4	5/6	60	22
<i>Tampere: Sähkötyöläiset</i>	»	23/5	25/6	85	7
<i>Tampere: Ahlqvistin konepajan työläiset</i>	Palkankorotusesitys	22/3	10/4	42	1
<i>Karhula: Konepajatyöläiset</i>	»	1/6	24/6	400	1
<i>Jyväskylä: Sähkötyöläiset</i>	Työehtosopimus ja palk.koroit.	11/6	13/7	25	5
<i>Oulu: Peltisepät</i>	Palkkasop. ja palk.koroit.esit.	12/5	5/6	25	4
<i>Oulu: Sähkötyöläiset</i>	»	10/8	30/9	28	4

vuonna 1936.

Tulokset	Sopimus	Selkkaus selvitettiin	Huomautuksia
Yleinen palkkojen korotus keskim. n. 1:75 tunnilta.	Kirjallinen sitoumus	Neuvotellen liiton välityks.	Selkkaus kehittyi uhkavaatimusasteelle, mutta ei silti johtanut lakkoon
Yleinen palkkojen korotus keskim. 1:25 tunnilta	»	»	
Yleinen palkkojen korotus keskim. 1:— tunnilta	»	Lakolla, joka alk. 7/5 ja päät. 11/5	Selvitettiin liiton välityksellä
Yleinen palkkojen korotus keskim. 1:75 tunnilta	»	Lakolla, joka alk. 3/7 ja päät. 24/7	»
Yleinen palkkojen korotus keskim. 1:— tunnilta	»	Lakolla, joka alk. 10/8 ja päät. 27/8	»
Osittainen korot. 25—50 p. t.	—	Neuvotellen	Osaston välityksellä
Korotusta 25 p. tunn. yleisesti	—	»	»
Korotusta kaikille työl. 50 p. t.	—	»	»
Tulokseton	—	—	—
»	—	—	—
Ositt. pieni korotus	—	Kirjallisesti	Osaston välityksellä
Osalle työl. kori. palkkaa 50 p. —1:— välillä tunnilta	—	»	»
Tulokseton	—	—	—
Palkankor. 50 p.—1:— tunn.	—	Neuvotellen	Osaston välityksellä
Palkankor. 25—75 p. tunnilta	—	»	»
Palkankor. 25—75 p. tunnilta	—	»	»
Osalle työl. pienempi korotus	—	»	»
Korotus 50—75 p. tunnilta	—	»	»
Palkankor. keskim. 75 p. tunn.	Kirjallinen sit.	»	Liiton välityksellä
Tulokseton	—	—	—
Palkankorotus osalle työläisiä	—	—	Osaston välityksellä
Osalle työl. kor. urakkapalkk. ja osalle tuntipalkkaan	—	Neuvotellen	»
Palkat kohosivat keskim. 1:— t.	Palkkasopimus	Lakolla, alkoi 9/5 päättyi 5/6	Valtion välitysmiehen alott.
Palkat kohos. keskim. 60 p. t.	—	Kirjeellisesti	Liiton välityksellä
Osalle työl. pienempi korotus	—	—	Osaston »
Korot. tunti- ja urakkapalkkaa naisille ja aputyöl. 25-75 p. t.	—	Neuvotellen	Osaston välityksellä
Palkat kohos. keskim. 75 p. t.	Palkkasopimus	Lakolla, alkoi 29/6 päättyi 13/7	Liiton välityksellä
n. 10—15 % korotus	»	Neuvotellen	Osaston välityksellä
Palkat kohosivat 1—2:— tunn.	»	Neuvotellen, paitsi 1:ssä liikk. lakolla, kesti 3 p.	»

Paikkakunta ja työala	Esitetyt vaatimukset	Alkoi	Päättyi	Työluku-määrä	Työnantajalukumäärä
<i>Tammionkoski:</i> Peltisevät	Palkk. sop. ja palk. koroit. esit.	1/5	14/5	10	1
<i>Vuoksenniska:</i> Rautatehtaan työläiset ..	Palkankorotusesitys	22/5	26/6	150	1
<i>Lielähti:</i> Korjausverstaan työläiset ..	»	26/5	15/6	50	1
<i>Outokumpu:</i> Kaivostyöläiset	»	11/7	14/8	800	1
<i>Karkkila:</i> Rautatehtaan työläiset	»	29/5	20/6	400	1
<i>Viipuri:</i> Peltisevät	Palkkasop. ja palk.korosit.esit.	2/6	22/6	110	16
<i>Epilä:</i> Konepajatyöläiset	Palkankorotusesitys	2/7	5/8	52	1
<i>Billäs:</i> Rautatehdastyöläiset	»	22/8	10/9	200	1
<i>Savonlinna, Lypsiniemi:</i> Konepajatyöl.	»	17/6	3/7	120	1
<i>Salo:</i> Metallityöläiset	»	15/5	2/6	80	3
<i>Kotka:</i> Peltisevät	Työehtosopim. ja palk.kor.esit.	24/8	14/9	31	6
Suomen Elintarvetyöläisten liitto.					
<i>Jyväskylä:</i> Ol. Mäki-Matti	Työehtosop. Palkankor. 10 %	1/5	1/7	8	1
<i>Oulu:</i> Oulun Osuuskauppa	» » 10 %	1/4	1/6	20	1
<i>Jyväskylä:</i> Jyväskylän Työväenyhdistys	» » 12 %	1/4	1/6	20	1
<i>Mikkeli:</i> Mikkelin Työväen Osuuskauppa	» » 12 %	1/4	1/6	20	1
<i>Oulu:</i> Oulun Osuuskauppa ja Työv.yhd.	» » 10 %	1/4	1/6	40	2
<i>Kotka:</i> Kymnlaakson Osuusliike	» » 15 %	31/10	31/12	30	1
<i>Tampere:</i> Ol. Voima ja Työväenyhdistys	» » 10 %	15/8	15/10	22	2
<i>Joensuu:</i> Ol. Oma-Apu	» » 10 %	1/3	1/5	10	1
<i>Kemi:</i> Kemin Osuusliike	» » 12 %	1/4	1/6	12	1
<i>Lappeenranta:</i> Työväenyhdistys	» » 10 %	1/8	1/10	10	1
<i>Vaasa:</i> Vaasan Työväen Osuusliike ..	» » 10 %	1/2	1/4	22	1
<i>Turku:</i> Osuusliike Tarmola	» » 10 %	31/10	31/12	11	1
<i>Kemi:</i> Kemin Työv. Virv.juom.tehd. Oy.	» » 10 %	1/4	1/6	8	1
<i>Oulu:</i> Oulun Osuuskauppa	Palkkasop. » 12 %	1/4	1/6	5	1
<i>Tampere:</i> Makkaraliikkeen harj.	» » 15 %	1/3	1/5	28	2
Suomen Lasiteollisuustyöväen liitto.					
<i>Ryttylä:</i> Lasiteollisuus O/Y. kaikki työnt.	Työnantaja vaati 20 % alenn.	14/3	29/3	90	1
<i>Helsinki:</i> Lasinleikk.liikk. lasinleikkaajat	10 % palkkojen korotus	3/7	12/7	28	10
<i>Tampere:</i> Lasinhiojat	75 p.—1 mk. kor. tuntipalkk.	15/10	24/10	12	1
<i>Lahti:</i> Lasityöläisiä	10—25 % korotus palkkoihin	28/12	jatk.	130	1
Suomen Kuljetustyöntekijäin liitto.					
<i>Helsinki:</i> G.H.H. hiiliajurit	kuukausipalkka 2.000:— entis. tonni- ja hehtomaks. tilalle	22/1	11/2	11	1
<i>Helsinki:</i> Omnibus O/Y liikennehenkilök.	tuntipalkat 2:— koroitusta ja siirtoa kk. palkalle	18/8	3/9	100	1

Tulokset	Sopimus	Selkkaus selvitettiin •	Huomautuksia
Palkat koh. 50—75 p. tunnilta Tulokseton » Osalle työläisiä pienempi kor. Samoin Kor. 1:50—2:— tunnilta Kor. keskim. 50 p. tunnilta Tulokseton Koroitus n. 10 % Koroitus 25—50 p. tunnilta Palkat kohosivat 15—25 %	Palkkasopimus — — — Palkkasopimus — — — — Työehtosopimus	Neuvotellen — Kirjeellisesti » Neuvotellen » — Neuvotellen » Neuvotellen	Osaston välityksellä » » Liiton välityksellä » Osaston välityksellä » » »
Palkankoroitus 5 % » 8 % » 12 % » 8 % » 5 % » 8 % » 8 % » 5 % » 8 % » 5 % » 5 % — » 5 % » 10 % » 10 %	Työehtosopimus Palkkasopimus. Työehtosopim. » » » » » » » » » » Palkkasopimus »	Neuvotellen » » » » » » » » » » » » » » »	Koskee leipureita » » » ravintolatyöläisiä » » » » » » » leipureita » » » » » ravintolatyöläisiä » » » » » juomateollisuustyöläis. » makkaratyöläisiä » »
0—10 % palkkojen alennus 5 % koroitus palkkoihin 50—75 p. koroitus tunnilta	Palkkasitoumus —	Neuvotteluilla Kirjevaihdolla »	Suullinen sop. Liiton välityks. Liiton välityksellä »
225:— viikko ja lisäksi tonni- ja hehtomaksu 29 siirtoa kk.palkalle ja ko- roitus 100:— kuukaudessa	—	Neuvotteluilla »	Liiton välityksellä »

Paikkakunta ja työala	Esitetyt vaatimukset	Alkoi	Päättyi	Työluku-määrä	Työnantajien lukumäärä
<i>Helsinki:</i> Hiililiikkeiden varastomiehet	Palkankorotus	15/8	11/9	59	6
<i>Helsinki:</i> Malmin hautausmaan ajurit	»	28/12	29/12	46	1
<i>Lohja:</i> Kuorma-ajurit	»	—	—	18	1
<i>Hyvinkää:</i> Kuorma-ajurit	»	7/10	16/10	11	1
<i>Tampere:</i> Satama- ja ajomiehet	Työehtosop. ja palkankorotus	22/4	9/5	134	11
<i>Lahti:</i> Satamatyöläiset	Palkankorotus	4/5		38	1
<i>Pietarsaari:</i> Satamatyöläiset	Työehtosopimus ja korotus. .	11/5	18/5	250	7
<i>Uuras:</i> Satamatyöläiset	Vuorotyön poistaminen	19/7	27/7	1.060	4
<i>Maksalahti:</i> Satamatyöläiset	Vuorotyön poistaminen ja palkankorotus	8/8	12/8	200	3
<i>Kotka:</i> Satamatyöläiset	Palkankorotus	6/9	15/9	1.450	9
<i>Viipuri:</i> Satamatyöläiset		4/10	10/10	600	4
<i>Turku:</i> Satamatyöläiset		12/10	18/10	350	1
<i>Turku:</i> Iyautatarhatyöläiset		9/4	18/4	56	2
<i>Rauma:</i> Satamatyöläiset		19/10	3/11	300	4
<i>Lappeenranta:</i> Automiehet	Työehtosopimus	5/5		36	1
Suomen Kutomateollisuustyöväen liitto.					
<i>Helsinki:</i> Mattotehdas Helinä	Palk.korot. ja toimintavapaus	13/1	20/1	50	1
<i>Turku:</i> Verkatehdas	Palkkoihin 20—10% korotus	15/3	21/4	600	1
<i>Turku:</i> Silo	» » »	15/3	27/3	200	1
<i>Koko maa:</i> Kutomatyönantajain liitto	» » »	15/4	11/5	16.000	16
<i>Helsinki:</i> Pikkukutomot	Tehty ammattientark. esitys, ettei maks. ylityökorv. ja et- tä on työolojen epäkohtia	Huhtik.		—	8 ^e
<i>Tampere:</i> Finlayson	Palkankor.anomus 10—20 %	15/4	22/4	2.500	1
<i>Vaasa:</i> Puuvillatehdas	Esityr erotettujen tak. ottam.	23/4	—	1.300	1
<i>Tampere:</i> Lapinniemi, Verkatehdas, Klingendahl	Palkankorotus an. 10—20 % . .	Huhtik	11/5	2.600	3
<i>Antskog:</i> Verkatehdas	» 10—20 % . .	»	4/5	150	1
<i>Ilmakoski:</i> Verkatehdas	» 10—20 % . .	»	1/5	100	1
<i>Tampere:</i> S. Trikoo	Ettei palkkoja alenneta	11/11	1/12	1.000	1

Tulokset	Sopimus	Selkkaus selvitettiin	Huomautuksia
Osittaisia koroituksia ja ylitöistä korvaukset	—	Neuvottelulla	
2:50 kuorman hintaan	—	»	Liiton välityksellä
3:— kuorman hintaan	—	»	
3:— kuorman hintaan	—	»	
50 p. tuntipalkat koroituivat	—	—	
—	—	—	
50 p. korotus tuntipalkkoihin	—	Ennen aik. lakko	Liiton välityksellä
Vuorotyö poistettiin	—	Päätöksellä	Merkitsi työläisille huomattavaa ansion lisää
Vuorotyöt poistettiin ja 50 p. tuntikorotus	—	Neuvottelulla	Liiton välityksellä
50 p. ja 1:— tuntikoroitusta	—	»	»
50 p. tuntikorotus	—	»	»
Osalle 50—25 p. korotus	—	Esityksellä	
15 % korotus	—	Kirjallinen esit.	
50 p. korotus	—	Neuvotteluilla	Liiton välityksellä
—	—	—	
Tuntematonta	—	Lähetystö keskusteli. Liiton ed. oli joht. puh.	Työläiset järjestymättömiä, eivät ole antaneet tietoja lopputuloksesta.
Alimmat palkat kohosivat	—	Kirjevaihdolla	
Palkat kohosivat 5—20 %	—	»	
Tulokseton	—	»	
Tarkastuksia suoritettu	—	—	
Tulokseton	—	Kirjevaihdolla	
»	—	»	
Alimpiin 5 % korotus	—	Liiton ed. kävi	
Alimpiin 5 % korotus	—	Kirjevaihdolla	
Palkat jäivät entiselleen	—	Neuvottelulla	

Paikkakunta ja työala	Esitetyt vaatimukset	Alkoi	Päättyi	Työluku-määrä	Työnantaj-lukumäärä
Suomen Puutyöväen liitto.					
<i>Helsinki:</i> Puuseppäteollisuuden harjoitt.	Sopimus ja palkkojen korotus	15/5	–	62	20
<i>Helsinki:</i> Verhoilutyönantajat	»	18/5	1/7	57	14
<i>Turku:</i> Puuseppäteollisuuden harjoittajat	»	3/8	21/8	115	18
<i>Turku:</i> Verhoilutyönantajat		30/9	20/10	27	18
<i>H.iinna:</i> Faneeritehdas	Tunti- ja urakkatyöpalk. kor.	18/9	29/12	116	1
<i>Lahti:</i> Puuseppäteollisuuden harjoittajat	Sopimus ja palkkojen korotus	29/6	–	319	24
<i>Lahti:</i> Verhoilutyönantajat	»	24/9	–	49	7
<i>Tampere:</i> Autokoriteollisuudenharjoittaj.	»	24/2	18/3	85	1
<i>Turku:</i> »	»	4/4	27/4	65	1
<i>H.iinna:</i> Puuseppäteollisuudenharjoittaj.	»	27/3	30/4	55	9
<i>Kerava:</i> »	»	15/4	5/5	125	2
<i>Kyrö:</i> »	»	2/5	12/5	26	3
<i>Kylmäkoski:</i> »	»	19/5	7/6	70	1
<i>Säynätsalo:</i> Saha- ja faneeriteollis.harj.	Palkkojen korotus	5/7	9/8	900	1
<i>Helsinki:</i> laatikoteollisuuden harjoitt.	»	22/5	–	139	1
<i>Kotka:</i> Sahateollisuuden harjoittajat	»	12/5	–	1813	1
<i>Helylä:</i> Puuseppäteollisuuden harjoittaj.	»	3/5	20/9	255	1
<i>Kotka:</i> Verhoilutyöala	Sopimus ja palkkojen korotus	30/10	12/11	16	6
<i>Otava:</i> Sahateollisuuden harjoittajat	»	19/12	–	225	1
<i>Viiala:</i> Sahateollisuuden harjoittajat	–	–	–	160	1
<i>Haukivuori:</i> Sahateollisuuden harjoittaj.	Palkkojen korotus	–	–	180	1
<i>Oulu:</i> Puuseppäteollisuuden harjoittajat	»	–	–	17	1
<i>Billnäs:</i> »	»	–	–	48	1
<i>Pori:</i> Saha- ja laatikoteollisuuden harj.	»	–	–	520	1
<i>Vaasa:</i> Puuseppäteollisuuden harjoittaj.	»	–	–	56	8
v					
Suomen Rakennustyöläisten liitto.					
<i>Turku:</i> Rakennustyonant	Palkkasopimus, 10—20 % kor.			1200	
<i>Pietarsaari:</i> Maalaustyönant	Työehtosopimus, tuntip. 9:—	24/2	2/4	35	
<i>Tampere:</i> Maalaustyönantajat	»	1/4	27/4	200	
<i>Kokkola:</i> Kokkolan Seudun Osuusliike	Tuntipalkkoihin koroitusta. . .	7/2	9/3	43	1
<i>Seinäjoke:</i> Maalausliikkeen harjoittajat	Työehtosopimus, tuntip. 8:—	1/3		30	6
<i>Jyväskylä:</i> Kivityönantajat	Työehtosopimus, tuntip. 8:50	5/3	24/4	27	5
<i>Lohja:</i> Kauppalan hallitukselle	Tuntipalkkojen korotus			50	
<i>Kotka:</i> Maalaustyönantajille	Työehtosopimus, 9:—tuntip.	15/4	20/4	60	
<i>Tampere:</i> Kivityönantajille	Palkkasop., palkkojen korotus		3/6	80	
<i>Antrea:</i> Kivityönantajille	Työehtosopim., palkkojen kor.	30/4	2/5	30	
<i>Salo ' Isotupa & Kumpp</i>	Työehtosopimus		20/3	10	1
<i>Turku - O.Y. Vilisalo</i>	Palkkasopimus	15/1	1/2	40	1
<i>Hyvinkää:</i> Kivityönantajille	Palkkasop., palkkojen korot.	30/3	28/4	70	4

Paikkakunta ja työala	Esitetyt vaatimukset	Alkoi	Päättyi	Työluku-määrä	Työntekijälukumäärä
<i>Äänekoski:</i> Kauppalan hallitukselle . .	Palkkojen korotus	29/3		50	1
<i>Kouvola:</i> Rakennustyönantajille				150	
<i>Vaasa:</i> Maalaustyönantajille	Työehtosopimus . . .	30/3	15/5	50	
<i>Helsinki:</i> Kivityönantajille (Raken.kivit)	Palkkojen korotus	15/4	15/5	325	
<i>Helsinki:</i> Rakennustyönantajille		14/3	8/6	5000	
<i>Tampere:</i> Rakennustyönantajille		1/4	1/5	1500	
<i>Turku:</i> Kaakeli- ja laattatehdas		1/4	1/5	200	
<i>Immola:</i> Lohjan kunnalle		15/4		50	
<i>Oulu:</i> Rakennustyönantajille		28/4	25/5	500	
<i>Kokkola:</i> Kiviveistämöille		22/4	31/8	27	
<i>Hämeenlinna:</i> Rakennustyönantajille . .		30/4	23/5	300	
<i>Lahti:</i> Maalaustyönantajille	Työehtosopimus	30/3	3/6	50	
<i>Turku:</i> Balmord Export Oy:lle	Palkkasopimus	25/4	26/5	20	
<i>Kokkola:</i> Maalausliikkeille	Työehtosopimus	30/4	13/5	30	1
<i>Joensuu:</i> Rakennustyönant. ja kaupung.	Palkkojen korotus . . .	11/5	19/5	250	
<i>Kuopio:</i> Maalausliikkeille	Palkkasopimus	1/4	1/5	50	
<i>Mikkeli:</i> Rakennustyönantajille	Palkkasopimus		1/5	300	
<i>Tani:</i> Kivityönantajille	Palkankorotus	15/5	5/6	70	
<i>Oulu:</i> Maalausliikkeille	Työehtosopimus	30/4	16/6	60	
<i>Helsinki:</i> Eristäjätyönantajille	Sopimus, 1:— korotus	11/5	15/7	45	
<i>Hietamäki:</i> Kivityönantajille	Palkkasop. 8:— tuntip.	19/5	22/5	24	
<i>Imatra:</i> Rakennustyönantajille	Palkkojen korotus	20/5		500	
<i>Hyvinkää:</i> Kauppalan hallitukselle		1/6		50	
<i>Pori:</i> Rakennustyönantajille	Palkkasopimus 7:—, 5:—, 4:—	1/6		300	
<i>Riihimäki:</i> Kauppalan hallitukselle . .	Palkankorotus	29/7		50	
<i>Uusikaupunki:</i> Piirimielisair. rakennutt.		13/7	6/8	35	1
<i>Hamina:</i> Kiiskin kiviveistämö		11/7	24/7	50	
<i>Kotka:</i> Rakennustyönantajille		25/5	12/7	400	
<i>Hanko:</i> Hangon Granit O/Y		1/8	8/8	65	
<i>Berzö:</i> Graniitti OY:lle.		15/10	30/11	33	
<i>Rauma:</i> Kaupunginvaltuustolle		3/6		100	
<i>Kemi:</i> Kaupunginvaltuustolle	1 mk.	10/11		100	
<i>Helsinki:</i> Rautatiehall. rakennus		27/3	4/4	150	
<i>Turku:</i> Rantämäen Graniitti Oy	Sopimus	1/7	29/8	20	
<i>Viipuri:</i> Kanervan maalausliike	»	19/10	20/10	30	
<i>Äänekoski:</i> A. Palmberg. Rakennustyöm.	Palkkojen korotus . .	15/10		100	
<i>Joensuu:</i> Kaupunginhallitus				50	
<i>Uusikaupunki:</i> Sommarbergin Kiviveist.	Palkkasopimus	19/7	8/8	30	1
<i>Viipuri:</i> Kivityöt		1/4	14/4	40	
<i>Ryttylä:</i> Tiilitehdas	Palkankorotus			50	
<i>Häki:</i> Marmorityöt		25/6	7/7	50	
<i>Kymi:</i> Rakennustyöt		1/8	30/8	300	
<i>Nunnanlahti:</i> Vuolukivilouhimot		5/10	15/12	150	

Tulokset	Sopimus	Selkkaus selvitettiin	Huomautuksia
Osittainen palkankorotus	—	—	
Palkat nousivat 10 %	—	—	
Korotus 1:— tunti-palkkoihin	Työehtosopimus	Neuvotteluilla	
1 mk. korotus tunti-palkkoihin	Palkkasopimus	»	
8—10 % korotus	Palkkahinnoitt.	»	
5—10 % korotus	»	»	
5—10 % korotus	—	—	
Ei johtanut tuloksiin	—	—	
1:— tunnilta koroitusta	—	—	
Ei saatu tulosta	—	—	
Aputyöl. 4:25, ammatt. 7—7:50 tuntip.	Palkkasopimus	Lakolla Neuvott.	
1:— tunti-palkankorotus	»	Lakolla	
Palkat 8—8:50 t. ja urakkahinnat	Sopimus	Neuvottelu	
Tuntipalkka 8:—	Työehtosopimus	»	
10 %:n palkkojen korotus	—	—	
7:50 tuntipalkka	Palkkasopimus	Neuvottelu	
50 p. tuntipalkan korotus	—	—	
5—10 % korotus	Sopimus	Lakolla	
1 mk. tuntipalkan korotus	Työehtosopim.	Neuvott.	
1 mk. tuntipalkan korotus	»	Lakko 2 liik.	Munt neuvottelulla
Liike muutettiin Uuteenkaup.	—	—	
Noin 50 p. palkan korotus	—	—	
Aput. 5 mk., ammattil. 7 mk.	—	—	Pyydetty palkat
Osittainen palkankorotus	—	—	
Ei tulosta	—	—	
Tuntipalkan korotus 50 p.	—	Lakko	
Palkkasopimus	Palkkasopimus	Lakolla	
Tuntip. korotus —:50—2:—	Palkkahinnoitt.	Neuvottelu	
Palkkojen korotus 10—15 %	»	Lakolla	
10 % korotus	—	Neuvottelu	
Johti korotukseen myöhemm.	—	—	
Ratkaisu seur. vuodelle	—	—	
Urakoitsija hyväksyi sopim.	—	Lakolla	
—	—	»	
Hyväksyttiin työehtosopimus	—	»	
Palkat kohosivat 1 mk.	—	Neuvott.	
Palkankorotus 10 %	—	»	
—	Työehtosopimus	Lakko	
—	—	—	
10 % palkankorotus	—	Neuvott.	
Naisille 5:50 ja miehille 9:50	—	»	
Kotkassa voimassaoleva sopim.	—	»	
10 % palkankorotus	—	»	

Paikkakunta ja työala	Esitetyt vaatimukset	Alkoi	Päättyi	Työluku-määrä	Työnantajien lukumäärä
<i>Häki:</i> Hauta- ja vientikivityöt		15/5	30/6	150	
<i>Häki:</i> Kululaitosministeriö	Valtion rakennustöissä samat palkat kuin yksityistöissä...	27/2	4/4	2000	
<i>Tampere:</i> Rautatiekorjaustyöt	Pakkourakkatyön poist.....	15/2			
Suomen Liiketyöntekijäin liitto.					
<i>Rovaniemi:</i> Ol. Lapinmaa	Työehtosop. 10—15 % korot.			45	1
<i>Siilina:</i> Itä-Savon Ol.	» » »			30	1
<i>Ylivieska:</i> Kalajokilaakson Ol.	» » »			28	1
<i>Virtat:</i> Virtain Ok.	» » »			18	1
<i>Häki:</i> Ol. Elannon varastotyönt.	» 5 % »			85	1
<i>Lieksa:</i> Pielisjärven Yl. Ol.	» 10 % »				1
<i>Häki:</i> Ol. Elannon suurmyymälät	» 10—15 % »			170	1
<i>Kajaani:</i> Kainuun Ol.	» 10 % »			80	1
<i>Mikkeli:</i> Mikkelin Työv. Ok.	» 15 % »			70	1
<i>Imatra:</i> Ol. Imatra	» 10 % »				1
<i>Häki:</i> Sulkemis- ja Vartioimis-OY.	Palkkojen korotus	11/7	7/10	80	1
<i>Sortavala:</i> Keski-Karjalan Ol.	Työehtosopimus 10 % korot.			65	1
<i>Varkaus:</i> Ol. Työnvoima	» » »			80	1
<i>Viipuri:</i> OTK:n varastot	» » »			20	1
<i>Vaasa:</i> Työväen Ol.	» » »				
<i>Häki:</i> Ol. Elannon lihamyymälät	» 5 % »			180	1
<i>Oulu:</i> Oulun Ok.	» 10 % »				
<i>Taalintehtas:</i> Taalintehtaan Ok.	» » »			18	1
<i>Kuusankoski:</i> Kuusankosken Ol.	» » »			65	1
<i>Lahti:</i> Lahden Ok.	» » »			70	1
<i>Viipuri:</i> Viipurin Ol.	» 5 % »			40	1
<i>Häki:</i> Ol. Elannon leipä- ja maitom.	Työehtosopimus			300	1
Suomen Työläisliitto.					
<i>Lahti:</i> Räätiliikkeet	Työehtosop. ja 10 % korotus			52	10
<i>Tampere:</i> »	» 15 % »			40	20
» V. Huttusen kenkätehdas	» 15 % »			83	1
<i>Helsinki:</i> Mantereen »	Työehtosop. ja korotus				1
» Valveen »	» »				1
<i>Oulu:</i> Oulun Ok. maatyöläiset	Palkkojen korotus 30 %			6	1
<i>Porvoo:</i> Räätiliikkeet	Työehtosop. 10—30 %			14	2
<i>Kuopio:</i> Jalkineliikkeet	»			50	12
<i>Varkaus:</i> »	»			20	9

Tulokset	Sopimus	Selkkaus selvitettiin	Huomautuksia
5—10 %:n palkankorotus	Palkkahinnoitt.	Neuvott.	
Pakkourakat poistettu	—	—	
5 % korotus	Työehtosopimus	Neuvott.	Avoinena
—	»	»	
	»	»	Avoinena
	»	»	Sovittelulautakunnan lausunto
4 % korotus	»	»	
Vähäinen korotus	»	Lakko	Sovittelulautakunnan lausunto
5 % korotus	»	Neuvott.	Sovittelulautakunnan lausunto
10 % korotus		»	
—	»	»	Avoinena
—	»	»	Avoinena
		»	Avoinena
		»	Avoinena
Korotus 5—15 %	Työehtosopimus	Lakko	
» 15 %	»	i»	3 liikkeessä lakko
>1 6—25 %		Uhkavaatimus	
Korotus	»	»	Sovittelulautak:ssa käsit.
»			
»			

Paikkakunta ja työala	Esitetyt vaatimukset	Alkoi	Päättyi	Työluku-määrä	Työntekijä-lukumäärä
<i>Tampere:</i> Branderin kenkätehdas	Palkkojen korotus 5—20 %			200	1
» Hämeen »	» » 10—25 %			80	1
» Kalevan »	» » —:501. . .			160	1
<i>Helsinki:</i> Tohveli- ja velittityöliik.	Työehtosop. korotus			90	10
<i>Uusikaupunki:</i> Nahkatehdas	Palkkojen korotus				
Suomen Muurarien liitto.					
<i>Helsinki:</i> Väliseinätyöt	Palkkasop. korot. 15—20 %			100	
<i>Viipuri:</i> Muuraus- ja rappaustyöt	» »				
<i>Salo:</i> » »	» »				
<i>Tampere:</i> » »	» »			150	
<i>Helsinki:</i> » »	» » 10—20 %			900	
» Uuniliikkeet	» » 15 %			20	4
Liiton maaseutuhinnoittelu				2.000	
Suomen Merimies-Unioni.					
Ulkomaan laivaliikenne	Palkkojen korotus 10 %			3.200	80
<i>Turku:</i> Rannikkoliikenne	» »			50	
<i>Tampere:</i> Sisävesiliikenne	» »			50	
Suomen Kirjatyöntekijäin liitto.					
10 kirjapainolle esitvs	Kirjaltajien sopimuksesta . .			190	10
4 » »	Kirjansitojen sopimuksesta			80	4
Suomen Kunnantyöntekijäin liitto.					
<i>Helsinki:</i> Kaupunki, yleinen	Työehtosop. palkkojen kor.				
» » keskuskeittola . .	» »				
<i>Jyväskylä:</i> »	» »				
<i>Vaasa:</i> »	» »				
<i>Lauritsala:</i> »	» »				
<i>Turku:</i> »	» »				

Tulokset	Sopimus	Selkkaus selvitettiin	Huomautuksia
Koroitus —:50 1:— tunn. » —:25 1:— » » —:50 tunn. » »	Työehtosopimus	Uhkavaatimus Lakko Uhkavaatimus Lakko	
Palkkalupaus, kor. 4—9 % » »		Lakko	3 viikon lakko
15 % kor. Alin tuntipalkka 9:—	Palkkasopimus	•	Hinnoitt. voim. 1/3—36 läht.
" Koroitus 8—10 %	—	—	
Johtivat työehtosopimukseen » »	— —		
Sopimus avoimena » » Ki johtanut sopimukseen Sopimus avoimena Valt. hyväksyi sop. Sopimus avoimena	—	—	Päätöksestä on valitettu

Sisällysluettelo.

Sivu

I. Kansainvälinen tilanne	3
II. Suomen sisäpoliittinen tilanne:	
1. Vaalivuosi	4
2. Hallituksen sosialipoliittiset harrastukset	6
III. Talouselämän kehitys:	
1. Ulkomaan kauppa	8
2. Työttömyys ja valtiovallan toimenpiteet sen tor-	
jumiseksi	8
3. Valtion toimenpiteet palkkatason kohottamiseksi	9
IV. Teollisuuden kehitys	10
1. Teollisuuden tuotanto v. 1936.	11
2. Teollisuuden kannattavuus	13
3. Teollisuustyöläisten ja työtuntien lukumäärän vaih-	
telut	14
V. Elinkustannukset:	
1. Elintarvikkeiden keskihinnat ja ravintokustan-	
nukset	15
2. Paikkakuntakalleus	16
3. Elinkustannusindeksi	17
VI. Palkkatason kehitys	19
VII. Työttömyys	22
VIII. SAK:oon yhtyneet liitot ja niiden jäsenluku	23
1. Liittojen jäsenluku neljännesvuosittain v. 1936	
aikana	23
2. Työvaliokunta	26
3. SAK:n ruotsinkielinen sihteeristö	26
4. SAK:n valtuusto	27
5. Ammatilliset paikallisjärjestöt	28

IX. Yhteistyö kotimaisten järjestöjen kanssa:

1. SAK:n ja osuuskauppaliikkeen keskinäiset suhteet 29
2. Kotimainen edustus 30
3. Edustus erinäisissä lautakunnissa 30

X. Kansainväliset suhteet:

1. Kansainvälinen edustus 31
2. Kansainvälinen työkonferenssi 31
3. Pohjoismaiden työväenjärjestöjen yhteistyö 32
4. Ammatillinen konferenssi 34
5. Neuvottelukokous 34

XI. Herätys- ja valistustyö:

1. 35
2. Valistustyöhön käytettävissä ollut työvoima. 35
3. Järjestäjä K. F. Christianssonin toiminta v. 1936 . . . 36
4. Elokuvakoneen käyttö valistusvälineenä 36
5. Neuvottelupäivät 36
6. 37
7. Ammattiyhdistyskoulukurssit Työväen Akate- 38
8. Palkkatyöläinen 40
9. Liittojen lehdet 42
10. Kustannustoiminta 42
11. Työjuhlat. 42
12. Ammatillinen valistusviikko 43
13. Opintotyö ammattiyhdistysväen keskuudessa. . . . 43
14. Liittojuhlat ja retkeilyt 44

XII. Erilaisia lausuntoja:

1. Lausunto vanhuus- ja työkyvyttömyyslakiehdotuksesta 45
2. Lausunto minimipalkkasäännöstelystä 51

XIII. Liittojen toimintaselostukset:

S. Työläisliitto	54
S. Liiketyöntekijäin liitto	55
S. Kutomateollisuustyöväen liitto	56
S. Paperiteollisuudentyöntekijäin liitto	57
S. Jalometallityöntekijäin liitto	58
S. Lasiteollisuustyöväen liitto	59
S. Rautatieläisten liitto	60
S. Metallityöväen liitto	61
S. Rakennustyöläisten liitto	62
S. Muurarien liitto	63
S. Kirjatyöntekijäin liitto.	65
S. Puutyöväen liitto	66
S. Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto 67	

	Sivu
S. Kunnantyöntekijäin liitto.	68
S. Elintarvetyöläisten liitto.	69
S. Merimies-Unioni.	70
S. Kuljetustyöntekijäin liitto.	72
Liite: SAK:n Valtuuston kokouksen pöytäkirja	74

XIV. Tilasto-osasto:

Jäsenmäärä v. 1936 lopussa ja SAK:n jäsenmaksu luokittain	78
Liittojen tilitykset SAK:lle v. 1936	79
Tietoja SAK:oon kuuluvien liittojen maksamista avustuksista v. 1936	80
Liittojen maksamat avustukset yhteensä w. 1930—36	81
Tietoja SAK:oon kuuluvien liittojen työttömyys- ja matka-apukassojen varojen hoidosta v. 1936	82
Tietoja Ammatillisten paikallisjärjestöjen toiminnasta v. 1936	84
Osastojen kokoustoiminta v. 1936	85
Yhteenveto v. 1936 voimassaolleista palkka- ja työehtosopimuksista	86
Yhteenveto palkkaliikkeistä v. 1936	87
V. 1936 voimassaolleet palkka- ja työehtosopimukset	88
Palkkaliikkeet vuonna 1936	100

